

Uz sākumlapu>Tiesāšanās procedūras>Civillietas>Pierādījumu iegūšana

Pierādījumu iegūšana

Lai pierādītu prasības pamatotību, ierosinot tiesvedību, parasti ir ļoti svarīgi sniegt pierādījumus tiesai.

Lai iegūtu sīkāku informāciju par konkrētu valsti, noklikšķiniet uz tās karodziņa.

Pierādījumu iegūšana civilajā tiesvedībā neapstājas pie dalībvalstu robežām. Reizēm var būt nepieciešams iegūt pierādījumus dalībvalstī, kas nav jūsu dzīvesvietas valsts. Piemēram, var būt nepieciešams uzklaut lieciniekus vai ekspertus citās dalībvalstīs vai tiesai, iespējams, nepieciešams apmeklēt notikuma vietu, kas atrodas citā dalībvalstī. Attiecībā uz pārrobežu pierādījumu iegūšanu Eiropas Savienībā tiesu iestāžu sadarbību starp dalībvalstu tiesām pierādījumu iegūšanā civillietās un komercietās reglamentē 2001. gada 28. maija Regula (EK) Nr. 1206/2001.

Noderīgas saites

[Pierādījumu iegūšana – dalībvalstu paziņojumi un meklētājriks, kas palīdz noteikt kompetento tiesu\(-as\)/iestādi\(-es\)](#)

[Pierādījumu iegūšana videokonferencē](#)

[Praktiskā rokasgrāmata regulas par pierādījumu iegūšanu piemērošanai](#) PDF (305 Kb)

[Praktiskā rokasgrāmata par videokonferenču izmantošanu pierādījumu iegūšanai civillietās un komercietās](#) PDF (528 Kb)

Lapa atjaunināta: 21/01/2019

Šo lapu uztur Eiropas Komisija. Informācija šajā tīmekļa vietnē nav uzskatāma par Eiropas Komisijas oficiālo nostāju. Komisija neuzņemas nekādu atbildību vai saistības attiecībā uz informāciju vai datiem, kas ietverti vai izmantoti šajā dokumentā. Autortiesību noteikumus Eiropas tīmekļa vietnēs lūdz skatīt juridiskajā paziņojumā.

Pierādījumu iegūšana - Beļģija

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Beļģijas tiesību sistēmā nošķir civiltiesības un komercietības. Komercietības ir konkrētās tiesības, kas attiecas uz tirgotājiem, savukārt civiltiesības ir vispārējās tiesības.

Noteikumi par pierādījumiem atbilstoši vispārējām tiesībām ir atrodami Civilkodeksa (*Code civil/Burgerlijk Wetboek*) 1315. pantā un turpmākajos pantos. Tā ir slēgta sistēma, kurā pierādījumu veidi tiek stingri regulēti (plašāku informāciju skatīt 5. jautājuma a) punktā turpmāk).

Noteikumi par pierādījumiem atbilstoši komercietībām ir atrodami Komerckodeksa (*Code de commerce/Wetboek van Koophandel*) 25. pantā. To galvenās iezīmes ir sistēmas atvērtība un relatīvā brīvība attiecībā uz pierādījumu veidiem komercietās. Komerckodeksa 25. pantā ir noteikts: "Papildus pierādījumu veidiem, kas atļauti atbilstoši civiltiesībām, komerciālas saistības var pierādīt ar liecinieku liecībām visos gadījumos, kad tiesa uzskata, ka tas būtu jāatļauj, ievērojot īpašiem gadījumiem noteiktos izņēmumus. Pirkšanas un pārdošanas darījumus var pierādīt ar apstiprinātu rēķinu, neskarot citus pierādījumu veidus, kas atļauti atbilstoši komercietībām."

Pierādījumu procesuālos un tehniskos aspektus civillietās un komercietās reglamentē Civilprocesa kodeksa (*Code judiciaire/Gerechtelijk Wetboek*)

870. pants un turpmākie pantī. Civilprocesa kodeksa 876. pantā ir noteikts, ka tiesai strīds ir jāizspriež saskaņā ar pierādījumu noteikumiem, kas attiecināmi uz konkrēto strīda veidu. Strīds ir vai nu civiltiesisks strīds, vai arī komerciāls strīds.

Pierādījumus par faktu, postulātu vai apgalvojumu iesniedz puse, kura uz tiem pamatojas. Pusei, kura pieprasa saistību izpildi, jāiesniedz pierādījumi par konkrētajām saistībām. Turpretī pusei, kura prasa atbrīvojumu no saistībām, ir jāiesniedz pierādījumi par maksājuma veikšanu vai par darbību, ar kuru saistības dzēstas (Civilkodeksa 1315. pants). Tiesvedībā katrai pusei jāiesniedz pierādījumi par faktiem, uz kuriem tā pamatojas (Civilprocesa kodeksa 870. pants — "*actori incumbit probatio*"). Tad pretējai pusei ir jāatspēko attiecīgo faktu pierādījuma spēks, ja tas ir iespējams un ir atļauts.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Pierādījumus var iesniegt par jebkādiem būtiskiem faktiem, ja vien nav iebildumu, kas pamatoti ar sabiedriskās kārtības vai valsts drošības apsvērumiem.

Tomēr pastāv trīs ierobežojumi attiecībā uz tiesībām iesniegt pierādījumus tiesvedības laikā. Pirmkārt, lai faktu uzskatītu par pierādītu, tam jāattiecas uz lietu. Otrkārt, faktam jābūt pārliecinošam, proti, tam jābūt tādām, lai pārliecinātu tiesu attiecībā uz pieņemamo lēmumu. Treškārt, fakta pierādījumiem jābūt juridiski pieņemamiem — nedrīkst būt pārkāpts privātums, profesionālais noslēpums un korespondences noslēpums.

Pretējā puse pieņemumus parasti var atspēkot. Pārsūdzēt nevar tikai neatspēkojamus (*juris et de jure*) pieņemumus; iesniegt pierādījumus to atspēkošanai ir nelikumīgi. Atspēkojamus ("*juris tantum*") pieņemumus var apstrīdēt ar pierādījumiem par pretējo. Pierādījumu veidi, kas ir pieņemami šādā gadījumā, tiek regulēti atbilstoši civiltiesībām, bet ne komercietībām.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Pušu iesniegtajiem pierādījumiem jābūt tiesas ieskatā pārliecinošiem, pamatojoties uz to vērtību un ticamību. Ja tiesa secina, ka iesniegtie pierādījumi var palīdzēt izšķirt strīdu un tie ticami atspoguļo lietas patieso būtību, tā piešķir pierādījumiem pierādījuma spēku. Tikai tad, kad tiesa ir piešķīrusi pierādījumiem pierādījuma spēku, tos var pienācīgi uzskatīt par pierādījumiem.

Pierādījuma spēks (*valeur probante/bewijswaarde*) zināmā mērā ir subjektīvs, savukārt pierādījuma statuss, kas piešķirts noteiktai pierādījumu klasei (*force probante/bewijskracht*), ir stingri objektīvs. Pierādījuma statuss izriet no ticamības līmeņa, kādu var gaidīt attiecībā uz konkrēto pierādījumu klasi. Tiesību akti piešķir konkrētiem pierādījumiem pierādījuma statusu, bet tikai gadījumos, kad tiek uzskatīts, ka pierādījumu klasei ir pietiekams ticamības līmenis, jo šādi tiek atņemta tiesas rīcības brīvība. Kā piemēru var minēt dokumentētus pierādījumus. Ja tiesa likumīgi iegūta dokumenta saturu interpretē neatbilstoši tā faktiskajam formulējumam, tā pārkāpj pierādījuma statusu, kāds piemīt dokumentētiem pierādījumiem. Cietusī puse, pamatojoties uz šo pārkāpumu, var iesniegt kasācijas sūdzību Kasācijas tiesā (*Cour de cassation/Hof van Cassatie*).

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Pusei, kura izsaka apgalvojumu, ir jāspēj to pierādīt. Dažos gadījumos tiesa var uzdot pusei iesniegt pierādījumus, piemēram, liekot personai nodot zvērestu par patiesu liecību sniegšanu (Civilkodeksa 1366. pants). Ievērojot stingrus nosacījumus, tiesa var prasīt, lai puse sniedz ar zvērestu apliecinātu paziņojumu — vai nu tāpēc, ka no tā būs atkarīgs lietas iznākums, vai arī tikai lai noteiktu piešķiramās kompensācijas summu.

Tiesa var nopratināt puses un uzdot nopratināt lieciniekus, izņemot, ja tas ir aizliegts ar likumu (Civilprocesa kodeksa 916. pants). Tā var arī uzdot ekspertiem konstatēt faktus vai sniegt tehnisku atzinumu (Civilprocesa kodeksa 962. pants).

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Vienai no pusēm ir jāpiesakās pierādījumu iegūšanai vai nu savā pamatpieteikumā, vai papildu pieteikumā tiesvedības gaitā. Tiesa var apstiprināt vai noraidīt pieteikumu, norādot iemeslus.

Ja ir jāveic dokumenta pārbaude (Civilprocesa kodeksa 883. pants) vai tiek apgalvots, ka dokuments ir viltots (Civilprocesa kodeksa 895. pants), tiesa uzdod pusēm ierasties tiesā kopā ar likumīgu pārstāvi vai bez likumīga pārstāvja un iesniegt visus dokumentus salīdzināšanai vai dokumentu, par kuru tiek apgalvots, ka tas ir viltots. Tiesa var izspriest lietu nekavējoties vai arī likt iesniegt dokumentu kancelejā, un pēc tam tā var pati uzdot pierādījumu savākšanas pasākumu veikšanu vai piesaistīt ekspertus šādu pasākumu veikšanai. Tad tiesa spriež par dokumentu pārbaudi vai viltošanas apgalvojumu. Ja kāda no pusēm ierosina pierādījumu iesniegšanu, pieaicinot vienu vai vairākus lieciniekus, tiesa var atļaut šādu pierādījumu iegūšanu, ja tas ir pieļaujams (Civilprocesa kodeksa 915. pants). Tiesa var uzdot liecinieku nopratināšanu, izņemot, ja likums to aizliedz. Lieciniekus izsauc tiesas kancelejas pārzinis vismaz astoņas dienas pirms viņu nopratināšanas dienas. Lieciniekiem jānodod zvērests, un tiesnesis viņus nopratina katru individuāli. Tiesnesis var uzdot jautājumus lieciniekam pēc savas iniciatīvas vai pēc kādas puses pieprasījuma. Liecību pieraksta, skaļi nolasa, izlabo un vajadzības gadījumā papildina, un tad liecinieka nopratināšanu slēdz.

Lai atrisinātu strīdu vai izvairītos no strīda, tiesa var likt sagatavot eksperta ziņojumu. Eksperta ziņojumā jābūt ietvertiem tikai fakti konstatējumiem un tehniskiem atzinumiem (Civilprocesa kodeksa 962. pants). Eksperts savu darbu veic tiesas uzraudzībā. Puses iesniedz ekspertam visus nepieciešamos dokumentus un izpilda visas pamatotās eksperta prasības. Ziņojums jāiesniedz līdz datumam, ko nosaka ar tiesas rīkojumu. Tiesai nav jāievēro eksperta atzinums, ja tā ir pārliecināta par pretējo.

Tiesa pēc savas iniciatīvas vai pēc pušu pieprasījuma var uzdot pārbaudīt vietu, kas norādīta tiesvedībā (Civilprocesa kodeksa 1007. pants). Šādu pārbaudi, ko var veikt gan pušu klātbūtnē, gan bez pušu klātbūtnes, vada tiesnesis, kurš uzdevis to veikt, vai šim nolūkam oficiāli iecelta persona. Tiek sagatavots un pusēm izsniegts oficiāls pārskats par visām veiktajām darbībām un izdarītajiem konstatējumiem.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Tiesai nav pienākuma apstiprināt puses pieteikumu par pierādījumu iegūšanu. Tomēr, ja cita tiesu iestāde prasa tiesai veikt pierādījumu savākšanas pasākumu, tiesai ir jāizpilda šāda prasība (Civilprocesa kodeksa 873. pants).

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Atbilstoši civiltiesībām pastāv pieci pierādījumu veidi — dokumentēti pierādījumi, liecinieku liecības, pieņēmumi, pušu atzīšanās un ar zvērestu apliecināti paziņojumi (Civilprocesa kodeksa 1366. pants).

Dokumentēti pierādījumi (Civilkodeksa 1317. pants) var būt publisks dokuments (*acte authentique/authentieke akte*) vai privāts dokuments (*acte sous seing privé/onderhandse akte*). Publisks dokuments ir dokuments, kuru atbilstoši noteiktai formai sagatavojusi šim nolūkam pilnvarota valsts amatpersona (piemēram, notārs vai reģistrators), un tas ir pilnīgs pierādījums — gan starp tā pusēm, gan attiecībā pret trešām personām — par vienošanos, ko tas satur. Privāts dokuments, kuru apstiprinājušas un parakstījušas visas attiecīgās puses tādā eksemplāru skaitā, cik ir pušu, ir pilnīgs pierādījums starp pusēm. Publiskam vai privātam dokumentam jābūt sagatavotam visās lietās, kas saistītas ar naudas summu vai vērtību, kura pārsniedz 375 EUR (Civilkodeksa 1341. pants).

Liecinieku liecības (Civilkodeksa 1341. pants), kas ir pretrunā formālu dokumentu saturam vai papildina formālu dokumentu saturu, nav pieņemamas. Tomēr, ja ir tikai aptuveni rakstiski pierādījumi vai ja dokumentētus pierādījumus nevar iesniegt, liecinieku liecības ir pieņemamas.

Pieņēmumi (Civilkodeksa 1349. pants) ir secinājumi, uz kuru pamata tiesību akti vai tiesa no zināma fakta netieši izsecina nezināmu faktu. Pieņēmumi nevar papildināt dokumentu saturu, bet tie tāpat kā liecinieku liecības var būt *prima facie* pierādījumi, kas jāpapildina ar rakstiskiem pierādījumiem, un tie aizstāj dokumentus, ko nevar iesniegt.

Pušu atzīšanās (Civilkodeksa 1354. pants) var būt atzīšanās tiesā vai ārpus tiesas atzīšanās. Atzīšanās tiesā (*aveu judiciaire/gerechtelijke bekentenis*) ir paziņojums, ko tiesā sniedz puse vai tās pilnvarots pārstāvis, un tā ir pilnīgs pierādījums pret personu, kura atzīstas. Savukārt attiecībā uz ārpus tiesas atzīšanos (*aveu extrajudiciaire/buitengerechtelijke bekentenis*) nepiemēro nekādas formālas prasības.

Vienai pusei otra puse var pieprasīt, lai tā nodod zvērestu ("solījums ar zvērestu" (*serment décisoire/beslissende eed*)) (Civilkodeksa 1357. pants), vai arī zvēresta nodošanu var uzdot tiesa. Solījuma ar zvērestu gadījumā sniegtā liecība ir pārliecinošs pierādījums tikai par vai pret personu, kura to sniedz.

Pierādījumi komercietāš netiek regulēti (Komerckodeksa 25. pants), bet ir viens pierādījumu veids, kas ir īpaši saistīts ar komercietāš, proti, apstiprinātais rēķins pārdošanas līgumu gadījumā. Tirdzniecībs vienmēr var izmantot apstiprinātu rēķinu kā derīgu pierādījumu, savukārt citus rakstiskus dokumentus var izmantot kā pierādījumus tikai tad, ja tie iegūti no pretējās puses.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Liecinieku liecības Civilkodeksā tiek uzskatītas par neatkarīgu pierādījumu veidu. Procesuālos un tehniskos aspektus reglamentē Civilprocesa kodekss.

Eksperta ziņojums ir tikai viens no pierādījumu veidiem, un to reglamentē Civilprocesa kodekss. Puses var prasīt, lai tiesa izsauc lieciniekus, bet tās nevar iecelt ekspertus pēc savas iniciatīvas; to var darīt tikai tiesa.

Dokumentētiem pierādījumiem ir pierādījuma statuss, un tiesai jāņem vērā to saturs, bet tas neattiecas uz ekspertu ziņojumiem un atzinumiem. Tiesai nav saistoši ziņojuma vai atzinuma konstatējumi, ja tā ir pārliecināta par pretējo (Civilprocesa kodeksa 962. pants).

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Starp regulētajiem pierādījumu veidiem pastāv hierarhija. Atzīšanās un ar zvērestu apliecināti paziņojumi atrodas visaugstāk šajā hierarhijā. Rakstiskiem dokumentiem vienmēr ir lielāks pierādījuma spēks nekā liecinieku liecībām un pieņēmumiem. Publiski dokumenti ir pilnīgs pierādījums starp pusēm un attiecībā pret trešām personām, savukārt apstiprināts privāts dokuments ir pilnīgs pierādījums starp pusēm. Uz liecinieku liecībām un pieņēmumiem var pamatoties tikai tad, ja dokumentētie pierādījumi ir nepilnīgi vai ja dokumentētus pierādījumus par vienošanos, kas jāpierāda, nevar iesniegt.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Atkarībā no tā, vai lieta ir civillieta vai komerclieta, pieņemamie pierādījumu veidi ir regulēti vai neregulēti. Atbilstoši vispārējām tiesībām publiskam vai privātam dokumentam jābūt sagatavotam visās lietās, kas saistītas ar naudas summu vai vērtību, kura pārsniedz 375 EUR (Civilkodeksa 1341. pants). Tikai šādus dokumentus var izmantot kā pierādījumus; liecinieku liecības un pieņēmumi nav pieņemami. Turpretī komercietāš liecinieku liecības un pieņēmumi, kas ir pretrunā dokumentu saturam vai to papildina, ir pieņemami.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Lieciniekus nopratina pēc pušu pieprasījuma vai pamatojoties uz tiesas rīkojumu (Civilprocesa kodeksa 915. un 916. pants).

Liecinieku ierašanos tiesā reglamentē Civilprocesa kodeksa 923. pants un turpmākie panti.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Ja uz tiesu tiek izsaukts liecinieks, bet viņš apgalvo, ka ir pamatots iemesls viņu attaisnot, tiesa spriež par šo jautājumu. Viens no šādiem pamatotiem iemesliem varētu būt, piemēram, tas, ka lieciniekam ir pienākums ievērot profesionālo noslēpumu (Civilprocesa kodeksa 929. pants).

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Personai, kura izsaukta liecinieka statusā, ir pienākums ierasties. Ja viņa neierodas, tiesa, ja to pieprasa kāda no pusēm, var likt izsaukt liecinieku uz tiesu, izdodot paziņojumu, kuru lieciniekam izsniedz tiesu izpildītājs (*huissier de justice/gerechtsdeurwaarder*) (Civilprocesa kodeksa 925. pants). Lieciniekam, kurš ir izsaukts uz tiesu, bet neierodas, var piespriest kriminālsodu (Civilprocesa kodeksa 926. pants).

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Liecinieka liecība nav spēkā, ja to sniedz persona, kurai nav tiesībspējas liecināt (Civilprocesa kodeksa 961. panta 1. punkts).

Nepilngadīgais, kurš nav sasniedzis 15 gadu vecumu, nevar liecināt ar zvērestu. Jebkādus šādu nepilngadīgo paziņojumus var izmantot tikai informatīvos nolūkos (Civilprocesa kodeksa 931. panta pirmā daļa).

Nepilngadīgajiem ir tiesības tikt uzklausiem tiesā lietās, kas saistītas ar aizgādības tiesību īstenošanu, sadzīves apstākļiem un saskarsmes tiesībām. Ja tiesa nolemj noprināt nepilngadīgo, viņš var atteikties liecināt (Civilprocesa kodeksa 1004/1. pants).

Bērni un citi leļupējie radnieki taisnā līnijā nevar liecināt gadījumos, kad viņu vecākiem vai augšupējiem radniekiem taisnā līnijā ir pretējas intereses (Civilprocesa kodeksa 931. panta otrā daļa).

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklausi liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklausi videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekli palīdzību?

Puses nevar pārtraukt lieciniekus, kad viņi sniedz liecību, vai tieši izvaicāt viņus; tām vienmēr jāvēršas pie tiesneša (Civilprocesa kodeksa 936. pants).

Tiesnesis pēc savas iniciatīvas vai pēc kādas puses pieprasījuma var uzdot lieciniekam jebkādu jautājumu, kas precīzē vai papildina liecinieka liecību (Civilprocesa kodeksa 938. pants).

Pierādījumi, kas izriet no citas personas teiktā, ir pieņemami; tie nav aizliegti ar kādu tiesību normu vai principu. Turklāt ar Civilprocesa kodeksa 924. pantu tiesa ir pilnvarota nolemt, ka gadījumā, kad liecinieks var pierādīt, ka viņš nevar ierasties personīgi, lai liecinātu, viņu var noprināt viņa atrašanās vietā.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Pierādījumus, kas iegūti nelikumīgi, nevar izmantot tiesvedībā. Tāpēc tiesai, pieņemot lēmumu, šādi pierādījumi nav jāņem vērā. Pierādījumi, kas iegūti, pārkāpjot privātumu, profesionālo noslēpumu vai korespondences noslēpumu, ir nelikumīgi un nepieņemami.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Dokumentus, ko izsniegusi kāda no pusēm, nevar izmantot kā pierādījumus par labu attiecīgajai pusei. Tomēr saskaņā ar komerciesībām rēķinu par komercdarījumu, ko izrakstījis tirgotājs un ko klients apstiprinājis, tirgotājs var izmantot kā derīgu pierādījumu par attiecīgajiem faktiem. Pienācīgi uzturētus pārskatus tiesa var pieņemt kā pierādījumus par darījumu starp tirgotājiem.

Atzīšanās tiesā ir paziņojums, ko tiesā sniedz puse vai tās pilnvarots pārstāvis, un tā ir pilnīga pierādījums pret personu, kura atzīstas.

Lapa atjaunināta: 29/10/2019

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietvertu vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Pierādījumu iegūšana - Bulgārija

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Lai tiesa atzītu tiesvedības dalībnieka apgalvojumu, pusei, kura uz to atsaucas, tas ir jāpierāda ar jebkādiem pieņemamiem likumā paredzētiem pierādīšanas līdzekļiem. Tas nozīmē, ka pastāv dažādu veidu procesuālo darbību kopums, kas ir sagrupēts kategorijās atkarībā no tiesvedības posma.

Civilprocesa kodeksa (CPK) 153. pantā ir noteikts, ka visiem apstrīdamajiem faktiem, kas ir būtiski strīda izšķiršanai, un to savstarpējai saiknei ir jābūt pierādītiem, savukārt CPK 154. pants nosaka, ka katrai pusei ir jānorāda fakti, ar kuriem ir pamatoti tās prasījumi un iebildumi.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Saskaņā ar pašreizējiem valsts tiesību aktiem pierādīšanas pienākums neattiecas uz faktiem, attiecībā uz kuriem ar likumu ir noteikta legālā prezumpcija.

Pierādījumi, ko iesniedz, lai pierādītu, ka konkrēta legālā prezumpcija nav spēkā, ir pieņemami visos gadījumos, izņemot, ja to aizliedz likums (CPK 154. panta 2. punkts).

Papildus atbrīvojumu no pierādīšanas pienākuma piemēro faktiem, kas ir šķietami zināmi sabiedrībai un tiesai uz *ex officio* pamata, par ko tiesai ir jāinformē puses (CPK 155. pants).

Šajā saistībā, sākot tiesvedību, tiesai ir jāsaģatavo saraksts, kurā precīzi apraksta pierādāmos faktus, norāda puses, kurām tie ir jāpierāda, un precīzē, uz kurām pusēm attiecas pierādīšanas pienākums. Tiesa arī izsprīzē pieteikumus par pierādījumiem, ko iesniegušas puses, un atzīst pierādījumus, kas ir atbilstoši, pieņemami un nepieciešami (CPK 146. pants).

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Faktiem, uz kuriem puses atsaucas, pamatojot savus prasījumus, jābūt pamatotiem ar attiecīgiem likumā paredzētajiem pierādīšanas līdzekļiem. Tiesai ir jāizskata katrs no pierādījumiem, lai noteiktu tā būtiskumu lietā (t. i., atšķirību starp oficiālu un privātu dokumentu).

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Pierādījumi tiesas prāvā tiek iegūti, pamatojoties uz rakstisku pieteikumu no attiecīgās puses vai uz mutiski izteiktu priekšlikumu sēdes laikā, saskaņā ar noteikumiem par dispozitivitātes principa piemērošanu.

Tomēr, ja tiesa konstatē, ka konkrēti pierādījumi ir būtiski strīdā, tā var izdot rīkojumu par pierādījumu iegūšanu pēc savas iniciatīvas.

Attiecīgā puse savā pieteikumā par pierādījumiem norāda faktus un pierādīšanas līdzekļus, ko tā izmantos, lai pamatotu faktus.

Pieteikumā, kurā tiek prasīta atļauja noprināt liecinieku, pusei ir jānorāda jautājumi, kas tiks uzdoti lieciniekam, liecinieka pilns vārds, uzvārds un adrese un datums, kurā puse vēlas izsaukt liecinieku uz tiesu.

Pieteikumā par jautājumu uzdošanu pretējai pusei ir jābūt ietvertiem jautājumiem, uz kuriem pusei tiks prasīts atbildēt.

Pieteikumā par eksperta liecību atzīšanu jābūt norādītai eksperta speciālo zināšanu jomai, eksperta atzinuma priekšmetam un liecinieka-eksperta uzdevumam.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Kad tiesa pieņem priekšlikumu par pierādījumiem, tā izdod rīkojumu, kurā nosaka termiņu pierādījumu iegūšanai. Termiņš sākas tiesas sēdē, kurā tas noteikts, arī attiecībā uz pusēm, kuras nav ieradušās tiesā, lai gan bijušas pienācīgā kārtībā izsauktas.

Saskaņā ar CPK 131. panta 1. punktu un 127. panta 2. punktu pusēm jānorāda pierādījumi un konkrētie apstākļi, kas pamatoti ar attiecīgajiem pierādījumiem, kā arī jāiesniedz visi rakstiskie pierādījumi, kas tām pieejami pieteikuma iesniegšanas brīdī un atbildētāja iebildes saņemšanas brīdī.

Saskaņā ar CPK 158. pantu, ja konkrētu pierādījumu savākšana ir apšaubāma vai rada īpašas grūtības, tiesa var noteikt termiņu pierādījumu vākšanai un turpināt lietas izskatīšanu bez attiecīgajiem pierādījumiem, ja tie netiek iesniegti norādītajā termiņā. Pierādījumus var iegūt vēlāk tiesvedības gaitā, ja vien tas nepamatoti nekavē tiesvedību.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumus?

Tiesa var noraidīt pieteikumus par pierādījumu iegūšanu, pieņemot speciālu nolēmumu, ja faktiem, ko puse vēlas pierādīt, nav ietekmes uz lietu un ja pieteikumi par pierādījumu iegūšanu nav iesniegti savlaicīgi. Ja puse prasa uzklaut vairākus lieciniekus kāda fakta noskaidrošanai, tiesa var atzīt tikai dažus ierosinātos lieciniekus. Ja apstrīdētais fakts netiek noskaidrots, tiek uzaicināti pārējie liecinieki (CPK 159. pants).

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Civilprocesa kodeksā ir paredzēti šādi pierādīšanas līdzekļi:

liecinieku liecības, ko reglamentē 163.–174. panta noteikumi;

pušu paskaidrojumi:

kuros apstiprināts konkrēts fakts;

kuros sniegta atbilde uz konkrētiem jautājumiem;

pušu sniegtās liecības reglamentē CPK 175.–177. panta noteikumi;

rakstiski pierādījumi, ko reglamentē CPK 178.–194. panta noteikumi;

oficiāli dokumenti;

privāti dokumenti.

Rakstiskus pierādījumus var iesniegt abas puses, bet tos var pieprasīt arī tiesa. Rakstiski pierādījumi var tikt iesniegti papīra formātā vai elektroniski. Ja pierādījumus iesniedz elektroniski, tiesa var pieprasīt, lai papildus drukātajai versijai dokuments tiek iesniegts arī elektroniski. Ja puse iesniedz dokumenta kopiju, tai var tikt uzdots iesniegt arī dokumenta oriģinālu (CPK 183. pants).

Dokumentus parasti iesniedz bulgāru valodā. Ja dokumentus iesniedz svešvalodā, tiem jāpievieno attiecīgās puses apliecināts precīzs to tulkojums bulgāru valodā.

Saskaņā ar CPK 187. pantu, ja tiesa var bez grūtībām iegūt drukātus materiālus, ir pietiekami norādīt vietu, kur attiecīgie materiāli ir publicēti.

Tiesa var izdot rīkojumu, lai puses vai lietā neiesaistītas trešās personas iesniedz konkrētus rakstiskus pierādījumus. Saskaņā ar CPK 190. un 192. pantu katra puse var prasīt, lai tiesa izdod šādu rīkojumu, un tiesa savu lēmumu pieņem, pamatojoties uz visiem tai pieejamiem pierādījumiem. Lai iegūtu rakstiskus pierādījumus no neiesaistītas personas, tiesā jāiesniedz speciāls rakstisks pieteikums. Pieteikuma kopiju dara pieejamu attiecīgajai trešajai personai. Lai gan pusēm ir tiesisks pienākums iesniegt pierādījumus, tās var atteikties to darīt, ja kāds dokuments attiecas uz viņu personīgo dzīvi vai viņu ģimenes locekļu personīgo dzīvi vai ja pierādījumu iesniegšanas gadījumā šīs personas tiktu pakļautas apkaunojumam vai kriminālvajāšanai. Šādā gadījumā, ja ir izpildīti konkrēti nosacījumi, tiesa var likt attiecīgajai pusei iesniegt izrakstus no attiecīgā dokumenta.

Saskaņā ar valsts tiesību aktiem puses var apstrīdēt pretējās puses iesniegta rakstiska dokumenta autentiskumu, bet tas ir jāizdara līdz brīdim, kad tiek saņemta atbilde uz viņu iesniegto informāciju. Ja dokuments tiek iesniegts tiesas sēdes laikā, tas jāapstrīd pirms tiesas sēdes beigām. Ja pretējā puse vēlas izmantot apstrīdēto dokumentu, tiesa uzdod veikt tā autentiskuma pārbaudi. Pierādīšanas pienākums ir pusei, kura apstrīd dokumenta autentiskumu. Ja uz apstrīdētā dokumenta nav tās puses paraksta, kura apstrīd tā autentiskumu, pierādīšanas pienākums ir pusei, kura iesniegusi dokumentu. Pabeidzot izmeklēšanu, lai pārliecinātos par apstrīdētā dokumenta autentiskumu, tiesa izlemj, vai dokuments ir autentisks vai viltots. Šo lēmumu tiesa var iekļaut savā spriedumā, ko tā pasludina attiecīgajā lietā (CPK 193. un 194. pants).

Noteikumi par lieciniekiem-ekspertiem ir noteikti CPK 195.–203. pantā.

Lieciniekus-ekspertus ieceļ pēc pušu lūguma vai tiesa pēc savas iniciatīvas. Liecinieki-eksperti iesniedz savus ziņojumus vismaz nedēļu pirms plānotās tiesas sēdes, kurā ziņojums ir jāapstiprina.

Ja liecinieka-eksperta secinājums tiek apstrīdēts, tiesa var iecelt vienu vai vairākus citus lieciniekus-ekspertus. Tiesa var arī prasīt, lai liecinieks-eksperts pārskata savu atzinumu vai sniedz otru atzinumu par konkrēto jautājumu.

Noteikumi par vizuālu pārbaudi un apstiprināšanu ir noteikti CPK 204.–206. pantā.

Pēc pušu lūguma vai tiesa pēc savas iniciatīvas var likt vizuāli pārbaudīt kustamu vai nekustamu īpašumu vai apstiprināt personu, neiesaistot lieciniekus un tiesas ieceltus ekspertus.

Vizuālas pārbaudes un apstiprināšana ir pierādījumu vākšanas un pārbaudīšanas metodes. Tās ir visas tiesas pārziņā, un tās var deleģēt kādam tiesas loceklim vai citai tiesai.

Tiesa paziņo pusēm vizuālās pārbaudes datumu un vietu. Tiek sagatavots vizuālās pārbaudes protokols, kurā sīki izklāsta pārbaudē konstatēto, liecinieku-ekspertu sniegtos paskaidrojumus un pārbaudes vietā nopratināto liecinieku liecības.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Pierādījumi no lieciniekiem tiek iegūti liecinieku nopratināšanā. Liecinieku liecības, kas iesniegtas rakstveidā, nav pieņemamas. Liecinieku-ekspertu secinājumi tiek iesniegti rakstveidā vismaz nedēļu pirms plānotā tiesas sēdes datuma, un tad tos uzklaut tiesā un atzīt par pierādījumiem. Tiesa un puses var uzdot jautājumus lieciniekiem-ekspertiem.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Valsts procesuālās tiesības nepiešķir lielāku nozīmīgumu dažu veidu pierādījumiem salīdzinājumā ar citiem pierādījumiem. Pierādījumi tiek izskatīti pēc būtības un kopumā, un tos izskata dienā, kad novērtē pierādītos faktus, kas nosaka prasības pamatu.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Konkrētos gadījumos, kas ir skaidri paredzēti likumā, piemēram, apstiprinot tiesiskus darījumus, kuriem ir vajadzīgs rakstisks akts, ir pieļaujami tikai rakstiski pierādījumi. Liecinieku liecības ir nepieņemamas šādos gadījumos: oficiāla dokumenta satura atspēkošana, to apstākļu noskaidrošana, par kuriem jāiesniedz pierādījumi rakstiska akta veidā; tādu līgumu apstiprināšana, kuru vērtība pārsniedz 5000 BGN, ja vien līgums nav noslēgts starp laulātajiem, augšupējiem vai lejupējiem radniekiem taisnā līnijā, radniekiem līdz ceturtajai radniecības pakāpei vai radniekiem svainībā līdz otrajai svainības pakāpei ieskaitot; ar rakstisku lēmumu nodibinātu finansiālu saistību izpilde; tādas rakstiskas vienošanās apstiprināšana, ko noslēdzis tiesvedības dalībnieks, kurš prasa liecinieka atzīšanu, vai šādas vienošanās grozīšana vai atcelšana, no puses saņemta privāta dokumenta satura atspēkošana.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Neviens nedrīkst atteikties sniegt liecības, izņemot, ja likums skaidri paredz atbrīvojumu no šā pienākuma.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Papildus pušu advokātiem vai starpniekiem strīdā arī šādas personas var atteikties sniegt liecības: pušu augšupējie vai lejupējie radnieki taisnā līnijā, viņu brāļi un māsas, radnieki svainībā pirmajā svainības pakāpē, laulātie, bijušie laulātie vai faktiskās kopdzīves partneri (CPK 166. pants). Tiesa novērtē liecinieku liecības, ņemot vērā visu citu lietā pieejamo informāciju un jebkādu personīgo ieinteresētību, kas lieciniekam var būt konkrētajā lietā.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Saskaņā ar CPK 163. pantu lieciniekiem ir jāierodas tiesā un jāliecina. Ja lieciniekam ir pamatoti iemesli, lai neliecinātu vai neatbildētu uz konkrētiem jautājumiem, viņam ir rakstiski, sniedzot vajadzīgos pamatojošos pierādījumus, jāpaziņo šādi iemesli tiesai pirms tiesas sēdes, kurā viņam jāliecina. (CPK 167. pants). Ja liecinieks neņem vērā tiesas pavēsti un neierodas tiesā, viņam piemēro sodu, un tiesa var arī izdot rīkojumu par liecinieka nogādāšanu tiesā tiesu policijas pavadībā.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Pierādījumus var iegūt no visām personām (izņemot 6. punkta B apakšpunktā minētās), pat ja tās ir rīcībnespējīgas vai ir ieinteresētas strīda iznākumā. Tiesa novērtē liecinieku liecības, ņemot vērā liecinieku rīcībnespēju vai personīgo ieinteresētību.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklaustot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklaustīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Lieciniekus atzīst pēc pušu lūguma vai tiesa pēc savas iniciatīvas. Pavēste lieciniekam tiek nosūtīta uz adresi, ko norādījusi puse, kura uzaicina liecinieku. Ja adrese nav pareiza, tiesa nosaka termiņu, līdz kuram attiecīgajai pusei jānorāda jauna adrese.

Katrs liecinieks, kurš pienācīgi izsaukts uz tiesu un ierodas tiesā, tiek nopratināts atsevišķi pušu klātbūtnē. Liecinieku var nopratināt vairākas reizes. Tiesa novērtē liecinieka liecības, ņemot vērā visus citus lietā savāktos pierādījumus. Saskaņā ar CPK 170. pantu pirms liecinieka uzklaustīšanas tiesa informē viņu par atbildību par apzināti nepatiesas liecības sniegšanu un pieraksta liecinieka personas datus. Tiesa var uzklaustīt liecinieku pirms plānotā tiesas sēdes datuma vai veikt ārpusstiesas pārbaudi, ja tai ir pamatots iemesls to darīt. Puses tiek aicinātas piedalīties šādā pārbaudē. Civilprocesa kodeksā nav noteikumu, kas paredz liecinieku nopratināšanu, rīkojot videokonferenci vai izmantojot citus tehniskos līdzekļus. Ja pierādījumi jāsavāc citā tiesu rajonā, tiesa var deleģēt šo uzdevumu vietējai rajona tiesai (*rayonen sad*) (CPK 25. pants).

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Sagatavojot spriedumu, neņem vērā pierādījumus, kas iegūti nelikumīgi vai kas pēc tam, kad tie apstrīdēti, ir atzīti par nepatiesiem saskaņā ar rakstisku dokumentu apstrīdēšanas procedūru. Šādus pierādījumus var izslēgt no lietas. Tādu pašu principu piemēro attiecībā uz iesniegtiem pierādījumiem, kas atzīti par lietā nebūtiskiem.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Puses liecību var atzīt kā pierādījumu, ja tā sniegta saskaņā ar CPK 176. pantā noteikto procedūru, t. i., ja tiesa ir likusi attiecīgajai pusei ierasties personīgi un sniegt paskaidrojumus, kas ir būtiski lietas apstākļu noskaidrošanai.

Lapa atjaunināta: 18/12/2018

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietvertu vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Pierādījumu iegūšana - Čehija

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Pierādīšanas pienākums izriet no "liecināšanas pienākuma", ko būtībā nosaka tiesību norma, uz kuras pamata ir paredzēts tiesā panākt tiesību izpildi; konkrētāk, tas ir faktu kopums, kas jāizvirza konkrētā lietā. Civilprocesa kodekss paredz, ka katrai pusei jāpierāda savi prasījumi, iesniedzot attiecīgus pierādījumus — šis pienākums ir zināms kā "pierādīšanas pienākums". Parasti pierādīšanas pienākums ir visām personām, kuras ceļ prasījumu, kas ir būtisks attiecībā uz konkrētu lietu.

Visām pusēm jāizpilda liecināšanas pienākums un pierādīšanas pienākums, ciktāl tas ir attiecināms uz to prasījumiem. Ja puses apgalvotie fakti un sniegtie pierādījumi ir nepilnīgi, tiesai ir jāinformē par to attiecīgā puse.

Ja tiesa uzskata, ka fakti, ko apgalvojusi jebkura no pusēm, nav pierādīti strīdus tiesvedībā, tiesai attiecīgā pusei jāinformē, ka pierādījumi jāiesniedz par visiem prasījumiem un, ja puse neizpilda šo pienākumu, tā var zaudēt lietā. Tomēr tiesai šī informācija jāsniedz tikai tiesas sēžu laikā, nevis tiesas dokumentos, ko nosūta pusēm (piemēram, tiesas pavēstē).

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Pierādījumi nav jāiesniedz par faktiem, kas ir vispārzināmi (t. i., par faktiem, kas ir zināmi lielai personu grupai konkrētā vietā un konkrētā laikā) vai kas ir zināmi tiesai, ņemot vērā tās darbību, kā arī tiesību aktiem, kas publicēti vai izziņoti Čehijas Republikas Likumu krājumā. Tiesa var uzzināt par ārvalstu tiesību aktiem, veicot pati savu izpēti, no Tieslietu ministrijas paziņojuma, ko sniedz pēc tiesas pieprasījuma, vai no eksperta atzinuma, vai arī pieprasījuma saskaņā ar starptautiskiem līgumiem. Visus šādus faktus var atspēkot, iesniedzot pierādījumus.

Likums var paredzēt prezumpciju noteiktām faktu kategorijām. Var būt atspēkojamas prezumpcijas, kas atzīst pierādījumus par pretējo, un — izņēmuma kārtā — neatspēkojamas prezumpcijas, kas neatzīst pierādījumus par pretējo. Atspēkojamas prezumpcijas gadījumā tiesa to uzskata par pierādītu, ja neviena no pusēm neiesniedz pierādījumus, lai to atspēkotu, un tādējādi nepierāda tiesvedībā pretējo. Attiecībā uz dažām atspēkojamām prezumpcijām pretējo var pierādīt tikai likumā noteiktā termiņā.

Tiesai ir saistoši kompetento iestāžu lēmumi, kuros atzīts, ka ir izdarīgs noziegums, nodarījums vai cits administratīvs pārkāpums, par ko ir piemērojams sods atbilstoši īpašiem noteikumiem, un lēmumi par to, kurš to ir izdarījis. Tiesai ir saistoši arī lēmumi par personas statusu. Tomēr tiesai nav saistošs lēmums, kurā atzīts, ka ir izdarīts nodarījums, vai lēmums par to, kurš to ir izdarījis, ja lēmums pieņemts tiesvedībā uz vietas. Tiesai nav saistoši citi spriedumi krimināllietās vai lēmumi par administratīviem pārkāpumiem.

Īpašs atspēkojamas prezumpcijas veids ir fakti, kuros apgalvots, ka puse ir bijusi tieši vai netieši diskriminēta dzimuma, rases, ticības vai citu apstākļu dēļ. Tādā gadījumā pierādīšanas pienākums ir pretējai pusei, kurai jāpierāda, ka attiecīgā puse nav diskriminēta.

Dokumenti, ko izdod Čehijas Republikas tiesas vai citas valsts iestādes atbilstoši to kompetencei, un dokumenti, kas saskaņā ar tiesību aktiem atzīti par publiskiem, apliecina, ka tie ir to izdevējas iestādes noteikumi vai paziņojumi (ja vien netiek pierādīts pretējais), un tie arī apstiprina tajos apliecināto vai apstiprināto faktu patiesumu. Ja faktus pierāda ar publiskiem dokumentiem, pierādīšanas pienākums ir pusei, kura vēlas atspēkot šādu dokumentu autentiskumu. Turpretī, ja ir iesaiņīti privāti dokumenti, pierādīšanas pienākums ir pusei, kura uz tiem atsaucas. Ja puse pamato savus prasījumus ar privātu dokumentu un pretējā puse apstrīd tā autentiskumu vai pareizību, pierādīšanas pienākums pāriet atpakaļ strīdus pusei, kura iesniegusi attiecīgos pierādījumus un kurai savi prasījumi tad ir jāpierāda citā veidā.

Parasti pušu prasījumi nav jāpierāda, un tiesa tos uzskata par saviem konstatējumiem.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Tiesvedībā piemēro pierādījumu brīvas izvērtēšanas principu, t. i., likums neparedz konkrētus ierobežojumus, nosakot, kad tiesai fakts ir vai nav jāatzīst par pierādītu. Civilprocesa kodekss paredz, ka "tiesa izvērtē pierādījumus pēc saviem ieskatiem, katru no tiem atsevišķi un visus kopā to kopējā kontekstā; tiesa pienācīgi ņem vērā visus faktus, kas kļūst zināmi tiesvedībā, tostarp pušu iesniegtos faktus".

Tiesa pieņem spriedumu, pamatojoties uz saviem konstatējumiem. Konstatējumos nosaka stāvokli, par kuru nepastāv saprātīgas vai pamatotas šaubas. Kopumā, ja pierādījumu izvērtēšanā izdarītie apsvērumi liek secināt, ka prasījumu patiesumu nevar ne apstiprināt, ne noliegt, tad spriedums būs nelabvēlīgs tai pusei, kurai bija jāpierāda savu prasījumu patiesums.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Strīdus tiesvedībā vispārējais princips ir tāds, ka tiesa iegūst tikai pušu iesniegtos pierādījumus. Tomēr tiesa var nolemt, ka konkrēti pierādījumi netiks iegūti — parasti tas notiek, ja tā uzskata konkrēto faktu par pierādītu. Tiesa papildus pušu sniegtajiem pierādījumiem var iegūt arī citus pierādījumus, ja tas ir nepieciešams, lai noskaidrotu faktus, un ja šāda nepieciešamība izriet no lietas saturā. Ja puses nenorāda pierādījumus, kas vajadzīgi to prasījumu pamatošanai, tiesa faktu pārbaudi veic, pamatojoties uz iegūtajiem pierādījumiem. Tiesa savos konstatējumos var ņemt vērā arī identiskus pušu prasījumus. Turpretī bezstrīdus tiesvedībā, t. i., lietās, kurās tiesvedību var uzsākt tiesa pēc savas iniciatīvas, kā arī konkrētu citu veidu tiesvedībā tiesai ir pienākums papildus pušu iesniegtajiem pierādījumiem iegūt arī citus pierādījumus, kas ir vajadzīgi faktu noskaidrošanai.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Tiesa iegūst pierādījumus tiesas sēžu laikā. Ja tas ir praktiski iespējams, var prasīt, lai pierādījumus iegūst cita tiesa, vai arī tiesas priekšsēdētājs ar tiesas palātas pilnvarojumu var iegūt pierādījumus ārpus tiesas sēdes (tas ir atkarīgs arī no pierādījumu veida u. c. apstākļiem). Pusēm ir tiesības būt klāt pierādījumu iegūšanā. Pierādījumu iegūšanas rezultāti ir vienmēr jāpaziņo pēc tiesas sēdes. Pusēm ir tiesības izteikt piezīmes par jebkuru no iegūtajiem pierādījumiem.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var norādīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Tas ir atkarīgs no tiesas, kas iegūst pierādījumus. Tiesas lēmumam nepieņemt konkrētus sniegtus pierādījumus jābūt pienācīgi pamatotam. Vispārīgi runājot, tiesa neiegūst pierādījumus, kas, pēc tās ieskatiem, nevar būt noderīgi lietas faktu noskaidrošanā (t. i., lai izvairītos no liekas pierādījumu iegūšanas), kā arī tiesa neiegūst pierādījumus, ja to iegūšana ir saistīta ar izdevumiem, kas būtu nesamērīgi attiecībā pret tās prasījuma summu, kura ir strīdus priekšmets, vai ja prasījuma summu vispār nevar noteikt. Lai tiesa varētu skaidri izvērtēt, kādi pierādījumi ir jāiegūst, pusēm ir pienākums iesniegt konkrētus pierādījumus, t. i., norādīt liecinieku vārdus, uzvārdus un citu identifikācijas informāciju, un norādīt, par kuriem prasījumiem ierosinātais liecinieks sniegs liecības; pusēm ir arī pienākums norādīt dokumentētus pierādījumus vai izklāstīt jautājumu, par ko ir plānots sniegt eksperta atzinumu.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Kā pierādījumus var izmantot visus līdzekļus, kas ir izmantojami faktu noskaidrošanai. Šādi līdzekļi jo īpaši ir liecinieku nopratināšana, ekspertu atzinumi, iestāžu un fizisku un juridisku personu ziņojumi un apliecinājumi, notāra un tiesu izpildītāja ieraksti un citi dokumenti, pušu nopratināšana un iztaujāšana.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Ikvienai fiziskai personai, kura nav tiesvedībā iesaistītā puse, ir jāierodas tiesā, ja tā ir izsaukta uz tiesu, un jāliecina kā lieciniekam. Liecinieks sniedz liecības par to, ko ir piedzīvojis un redzējis. Viņam ir jāsaprot taisnība, un viņš nedrīkst neko noklusēt. Liecinieki var atteikties liecināt tikai tad, ja liecības sniegšanas gadījumā pastāv risks, ka varētu tikt sākta viņu vai viņiem tuvu personu kriminālvajāšana; tiesa izlemj, vai iemesli, lai atteiktos sniegt liecību, ir pamatoti.

Uzsākot nopratināšanu, jāpārlicinās par liecinieka identitāti un jānoskaidro apstākļi, kas var ietekmēt viņa liecību ticamību. Liecinieki būtu arī jāinformē par viņu liecību svarīgumu, viņu tiesībām un pienākumiem un par krimināltiesiskajām sekām nepatiesas liecības sniegšanas gadījumā. Tiesas priekšsēdētājs aicina lieciniekus pastāstīt visu, ko viņi zina par nopratināšanas priekšmetu. Tad tiesas priekšsēdētājs uzdod vajadzīgos jautājumus, kas vajadzīgi liecības papildināšanai un precizēšanai. Jautājumus var uzdot arī tiesas palātas locekļi un — ar tiesas priekšsēdētāja atļauju — puses un eksperti.

Pierādījumu iesniegšana ar ekspertu starpniecību atšķiras, galvenokārt tāpēc, ka lielākajā daļā gadījumu eksperti sagatavo rakstisku eksperta atzinumu un tad parasti sniedz mutiskus komentārus par savu ziņojumu. Pierādījumu eksperta atzinuma veidā iegūst, ja ir jāizvērtē apstākļi, attiecībā uz kuriem vajadzīgas eksperta zināšanas. Eksperta atzinumam ir trīs daļas — konstatējumu daļa, kurā eksperts apraksta apstākļus, ko viņš izvērtējis, atzinuma daļa, kurā ir iekļauts eksperta novērtējums (eksperta secinājumi), un eksperta klauzula. Eksperti parasti izvērtē īpašus jautājumus, ko nosaka tiesa, ja vien uz atzinumu neattiecinā likumā noteiktas prasības (jo īpaši uzņēmējdarbības tiesību jomā). Ekspertus ieceļ tiesa, kas tos atlasa no ekspertu un tulkus reģistra (kuru uztur apgabaltiesas). Eksperti ir tiesīgi saņemt finansiālu kompensāciju par eksperta novērtējuma vai atzinuma sagatavošanu, ja tā ir paredzēts attiecīgajos tiesību aktos.

Tiesas priekšsēdētājs var likt pusei vai citai personai ierasties, lai tiktos ar ekspertu, nodotu viņam vajadzīgās lietas, sniegtu nepieciešamos paskaidrojumus, izietu medicīnisko apskati vai nodotu asinsanalīzes, vai darītu vai izpildītu ko citu, ja tas nepieciešams eksperta atzinuma sniegšanai.

Eksperta atzinumu var iesniegt arī tiesvedībā iesaistītā puse. Ja eksperta atzinumā, ko iesniegusi tiesvedībā iesaistītā puse, ir visi likumā noteiktie elementi un eksperta klauzula, kurā eksperts norādījis, ka ir informēts par sekām nepatiesas atzinuma sniegšanas gadījumā, iegūtos pierādījumus uzskata par ekspertu atzinumu, ko prasījusi tiesa. Tiesa ļauj ekspertam, kuru viena no pusēm ir prasījusi sniegt ekspertu atzinumu, izmantot lietas materiālus vai citā veidā iepazīties ar informāciju, kas vajadzīga eksperta ziņojuma sagatavošanai.

Liecinieki sniedz liecību par faktiem, ko ir piedzīvojuši tieši, savukārt eksperti sniedz atzinumus tikai jomās, kurās faktu novērtējums ir atkarīgs no ekspertu zināšanām. Tiesa nevērtē eksperta izdarīto secinājumu pareizību; tā novērtē, cik novērtējums ir pārlicināošs un pilnīgs, pamatojoties uz tādiem kritērijiem kā tā atbilstība noteiktajām prasībām, iekšējā saskaņotība un atbilstība citiem iegūtajiem pierādījumiem.

Dokumentētus pierādījumus iegūst, tiesas priekšsēdētājam skaidri nolasot dokumentu vai tā daļu vai izklāstot dokumenta saturu tiesas sēdes laikā. Tiesas priekšsēdētājs var likt, lai puse, kuras rīcībā ir dokuments, kas ir vajadzīgs kā pierādījums, iesniedz attiecīgo dokumentu, vai arī viņš var iegūt attiecīgo dokumentu no citas tiesas, iestādes vai juridiskas personas.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Neviena no izmantotajām metodēm nav tāda, kurai ir dodama priekšroka salīdzinājumā ar citām, lai gan dažus pierādīšanas līdzekļus var izmantot tikai pēc tam, kad likumā noteikto pierādījumu iegūšana kļūst neiespējama (parasti tie ir dažādi akti, kas sagatavoti obligātā rakstiskā formā — tikai tad, ja tie ir, piemēram, iznīcināti, pierādījumus var iegūt ar citiem līdzekļiem, piemēram, nopratinot lieciniekus). Pierādījumu iegūšanu, nopratinot pusi par tās prasījumiem, strīdus tiesvedības lietās var uzdot veikt tikai tad, ja konkrēto faktu nevar pierādīt ar citiem līdzekļiem (izņemot piekrišanu nopratināšanai). Tāpēc prioritāti piešķir citiem pierādījumiem.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Dažos gadījumos likumā var būt noteikts, kādi pierādījumi ir jāiegūst; tas ir atkarīgs no konkrētā strīda (piemēram, tiesvedībā par atļauju stāties laulībā ir jānopratina abas saderinātās personas).

Konkrētus faktus var pierādīt tikai īpašā veidā, piemēram, rīkojumu par vekseli vai čeku var izdot tikai tad, ja tiek uzrādīts vekseļa oriģināls, lēmums par vekseļa atpirkšanu vai cits dokuments; izpildraksta izpildi var panākt tikai tad, ja tiek uzrādīts izpildāms lēmums vai izpildu dokuments, u. tml.).

Attiecībā uz konkrētu pienākumu vai lietu tiesību noteikšanu (jo īpaši, ja tas skar īpašumu) likums nosaka, ka ir vajadzīgs rakstisks līgums — šādā gadījumā metodi pierādījumu iesniegšanai izseina no šīs prasības.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Jā, visām personām saskaņā ar likumu ir jāierodas tiesā liecināt, ja viņas ir izsauktas uz tiesu; viņas nevar pārstāvēt cita persona. Liecinieki, kuri izpilda savu pienākumu liecināt, ir tiesīgi saņemt "liecinieka atlīdzību" (kompensāciju par naudas izdevumiem un negūtiem ienākumiem).

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Liecinieki var atteikties liecināt tad, ja liecības sniegšanas gadījumā pastāv risks, ka varētu tikt sākta viņu vai viņiem tuvu personu kriminālvajāšana; tiesa izlemj, vai iemesli, lai atteiktos sniegt liecību, ir pamatoti. Tiesai ir arī jārespektē likumā noteiktais liecinieku pienākums ievērot tādas klasificētas informācijas konfidencialitāti, kura ir aizsargāta ar īpašu likumu, un citi konfidencialitātes pienākumi, ko paredz likums vai ko atzinusi valsts (piemēram, pacienta veselības dokumentācijā norādīti fakti — ārsta noslēpumi, banku noslēpumi utt.). Šajos gadījumos personu var noprotināt tikai tad, ja to ir atbrīvojuši no minētā pienākuma kompetentā iestāde vai persona, kuras interesēs šāds pienākums pastāv.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt liecību piespiedu kārtā?

Liecināšanas pienākuma piespiedu izpildi var panākt, nogādājot konkrētu personu uz tiesu Čehijas Republikas policijas pavadībā vai galējos gadījumos piemērojot naudas sodu.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Vispārīgi runājot, nav tādu personu kategoriju, kurām nevar prasīt, lai viņas sniegtu liecības, tomēr ir noteikta veida fakti, par kuriem konkrētas personas nedrīkst liecināt (sk. atbildi uz 2.9. jautājumu).

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklusot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklusot videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Tikai tiesnesim (tiesas priekšsēdētājam) ir tiesības noprotināt liecinieku un vadīt noprotināšanu. Citi tiesas palātas locekļi un citas puses vai eksperti var uzdot lieciniekam papildu jautājumus tikai ar tiesas priekšsēdētāja atļauju; tiesas priekšsēdētājs var noraidīt konkrētu jautājumu, ja tas ir, piemēram, uzvedinošs jautājums, jautājums, kura nolūks ir novest noprotināto personu strupceļā, vai jautājums, kas ir nepiemērots vai bezjēdzīgs. Mūsdienu tehnoloģiju (tostarp videokonferenču) izmantošana, lai liecinieku noprotinātu attālināti, pašlaik ir atļauta tiesās, kurām ir vajadzīgais tehniskais aprīkojums.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Jā. Ja puse savu prasījumu pierādīšanai iesniedz pierādījumus, ko tā ieguvusi vai sagādājusi, pārkāpjot vispārpiemērojamās tiesību aktus, un šādas iegūšanas vai sagādāšanas rezultātā ir pārkāptas citas fiziskas vai juridiskas personas tiesības, tiesa noraida šādus pierādījumus, pamatojoties uz to, ka tie ir nepieņemami.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Tiesa var likt iegūt pierādījumus, noprotinot puses, ja konkrēto faktu nevar pierādīt citā veidā un ja noprotināmā puse tam piekrīt. Šo noteikumu nepiemēro bezstrīdus tiesvedībā, t. i., tiesvedībā, ko tiesa var uzsākt pēc savas iniciatīvas (sk. 2.1. punktu), un laulības šķiršanas tiesvedībā vai tiesvedībā par partnerattiecību izbeigšanu, atzīšanu par spēkā neesošām vai neesību. Par pierādīšanas līdzekli uzskata tikai pušu noprotināšanu, ko tiesa uzdevusi veikt atsevišķi kā procesuālu pierādījumu iegūšanu apgalvoto faktu pierādīšanai.

Lapa atjaunināta: 27/08/2019

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Pierādījumu iegūšana - Trīja

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Pienākums pierādīt konkrētu prasījumu parasti ir personai, kura izsaka apgalvojumu vai iesniedz prasījumu. Piemēram, lietā par nolaidību pierādīšanas pienākums ir prasītājam, savukārt atbildētājam ir līdznolaidības pierādīšanas pienākums. Parasti pienākums pierādīt faktus, kas ir vajadzīgi prasības pamata noteikšanai, ir prasītājam, bet pienākums iesniegt pierādījumus, lai aizstāvētos lietā, ir atbildētājam, turklāt, ja atbildētājs iesniegs pretprasību, viņš uzņemsies pierādīšanas pienākumu attiecībā uz šādu prasību. Tomēr konkrēta likumā noteiktā prasība dažkārt nosaka, ka pierādīšanas pienākums ir atbildētājam. Piemēram, prasījumos par negodīgu atlaišanu pierādīšanas pienākums ir darba devējam, kas ir atbildētājs, proti, darba devējam jāpierāda, ka atlaišanai ir bijuši pamatoti iemesli. [Sk. [1977. gada Likumu par negodīgu atlaišanu](#), ar grozījumiem].

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Nav nepieciešams pierādīt faktus, kas ir atzīti. Tiesneši var pajauties uz savām vispārējām zināšanām vai pieņemt tiesas zināšanai faktus, kas ir nepārprotami skaidri vai labi zināmi vai ir daļa no vispārzināmiem faktiem, un tāpēc pierādīt šādus faktus ir lieki. Likums paredz noteiktas prezumpcijas, ko var atspēkot ar pierādījumiem. Tās ir prezumpcijas saistībā ar bērnu paternitāti, laulību likumību, pieaugušo garīgajām spējām un nāves prezumpciju, ja persona nav redzēta vai par viņu nekas nav dzirdēts vairāk nekā septiņus gadus, lai gan ir veikti visi attiecīgie meklēšanas pasākumi. *Res ipsa loquitur* noteikumu piemēro, ja izvirza nolaidības prezumpciju apstākļos, kad ir pierādīts, ka nelaimes gadījuma brīdī tā cēlonis ir bijis atbildētāja vai viņam padoto personu vai pārstāvju kontrolē un ka parastās notikumu gaitas apstākļos nelaimes gadījums nebūtu noticis, ja kontrolējošās personas būtu ievērojušas pienācīgu piesardzību. Ja atsaucas uz *res ipsa loquitur* principu, tas pārnēs jeb novirza pierādīšanas pienākumu uz atbildētāju, kuram tad ir jāpierāda, ka viņš nav bijis nolaidīgs. Tomēr pienākums pierādīt cēloņsakarību joprojām ir prasītājam. Jāņem vērā, ka *res ipsa loquitur* doktrīnu nav nepieciešams aizstāvēt vai izklāstīt prasītāja prasījumā, lai prasītājs varētu uz to pajauties lietas izskatīšanas sēdē, ja fakti liecina, ka doktrīna ir nepārprotami piemērojama.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Civillietā jautājums tiks izlemts par labu pusei, ja tā attiecīgajā jautājumā pārliecinās tiesu pēc iespējamību izvērtēšanas. Tādējādi, ja puse nepārliecinās tiesu, ka tās versija par notikumiem ir ticamāka par pretējās puses versiju, tā lietā zaudēs. Tas ir elastīgs standarts, un konkrētos gadījumos tiesa parasti pieprasīs vairāk pierādījumu, piemēram, lietās, kurās izskata prasījumu par krāpšanu, ņemot vērā apgalvojuma nopietnību.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Civiltiesvedībā pierādījumus iegūst, pamatojoties uz dokumentu atklāšanu, informācijas izpaušanu un liecinieku liecībām.

Dokumentu atklāšana. Lietās, ko izskata Augstā tiesa, dokumentu atklāšana notiek, vienai no pusēm iesniedzot pretējai pusei rakstisku pieteikumu, prasot brīvprātīgi atklāt dokumentus. Tiesa izdos rīkojumu par atklāšanu tikai tad, ja pretējā puse nav brīvprātīgi atklājusi dokumentus, ir atteikusies to darīt vai ir ignorējusi atklāšanas prasību. [Sk. [Augstāko tiesu noteikums](#), rīk. 31, 12. not., ar grozījumiem]. Ikvienam atklāšanas pieprasījumam jābūt pamatotam un nepieciešamam attiecībā uz lietā izskatāmajiem faktiem. Ir arī iespējams prasīt dokumentu atklāšanu no personas, kas nav puse lietā.

Informācijas izpaušana. Prasībā par personisku aizskārumu jebkurai pusei, bez vajadzības iesniegt pieteikumu tiesā, ir jāizpauž pretējai pusei jebkādi medicīniski ziņojumi, ko sagatavojuši eksperti, kuri tiks uzaicināti uz tiesu kā liecinieki. [Sk. [Augstāko tiesu noteikums](#), rīk. 39, 46. not., ar grozījumiem]. Abām pusēm ir arī jāapmainās ar sarakstiem, kuros norādīti visu to liecinieku vārdi, uzvārdi un adreses, kurus ir plānots uzaicināt, un prasītājam ir jāiesniedz pilns uzskaitījums, kurā norādītas visas īpašu zaudējumu vai personīgo izdevumu pozīcijas, kas saistītas ar kaitējumu vai aizskārumu, kurš ir prasījuma priekšmets.

Fakta liecinieki. Pusēm nav vajadzīga tiesas atļauja, lai sagādātu liecinieku pierādījumus savu prasību pamatošanai, izņemot tiesvedību, kas notiek Augstās tiesas Komerclietu palātā — tādā gadījumā pusei, kura vēlas atsaukties uz liecinieka pierādījumiem, ir jāiesniedz liecinieka parakstīts liecinieka paziņojums, kurā izklāstīti liecinieka pierādījumi, un jāuzaicina liecinieks sniegt mutiskus pierādījumus tiesā. Ja puse neiesniedz liecinieka paziņojumu lietā, ko iztiesā Augstās tiesas Komerclietu palātā, tad tā nevar izsaukt liecinieku bez tiesas atļaujas. Tiesai ir arī plašas pilnvaras kontrolēt pierādījumus, kas ir pieņemti, un tā var nepieņemt pierādījumus, kas citos gadījumos būtu pieņemami, vai ierobežot liecinieka nopratināšanu. Konkrētos apstākļos puse var arī iesniegt pieteikumu par tiesas rīkojuma izdošanu, lai liecinieks varētu liecināt ārpus tiesas ar zvērestu, ko pieņem tiesas iecelts eksperts pirms lietas izskatīšanas sēdes. Parasti tiesneša uzdevums ir noklausīties visus pušu sagādātos pierādījumus un neiesaistīties faktu noskaidrošanā. Parasti tiesnesim nav tiesību uzaicināt liecinieku bez pušu piekrišanas, lai gan viņš to var darīt civillietās, kad tiek izrādīta necieņa tiesai, vai konkrētu veidu tiesvedībā, kas attiecas uz bērnu aprūpi. Tiesnesim ir arī pilnvaras atsaukt liecinieku, ko iepriekš izsaukusi kāda no pusēm.

Liecinieki-eksperti. Parasti pusēm nav vajadzīga tiesas atļauja, lai sagādātu ekspertu pierādījumus savu lietu pamatošanai. Ja ir plānots sagādāt eksperta pierādījumus, pusēm pirms tiesas procesa būtu jāapmainās ar ekspertu ziņojumiem. Tiesvedībā, kas notiek Augstās tiesas Komerclietu palātā, tiesnesis pirmstiesas procedūras ietvaros var likt lieciniekiem-ekspertiem savstarpēji apspriesties, lai apzinātu jautājumus, par kuriem viņi plāno sniegt pierādījumus, vienotos par pierādījumiem, ko viņi plāno sniegt par minētajiem jautājumiem, un apsvērtu jebkuru jautājumu, ko tiesnesis var likt viņiem apsvērt. Tiesa var likt šādiem lieciniekiem-ekspertiem sagatavot memorandu, kurā izklāsta viņu sanāksmju un apspriežu rezultātu un kurš viņiem kopīgi jāiesniedz tiesas sekretāram un pusēm. Liecinieku-ekspertu apspriežu rezultāts nav pusēm saistošs. [Sk. [Augstāko tiesu noteikums](#), rīk. 63.A, 6. noteikuma 1. punkta ix) apakšpunkts].

Tiesa var pēc savas iniciatīvas iecelt ekspertu par novērtētāju, kurš palīdz tiesai saistībā ar iztiesājamo jautājumu. Tiesa var likt novērtētājam sagatavot ziņojumu, kura kopijas iesniedz pusēm, un piedalīties tiesas prāvā, lai sniegtu tiesai palīdzību vai konsultācijas.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Dokumentu atklāšana. Tiesa izdos rīkojumu par dokumentu atklāšanu tikai tad, ja puse, kurai ir prasīts tos brīvprātīgi atklāt, to nav izdarījusi, ir atteikusies to darīt vai ir ignorējusi šādu prasību. Tāpēc, ja tiesa izdos rīkojumu par dokumentu atklāšanu, pusei, kura prasījusi šādu atklāšanu, parasti tiks uzdots segt izmaksas, kas saistītas ar pieteikuma sagatavošanu. Ja prasības pusei tiek uzdots atklāt konkrētus dokumentus, kas ir tās pārziņā vai rīcībā, tai ir jādara pieejamas pretējai pusei šādu dokumentu kopijas. Rīkojumu par dokumentu atklāšanu izpilda, sniedzot ar zvērestu apliecinātu rakstisku liecību, kurā izklāstīti attiecīgie dokumenti, ko pievieno kā pielikumu. Ja rīkojums atklāt dokumentus netiek izpildīts, prasība var tikt noraidīta, vai arī aizstāvība var tikt izbeigta, lai nodrošinātu, ka tiesvedībā iesaistītās puses izpilda rīkojumus par dokumentu atklāšanu.

Fakta liecinieki. Pusēm nav vajadzīga tiesas atļauja, lai sagādātu liecinieku pierādījumus savu lietu pamatošanai. Apstākļos, kad tiesa izdos rīkojumu lieciniekam liecināt ārpus tiesas, dodot zvērestu, liecinieks izklāstīs pierādījumus mutiski tiesas ieceltam ekspertam. Nopratināšana tiks veikta tāpat kā tiesas prāva, nodrošinot visas iespējas nopratināt liecinieku un stenografējot sniegtos pierādījumus.

Liecinieki-eksperti. Parasti pusēm nav vajadzīga tiesas atļauja, lai sagādātu ekspertu pierādījumus savu lietu pamatošanai. Eksperti var sagatavot rakstiskus ziņojumus, kuros viņi izklāsta savus konstatējumus un sniedz objektīvu eksperta atzinumu. Ja tiek sagatavoti ekspertu ziņojumi, ar tiem būtu jāapmainās pirms tiesas prāvas. Ekspertam ir primārais pienākums pret tiesu, nevis pret kādu no tiesvedībā iesaistītajām pusēm, lai gan ekspertam maksās tā puse, kura viņu norīkojusi.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Tiesa var noraidīt puses pieteikumu par konkrētu pierādījumu iegūšanu vai sagādāšanu, ja tiesa uzskata, ka attiecīgie pierādījumi ir nebūtiski, nevajadzīgi vai nepieņemami. Saskaņā ar "vislabāko pierādījumu noteikumu" ir jāsaprot vislabākie un vistiešākie faktu pierādījumi, vai, ja vislabākie pierādījumi nav pieejami, ir jāsniedz paskaidrojums par to neesību. Piemēram, vislabākie pierādījumi par konkrētas vēstules saturu ir vēstules uzrādīšana, nevis mutisks tās satura atstāsts. Visi pierādījumi, kas ir būtiski attiecībā uz kādu no izskatāmajiem faktiem, parasti ir pieņemami. Tomēr konkrēti pierādījumi nav pieņemami, piemēram, privilēģēta saziņa (kā piemēru var minēt pierādījumus par konfidenciālu saziņu starp klientu un advokātu). Tāpēc par pierādījumu pieņemamību tiesnesis lems katrā gadījumā atsevišķi.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Faktus var pierādīt ar pierādījumiem, prezumpcijām un secinājumiem, kas izriet no pierādījumiem, kā arī tiesai pieņemot zināšanai konkrētus zināmus faktus. Pierādījumi, uz kuriem var atsaukties civiltiesvedībā, ir liecinieku liecības, dokumenti un reāli pierādījumi. Dokumenti var būt dokumenti papīra formā, datorieraksti, fotoattēli un video un skaņas ieraksti.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Principā fakta liecinieki pierādījumus sniedz mutiski tiesas prāvā, kurā viņiem prasa apliecināt, ka viņu sniegtās liecības ir patiesas un precīzas. Liecinieki-eksperti savus pierādījumus sniedz rakstiskos ziņojumos, ja vien tiesa nenosaka citādi. Eksperta ziņojumā jābūt izklāstītiem secinājumiem, faktiem un pieņēmumiem, ar kuriem tas pamatots, un eksperta norādījumu būtībai. Tiesa izlems, vai ekspertam ir nepieciešams arī piedalīties tiesas prāvā, lai sniegtu mutiskus pierādījumus.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Tiesai ir plaša rīcības brīvība attiecībā uz to, cik lielu ticamību būtu jāpiešķir kādam no pierādījumiem. Piemēram, pierādījumiem, kas izriet no citas personas teiktā un kas var būt pieņemami civiltiesvedībā, bieži būs mazāka ticamība nekā tiešām liecībām, jo īpaši ja ir bijis iespējams izsaukt pašu apgalvojuma izteicēju pierādījumu sniegšanai.

Konkrēti dokumenti un ieraksti tiek atzīti par autentiskiem. Piemēram, uzņēmumu un valsts iestāžu ierakstus atzīst par autentiskiem, ja tos kā autentiskus apliecinājusi uzņēmuma vai valsts iestādes amatpersona, un dažādu veidu oficiālus dokumentus (piemēram, tiesību aktus, nolikumus, rīkojumus, līgumus un tiesas reģistru ierakstus) var apliecināt ar drukātām vai apliecinātām kopijām bez papildu pierādījumiem.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Konkrēti darījumi ir jānoslēdz rakstiski, un tāpēc, lai tos pierādītu, ir vajadzīgi dokumentēti pierādījumi. Kā piemēru var minēt zemes pārdošanas līgumus.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Parasti, ja liecinieks ir kompetents, viņam var likt ierasties tiesā un sniegt pierādījumus. Puse, kura vēlas nodrošināt liecinieka klātbūtni tiesas sēdē, sagatavo uzaicinājumu liecināt, kurā prasa, lai liecinieks ierodas tiesā sniegt pierādījumus. Kad tiesa pavēsti ir izdevusi un pienācīgi nogādājusi lieciniekam, pavēste uzliek lieciniekam pienākumu piedalīties tiesas sēdē. Ja persona ignorē uzaicinājumu liecināt, to atzīst par vainīgu necieņas izrādīšanā tiesai.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Vispārējais noteikums, ka kompetentiem lieciniekiem var likt liecināt, neattiecas uz ārvalstniekiem un viņu mājsaimniecības locekļiem, ārvalstu diplomātiskajiem pārstāvjiem un konsulārām amatpersonām, konkrētu starptautisku organizāciju pārstāvjiem, tiesnešiem un zvērinātajiem saistībā ar viņu darbību šādā statusā. Pušu laulātajiem un radiniekiem var likt sniegt pierādījumus civiltiesvedībā. Lieciniekiem ir pienākums atbildēt uz jautājumiem, izņemot apstākļos, kad viņi zaudētu privilēģiju neliecināt pret sevi. Citiem vārdiem sakot, lieciniekiem ir pienākums atbildēt uz jautājumiem, ja vien viņi nevar pierādīt, ka pastāv pamatotas bažas, ka atbildot viņi apsūdzēs paši sevi.

Tomēr personas, kurām parasti var prasīt būt par liecinieku un sniegt pierādījumus, ir tiesīgas atsaukt no pārbaudes konkrētus dokumentus un atteikties atbildēt uz konkrētiem jautājumiem, pamatojoties uz privilēģiju. Galvenie privilēģiju veidi ir praktizējoša jurista privilēģija, saziņa izlīguma panākšanas nolūkos un, kā minēts iepriekš, privilēģija neliecināt pret sevi.

Ja pierādījumu sniegšana būtu pretrunā sabiedrības interesēm, tos var arī atsaukt, pamatojoties uz sabiedrības interešu neaizskaramību. Pierādījumi, uz kuriem var attiecināt neaizskaramību, ir pierādījumi saistībā ar valsts drošību, diplomātiskajām attiecībām, centrālās valdības darbībām, bērnu labklājību, noziegumu izmeklēšanu un informatoru aizsardzību. Turklāt žurnālistiem nav jāizpauž savi informācijas avoti, izņemot, ja to izpaušana ir vajadzīga tiesas vai valsts drošības interesēs vai nekārtību vai nozieguma novēršanai.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Lieciniekam, kurš atsakās liecināt, lai gan viņam ir izsniegts uzaicinājumu liecināt, var piespriest ieslodzījumu par necieņas izrādīšanu tiesai uz laikposmu, līdz viņš šādu necieņas izrādīšanu vērš par labu, vai arī viņam var likt samaksāt naudas sodu. Uzaicinājuma liecināt ignorēšana būtībā ir tiesas rīkojuma neizpilde, un tādējādi jebkurš atteikums liecināt var būt necieņas izrādīšana tiesai.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Pieaugušie nav kompetenti sniegt pierādījumus civiltiesvedībā, ja viņi nespēj saprast zvērestu vai nespēj sniegt racionālu liecību. Bērns kā liecinieks nav kompetents sniegt liecību, ja viņš nesaprot pienākumu teikt taisnību vai ja viņam nav pietiekamas izpratnes, lai pamatotu savus pierādījumus, kas tiek uzklauti — šis jautājums ir jāizlemj konkrētās lietas tiesnesim.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklautot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklaut videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Liecinieki vispirms izklāsta savu liecību pusei, kura viņu uzaicinājusi, un tad viņus nopratina pretējās puses advokāts. Kad liecinieku nopratina pretējās puses advokāts, viņam var tikt uzdoti uzvedinoši jautājumi. Dažreiz pēc tam, kad liecinieku nopratinājis pretējās puses advokāts, viņu atkārtoti nopratina puse, kura viņu uzaicinājusi. Arī tiesnesis var uzdot lieciniekam jautājumus, piemēram, lai precizētu konkrētus jautājumus.

Ir paredzēts, ka konkrētos gadījumos liecinieki var sniegt pierādījumus ar televīzijas tiešsaistes starpniecību. Tiesvedībā, kas skar bērna labklājību vai personu ar garīga rakstura traucējumiem, tiesa var uzklaut bērna sniegtos pierādījumus ar televīzijas tiešsaistes starpniecību, un jautājumus bērnam var uzdot, piesaistot starpnieku. Pierādījumus var saņemt ar televīzijas tiešsaistes starpniecību arī tad, ja attiecīgais liecinieks dzīvo ārpus Trījas jurisdikcijas.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Nelikumīgi iegūti pierādījumi ne vienmēr būs nepieņemami. Tie ir pieņemami, ja tie ir būtiski, bet lietas tiesnesim, kurš izspriež lietu, ir rīcības brīvība tos nepieņemt. Ja lietas tiesnesis uzskata, ka sabiedrības interešu labad attiecīgie pierādījumi nav pieņemami, tad pierādījumus nepieņems, pat ja tie būs būtiski attiecībā uz konkrētajiem faktiem.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Liecības, ko sniedz tiesvedībā iesaistītās puses kā liecinieki, ir pieņemamas kā pierādījumi tādā pat mērā kā liecības, ko sniedz personas, kuras nav tiesvedībā iesaistītās puses.

Saistītās saites

<http://www.courts.ie/>

Lapa atjaunināta: 13/11/2018

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Pierādījumu iegūšana - Grieķija

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Attiecībā uz pierādīšanas jautājumiem Grieķijas tiesībās ir ievērots "pušu sacīkstes" princips (*archi tis diáthesis*). Tas nozīmē, ka tiesa rīkojas tikai pēc kādas puses pieteikuma un lem, pamatojoties uz faktu apgalvojumiem, ko izvirzījušas un pierādījušas puses, un viņu iesniegtajiem pieteikumiem. Procesuālas darbības tiek veiktas pēc pušu pieteikuma, ja vien likums neparedz citādi. Katrai pusei ir jāpierāda tikai tie fakti, kam ir ietekme uz spriedumu lietā un kas ir vajadzīgi, lai pamatotu puses neatkarīgu prasījumu vai pretprasību. Pieteikumu, kas netiek pierādīts, noraida.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Ja likums paredz, ka ir vajadzīgi pierādījumi par kāda fakta esību, ir pieļaujami pretpierādījumi, ja vien nav noteikuma, kas paredz pretējo. Faktus, kas ir tik labi zināmi, ka nevar būt pamatotu šaubu, ka tie ir patiesi, vai kas ir zināmi tiesai no citas tiesvedības, ņem vērā automātiski, un šādi fakti nav jāpierāda. Tiesa automātiski ņems vērā no vispārējas pieredzes izsecinātus faktus, neprasot pierādījumus. Tāpat tiesa pēc savas iniciatīvas pieņems zināšanai citu valstu likumus, paražas un praksi, bet tā var prasīt pierādījumus, ja tā šādus likumus, paražas vai praksi nepārzina.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Tiesa brīvi izvērtē pierādījumus un pēc saviem ieskatiem izlemj, vai izteiktie apgalvojumi ir patiesi. Tā savā lēmumā izklāsta iemeslus, kuru dēļ tā ir izdarījusi attiecīgu secinājumu. Ja likums nosaka, ka lietu var izspriest tikai uz iespējami būvīguma pamata, piemēram, pamatojoties uz pieteikumu par pagaidu noregulējuma pasākumiem (*asfalistiká métra*), tiesai nav pienākuma piemērot noteikumus, kas reglamentē pierādījumu iegūšanu, pieņemamus pierādījumu veidus un sniegto pierādījumu spēku, bet tā var ņemt vērā jebko, ko tā uzskata par atbilstošu, lai formulētu savu viedokli par faktiem.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Pamatprincips ir tāds, ka pierādījumus ierosina un sagādā puses. Tomēr tiesa var pēc savas iniciatīvas likt iesniegt jebkādus pierādījumus, ko atļauj likums, pat ja puse tos nav sagādājusi.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Pēc pierādījumu iegūšanas tiesa lemj par lietas būtību, izņemot gadījumus, kad tā secina, ka pierādījumi bijuši nepietiekami — tādā gadījumā tā var likt iesniegt jaunus papildu pierādījumus.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Ja tiesa secina, ka esošie pierādījumi ir nepietiekami, vai ja puse nav iesniegusi tos likumā noteiktajā termiņā.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Saskaņā ar Civilprocesa kodeksu (*Kódika Polítikís Díkonomías*) pierādījumi ietver atzišanu, pārbaudes, ekspertu ziņojumus, dokumentētus pierādījumus, pušu uzklauššanu, liecinieku liecības, faktu prezumpcijas un ar zvērestu apliecinātas rakstiskas liecības.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Liecinieki-eksperti (*pragmatognómones*) palīdz tiesai, sniedzot atzinumu par jautājumiem, ko viņiem uzdod tiesa. Vajadzības gadījumā tiesa prasa, lai liecinieki-eksperti piedalītos visos vai dažos tiesvedības posmos. Katra tiesa uztur liecinieku-ekspertu sarakstu. To, kā šādus sarakstus sagatavo un uztur, nosaka rīkojums, ko izdod pēc tieslietu ministra priekšlikuma. Tiesa, kas iztiesā lietu, sniedz lieciniekiem-ekspertiem vajadzīgos norādījumus par to, kā viņiem jāpilda savi uzdevumi, un jo īpaši nosaka, a) vai tā uzskata, ka viņiem ir jāpiedalās kādā no tiesvedības posmiem, un b) vai eksperta atzinums ir jāsniedz tiesā vai jāpasagatavo tikai pašiem lieciniekiem-ekspertiem. Ja vien tiesa, kas iztiesā lietu, nenosaka citādi, tādās pašas pilnvaras var īstenot cita tiesa, kas rīkojas pēc pieprasījuma vai atsaucoties uz pieprasījumu, lai veiktu kādu tiesisku darbību saistībā ar eksperta atzinumu, vai arī deleģēts tiesnesis (*entetalménos díkastís*). Ja tiek prasīts rakstisks atzinums, tiesa nosaka termiņu, kurā lieciniekiem-ekspertiem ir jāsniedz savs atzinums. Tiesnesis vai — ja tiesa ir vairāku tiesnešu sastāvā — tiesas priekšsēdētājs var pagarināt minēto termiņu pēc liecinieku-ekspertu lūguma un bez iepriekšējas pušu izsaukšanas uz tiesu, ja liecinieki-eksperti uzskata, ka atvēlētais laiks nav pietiekams atzinuma sagatavošanai. Ja ir vairāk nekā viens liecinieks-eksperts, viņi veic visas darbības, kas ir vajadzīgas, lai sagatavotu eksperta ziņojumu, un kopīgi izstrādā rakstisko atzinumu. Viņi tiekas, ja kāds no viņiem izsaka šādu uzaicinājumu. Rakstiskā atzinumā jābūt norādītām darbībām, ko ir veikuši liecinieki-eksperti, un izklāstītā katra liecinieka-eksperta viedoklim, norādot to pamatojošos iemeslus, un atzinumam jābūt liecinieku-ekspertu parakstītam. Ja kāds no lieciniekiem-ekspertiem nepiedalās atzinuma izstrādē vai atsakās to parakstīt, to norāda atzinumā. Liecinieki-eksperti vai persona, kuru viņi pilnvarojusi šim nolūkam, iesniedz rakstisko atzinumu tās tiesas kancelejā, kas viņus iecēlusi, un šo faktu reģistrē. Ja atzinumu iesniedz tiesas kancelejā, rīkojoties pēc deleģētā tiesneša tiesas pieprasījuma vai atsaucoties uz šādu pieprasījumu, ziņojumu nekavējoties nosūta tās tiesas kancelejai, kas iztiesā lietu. Liecinieku-ekspertu atzinumu tiesa vienmēr novērtē brīvi.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Mutiska vai rakstiska puses atzišanās (*omología*) tiesā vai deleģētā tiesneša priekšā ir pilnīgs pierādījums pret personu, kura to izsaka; atzišanu, ko izsaka ārpus tiesas, tāpat kā citus pierādījumus novērtē brīvi.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Līgumus un kolektīvas darbības nevar pierādīt ar liecinieku pierādījumiem, ja attiecīgā darījuma vērtība pārsniedz 20 000 EUR, un liecinieku pierādījumi pret dokumentētu pierādījumu saturu netiek atzīti, pat ja darījuma vērtība ir mazāka nekā 2 miljoni GRD jeb 20 000 EUR. Tomēr liecinieku pierādījumi tiek atzīti šādos gadījumos: a) ja dokumentā ar pierādījuma vērtību ir atrodami sākotnēji pierādījumi, kas ļauj pieņemt varbūtību, ka darījums patiešām ir noticis ("rakstisku pierādījumu sākums", *archí éngrafís apódeixis*); b) ja ir fizisks vai morāls iemesls, kāpēc dokumentu nevar uzrādīt; c) ja tiek pierādīts, ka dokuments ir sagatavots, bet netīši nozaudēts; d) ja liecinieku pierādījumus pamato darījuma būtība vai konkrētie apstākļi, kādos tas noslēgts, un jo īpaši ja tie attiecas uz komerciāliem darījumiem.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Ikvienam, kurš tiek uzaicināts uz tiesu kā liecinieks, ir jāierodas tiesā un jāizklāsta fakti, kas viņam ir zināmi. Ja persona bez pamatojuma neierodas, tiesa liks tai samaksāt izdevumus, ko radījusi neierašanās, un tiesa var arī piemērot naudas sodu.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Šādām personām ir tiesības atteikties tikt nopratinātām kā lieciniekiem: 1) garīdzniekiem, juristiem, notāriem, ārstiem, farmaceitiem, medmāsām, vecmātēm, viņu asistentiem un puses advokātiem ir tiesības atteikties liecināt par faktiem, kas viņiem kļuvuši zināmi viņu profesijas praktizēšanas laikā; 2) personām, kuras ir pušu asinsradnieki, radnieki svainībā vai radnieki adopcijas rezultātā līdz trešajai radniecības pakāpei tiešā vai sānu līnijā, ja vien šīm personām nav tādas pašas radniecības ar visām pusēm, un laulātajiem, bijušajiem laulātajiem un saderinātām personām. Turklāt lieciniekam nav pienākuma liecināt par 1) faktiem, kas var novest pie kriminālvajāšanas par nodarījumu, ko izdarījis liecinieks vai ar viņu saistīta persona Civilprocesa kodeksa 401. panta 2. punkta nozīmē, vai kas var mest ēnu uz liecinieka godu vai šādas personas godu, 2) faktiem, kas uzskatāmi par profesionālo noslēpumu.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Ja liecinieks ierodas tiesā, bet atsakās liecināt, pat ja viņam prasa to darīt, tiesa var likt viņam samaksāt naudas sodu.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Šādas personas nedrīkst nopratināt kā lieciniekus:

- 1) garīdzniekus par faktiem, ko viņi uzzinājuši kā grēksūdzes noslēpumu;
- 2) personas, kurām laikā, kad norisinājās attiecīgie notikumi, nebija garģo spēju, lai tos saprastu, vai kuras nespēj izstāstīt to, ko ir pieredzējušas;
- 3) personas, kurām laikā, kad norisinājās attiecīgie notikumi, bija garģa rakstura traucējumi, kas faktiski ierobežoja to spriestspēju un gribu, vai kurām ir šādi traucējumi laikā, kad tās būtu jānopratina;
- 4) juristus, notārus, ārstus, farmaceitus, medmāsas, vecmātes, viņu asistentus un puses advokātu par faktiem, kuri viņiem izpausti vai kļuvuši zināmi, pildot profesionālos pienākumus, vai attiecībā uz kuriem viņiem ir konfidencialitātes pienākums, izņemot, ja persona, kura šādus faktus izpaudusi un attiecībā pret kuru viņiem ir konfidencialitātes pienākums, atļauj viņiem liecināt;
- 5) civildienesta ierēdņus un dienējošu militāro personālu par faktiem, attiecībā uz kuriem viņiem ir konfidencialitātes pienākums, izņemot, ja atbildīgais ministrs atļauj viņus nopratināt;
- 6) personas, kuras var būt ieinteresētas tiesas prāvas iznākumā.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklaušot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklaušīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Lieciniekam pirms viņa nopratināšanas liek nodot zvērestu (religģisku zvērestu vai apliecinājumu). Lieciniekus nopratina katru atsevišķi, un viņus var konfrontēt ar citiem lieciniekiem vai ar pusēm tikai tad, ja uzskata, ka tas ir būtiski. Liecinieki pierādījumus izklāsta mutiski. Lieciniekiem jāpastāsta, kā viņi uzzinājuši pierādījumus, ko viņi izklāsta, un izklāstot pierādījumus, kas izriet no citas personas teiktā, viņiem ir jāpasaka, kura persona viņiem sniegusi attiecīgo informāciju. Tiesa var liegt pusēm vai to advokātiem uzdot jautājumus lieciniekiem, ja jautājumi ir nepārprotami bezjēdzīgi vai nebūtiski, un tā pasludina liecinieka nopratināšanu par pabeigtu, kad tā uzskata, ka liecinieks ir pateicis visu, ko zina par pierādāmajiem faktiem. Tiesa var pēc savas iniciatīvas vai pēc puses pieteikuma nolemt īpašā lietā rģkot videokonferenci. Tiesa izlemj, vai pieņemt šādu pieteikumu, pirms tam izvērtējot, vai šādas tehnolģijas izmantošana ir nepieciešama efektģvai tiesvedģbas norisei. Ņemot vģrā lietas apstākģlus, tiesa var pieņemt pieteikumu par videokonferences rģģošanu, vienlaikus pieprasģt papildu garantģjas pienāģģģgai tiesvedģbas norisei. Tiesnesim, tiesas sekretāram un citām personām, kuras piedalģs

videokonferencē, ir jāieņem savas vietas attiecīgajās telpās pirms plānotā pieslēgšanās laika. Tiesa katrā atsevišķā gadījumā izvērtēs, vai attālinātajā vietā būtu jāpiesaista tiesnesis. Darbības ar aprīkojumu veic tiesnesis vai pilnvarots tiesas personāls. Konsulāras iestādes gadījumā ar aprīkojumu rīkojas persona, kuru pilnvarojis delegācijas vadītājs. Nopratināšanu ar videokonferences starpniecību rīko saskaņā ar Civilprocesa kodeksa noteikumiem, kas reglamentē attiecīgo tiesvedības posmu. Tiesnesis nosaka to personu skaitu, kuras var atrasties attiecīgajās telpās. Viņš veic nopratināšanu un sniedz vajadzīgos norādījumus personām, kuras atrodas abās vietās. Katrs tiesas loceklis vai tiesas prāvas dalībnieks ir tiesīgs, neprasot tiesneša atļauju, kurš veic nopratināšanu, uzdot jautājumus pusēm, lieciniekiem un klātesošajiem lieciniekiem-ekspertiem. Lai noskaidrotu attālinātajā telpā esošās personas identitāti, tiesnesim palīdz tiesas sekretārs vai konsula pilnvarota persona attālinātajā vietā. Tiesnesis, kurš veic nopratināšanu, izlemj, kad videokonference tiks pabeigta. Tiek uzskatīts, ka liecinieku, liecinieku-ekspertu un pušu nopratināšana ar videokonferences starpniecību notiek tiesā un ka tai ir tāds pats pierādījuma spēks kā nopratināšanai, kas notiek atklātā tiesas sēdē.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Tiesa var ņemt vērā tikai tiesiskus pierādījumus. Jēdziens "tiesiski pierādījumi" (*nómina endeliktá mésa*) ietver līdzekļus, ar kādiem pierādījumi ir iegūti. Prettiesiski iegūti pierādījumi ir prettiesiski un netiek ņemti vērā.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Jā, pušu liecības pieņem kā pierādījumus.

Lapa atjaunināta: 14/11/2018

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietvertu vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Pierādījumu iegūšana - Spānija

1 Pierādīšanas pienākums

Lai tiesības tiktu atzītas tiesā, ir jāiesniedz pierādījumi par apgalvotajiem faktiem. Tas nozīmē, ka ir jāizmanto procesuāla darbība, kuras posmi un termiņi tiek reglamentēti.

Pusēm, kuras piedalās tiesvedībā, ir jāpierāda fakti, kurus tās apgalvo un uz kuriem ir balstīti to prasījumi. Tāpēc prasītājam ir jāiesniedz pierādījumi par viņa pieteikumā minētajiem faktiem, bet atbildētājam ir jāspēj pierādīt fakti, kas atspēko, atceļ prasītāja pieteikumā minētos faktus vai mazina to juridisko spēku. Pusei, kurai ir pierādīšanas pienākums, rodas pierādījumu trūkuma kaitīgās sekas. Tādējādi, ja tad, kad tiek izdots spriedums vai tamlīdzīgs lēmums, puse nav pierādījusi faktus, ko viņa ir apgalvojusi, tiesa prasījumus noraidīs. Lai konkrēta fakta pierādīšanas trūkumu piedēvētu kādai no pusēm, tiesa ņems vērā to, cik viegli katra no pusēm var pierādīt attiecīgo faktu.

Ir svarīgi, lai visas personas, kas vēlas vērsties tiesās, iepriekš izanalizētu savas spējas pierādīt savus apgalvojumus, lai izvairītos no liekas laika un naudas tērēšanas (tiesāšanās izdevumi), ja viņas to nevar atļauties. Šajā nolūkā ir vajadzīgas noteiktas zināšanas — pat ja tās ir ļoti vispārīgas pamatzināšanas — par noteikumiem, kas reglamentē tiesvedības pierādījumu iegūšanas posmu.

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Spānijas tiesībās pierādījumu iegūšanas posmu reglamentē Civilprocesa kodeksa (*Ley de Enjuiciamiento Civil*) (2000. gada 7. janvāra Likums 1/2000) II sējuma I sadaļas V un V nodaļa (281.–386. pants). Civilprocesa kodeksa ievada (ko tehniski dēvē par preambulu) XI iedaļā ir vispārīgas piezīmes, kas varētu interesēt ikvienu, kurš vēlas uzzināt, kāds ir Spānijas likumdevēja skatījums uz tiesvedības pierādījumu iegūšanas posmu.

Dažu veidu tiesvedībā piemēro īpašus noteikumus par pierādījumu iegūšanu, ar ko ievieš izmaiņas vispārīgajos noteikumos, piemēram, tiesvedībā, kas attiecas uz nepilngadīgajiem vai ģimenēm. Pierādījumus var iegūt arī otrās instances tiesā (*Juzgado de Segunda Instancia*). Parasti tie ir pierādījumi, ko nav bijis iespējams iegūt pirmās instances tiesā (*Juzgado de Primera Instancia*) ar prasītāju nesaisītu iemeslu dēļ.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Tradicionāli teorētiskā līmenī parasti atšķir faktu pierādījumus un tiesību pierādījumus, lai gan praksē tiesības nav jāpierāda, jo tām jābūt tiesnesim zināmām. Izņēmums ir ārvalstu tiesības, kas ir jāpierāda. Ārvalstu tiesību pierādīšanu reglamentē Likums par starptautisko tiesisko sadarbību civillietās (*Ley de cooperación jurídica internacional en materia civil*), saskaņā ar kuru tiesnesis var pieprasīt ziņojumus par kādu ārvalstu tiesību jautājumu, parasti ar Spānijas centrālās iestādes starpniecību. Ja ārvalstu tiesības netiek pierādītas, var tikt piemērotas Spānijas tiesības, lai gan tiesnesis šīs pilnvaras īsteno tikai izņēmuma apstākļos.

Nav nepieciešams pierādīt faktus, kas ir pilnīgi un vispārēji zināmi, vai faktus, par kuriem puses vienojušās, izņemot gadījumus, kad tiesvedības priekšmets ir ārpus pušu kontroles, proti, ja tiesvedība attiecas uz personu tiesībspēju un rīcībspēju, izcelšanos, laulību un nepilngadīgiem bērniem.

Likumā noteiktās prezumpcijas atbrīvo pusi, kurai prezumpcija ir izdevīga, no pienākuma iesniegt pierādījumus par fakta pieņēmumu. Šādu pieņēmumu gadījumā ir pieņemami pierādījumi par pretējo, izņemot, ja likums to skaidri aizliedz. Likumā noteiktās prezumpcijas ietver prezumpciju par kopīgām tiesībām uz īpašumu un naudu, ko ieguvusi kāds no laulātajiem vai abi laulātie pēc laulības noslēgšanas, izņemot, ja var pierādīt, ka attiecīgais īpašums vai nauda pieder tikai vienam no laulātajiem, prezumpciju, ka laulātie dzīvo kopā, un prezumpciju, ka bezvēsts pazudusi persona ir dzīva līdz brīdim, kad viņa pasludināta par mirušu.

Parasti, ja atbildētāja puse neatbild uz pieteikumu un neierodas tiesā, tas neatbrīvo to no pienākuma pierādīt faktus, ar kuriem tā pamato savus apgalvojumus. Tomēr pastāv izņēmumi, kad gadījumā, ja atbildētājs neizsaka iebildumus, tiesnesis pieņem spriedumu, kurā atzīst prasītāja prasījumus. Tā notiek, piemēram, maza apmēra prasījumu procedūrās un tiesvedībā par izlikšanu no telpām nemaksāšanas dēļ.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Faktiem, ko puses apgalvo savos prasības un aizstāvības pieteikumos, jābūt pierādītiem, un tiesa izvērtējumu var veikt, pamatojoties uz lietas apstākļiem un ņemot vērā visus iegūtos pierādījumus un to būtību (piemēram, publiskam dokumentam nav tāda pati vērtība kā liecībai, ko sniegusi viena no pusēm). Pierādījumu izvērtējumam un iemesliem, kāpēc tiesnesis izdarījis attiecīgos secinājumus, jābūt noteiktiem spriedumā. Papildus tiešiem pierādījumiem ir arī netieši pierādījumi, kas nozīmē, ka, tiklīdz fakts ir atzīts vai pilnībā pierādīts, tiesa var pieņemt, ka arī vēl kāds cits fakts ir patiess, ja starp abiem faktiem pastāv precīza un tieša saikne. Tiesai lēmumā ir jāpamato, kā tā no pierādītā fakta nonākusi līdz fakta pieņēmumam.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Saskaņā ar civiltiesvedībā piemērojamo principu, ka tiesa spriež tikai par tai iesniegtajiem jautājumiem (*principio dispositivo*), pusēm ir jāiesniedz tiesai pierādījumi, ko tās plāno izvirzīt tiesvedības laikā. Tomēr tiesa var pēc savas iniciatīvas nolemt, ka konkrētus pierādījumus var iegūt tikai likumā noteiktajos gadījumos. Tādējādi iepriekšējā uzklaušīšanā parastajā civiltiesvedībā, ja tiesnesis uzskata, ka pušu iesniegtie pierādījumi ir nepietiekami, lai noskaidrotu apstrīdētos faktus, viņš var informēt puses par faktu, par kuru varētu trūkt pierādījumu, un arī norādīt, kādus pierādījumus puses var iesniegt.

Tiesvedībā, kas attiecas uz personu tiesībspēju un rīcībspēju, izcelšanos, laulību un nepilngadīgiem bērniem, tiesnesis neatkarīgi no pierādījumiem, ko pieprasa puses vai prokuratūra, var iegūt tādus pierādījumus, kādus viņš uzskata par nepieciešamiem lietas izspriešanai atkarībā no attiecīgās tiesvedības veida.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Mutiskajā tiesvedībā (prasījumos par summu līdz 6000 EUR) pēc pierādījumu iesniegšanas un pieņemšanas uzklauššanas laikā tiesnesis iegūst pierādījumus faktiskajā tiesvedībā.

Parastajā tiesvedībā (prasījumos par summu, kas pārsniedz 6000 EUR) pēc pierādījumu pieņemšanas iepriekšējā uzklauššanā (kurā risina arī procesuālus jautājumus) tiek noteikts tiesvedības datums, pierādījumu iegūšanu atliekot līdz noteiktajam datumam. Uz tiesu tiek izsauktas puses sniegt liecības, liecinieki, ko puses pašas nav varējušas uzaicināt uz tiesu, eksperti, ja puses vēlas iegūt precizējumus vai skaidrojumus par sniegtajiem atzinumiem, kā arī sazinās ar iestādēm, kuru rīcībā ir dokumenti, ko puses nav varējušas pievienot saviem prasības un aizstāvības pieteikumiem, ja vien puses ir norādījušas arhīvus, kuros dokumenti ir atrodami. Visi pierādījumi, ko puses nav nepieciešams iegūt tiesvedības laikā (piemēram, konkrētu vietu apmeklējumi), tiek iegūti pirms tiesvedības. Ja vienīgais iepriekšējā uzklauššanā pieņemtais pierādījums ir dokumenti un ja tie nav apstrīdēti vai ja ir iesniegts eksperta atzinums un neviena no pusēm nav prasījusi, lai eksperts piedalās iepriekšējā uzklauššanā, tiesa pēc iepriekšējās uzklauššanas pasludinās spriedumu, un tai nav vajadzības noteikt tiesvedības datumu.

Saskaņā ar vispārējo noteikumu pierādījumus iegūst tas pats tiesnesis vai tiesa, kas iztiesā lietu, pat ja liecinieks dzīvo citā rajonā un viņam ir speciāli jādodas uz tiesu dienā, kurā viņš ir izsaukts ierasties (tomēr lieciniekam ir tiesības pieprasīt no puses, kura viņu ieteikusi, attiecīgu kompensāciju, ko nosaka tiesas kancelejas pārzinis, neskarot attiecīgās puses tiesības vēlāk piedzīt minēto kompensāciju no pretējās puses, ja tai tiek uzdots segt tiesāšanās izdevumus). Tikai izņēmuma gadījumos, piemēram, ja attālums ir pārāk liels, var prasīt tiesisku palīdzību, lai liecību uzklauštu liecinieka dzīvesvietas tiesā. Šādā gadījumā pieprasījuma vēstule tiek adresēta otrai tiesai (valstiskā līmenī) vai arī tiek izmantots mehānisms, kas paredzēts noteikumos par starptautisko tiesisko sadarbību, atkarībā no tā, kur liecība ir jāuzklauš. Pēdējā minētajā gadījumā pusēm ir jāiesniedz uzdodamie jautājumi rakstiskā veidā. Arvien biežāk izmanto videokonferences, un gadījumos, kad tās izmanto, nav nepieciešams jautājumus formulēt iepriekš. Ir pietiekami, ja videokonferenci lūdz rīkot tās vietas tiesai, kurā to ir plānots īstenot.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Netiks pieņemti pierādījumi par neapstrīdamiem faktiem vai pierādījumi, kas nav būtiski attiecībā uz tiesvedības priekšmetu, kā arī pierādījumi, kas saskaņā ar saprātīgiem un konkrētiem noteikumiem un kritērijiem neveicinās apstrīdēto faktu noskaidrošanu. Nekādā gadījumā tiesa nepieņems pierādījumus, kas iegūti prettiesiski, kas ir pretrunā pamattiesībām vai kas tiek sniegti, lai prasītu tiesas palīdzību nolūkā iegūt pusēm pieejamos dokumentus.

Pierādījumi parasti ir jāsniedz mutiskajā tiesvedībā vai iepriekšējā uzklauššanā. Pierādījumi, kas sniegti ārpus noteiktā termiņa, netiks pieņemti.

Tiesvedībā, kas attiecas uz tiesībspēju un rīcībspēju, ūģimenēm un nepilngadīgiem bērniem, jaunus faktus var darīt zināmus pēc prasības un aizstāvības pieteikumu iesniegšanas, jo īpaši otrās instances tiesā, kad spriedums tiek pārsūdzēts vai pārsūdzība tiek apstrīdēta. Šādos gadījumos jaunus faktus var darīt zināmus, ja nav sācies sprieduma pasludināšanas termiņš. Citu veidu tiesvedībā, kad ir beidzies argumentu iesniegšanas termiņš un kļūst zināms būtisks jauns fakts, puses to var darīt zināmu tiesai rakstveidā un arī prasīt pierādījumu iegūšanu, ja otra puse neatzīst konkrēto faktu par patiesu.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Pierādīšanas līdzekļi, ko var izmantot tiesvedībā, ir pušu nopratināšana, publiski dokumenti, privāti dokumenti, ekspertu atzinumi, tiesas izmeklēšana, liecinieku nopratināšana un teiktā, skaņu un attēlu reproducēšanas līdzekļi, kā arī instrumenti, kas ļauj saglabāt, izgūt un reproducēt teikto, datus, skaitļus un matemātiskas darbības, kuras veiktas grāmatvedības nolūkos vai citos nolūkos un ir būtiskas attiecībā uz tiesvedību.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

LIECINIEKU LIECĪBAS — nav vajadzības pieminēt lieciniekus prasības vai aizstāvības pieteikumā, jo mutiskajā tiesvedībā katrai pusei ir jāierodas datumā, kurā nolikta uzklauššana, kopā ar personām, kas liecinās tiesvedībā. Pusēm ir jāprasa, lai tiesa izsauca lieciniekus, kurus tās pašas nav varējušas uzaicināt uz tiesu, liekot viņiem ierasties trīs dienu laikā no pavēstes saņemšanas. Parastajā tiesvedībā liecinieki norāda iepriekšējā uzklauššanā, kad papildus procesuāliem jautājumiem nosaka apstrīdētos lietas faktus un sniedz un pieņem pierādījumus par šādiem faktiem.

Liecinieki vienmēr liecības sniedz mutiski tiesvedības dienā (tāpat kā precizējumus, ko uzskata par nepieciešamu prasīt no ekspertiem). Tomēr pastāv izņēmums attiecībā uz šo noteikumu par liecinieku uzklauššanu, proti, kad juridiskām personām vai publiskām struktūrām ir jāsniedz informācija par tiesvedībai būtiskiem faktiem, bet fiziskas personas nav vajadzības uzklaušīt atsevišķi. Šādā gadījumā mutiskas liecības vietā attiecīgajai struktūrai tiek iesniegts jautājumu saraksts, uz kuriem puses vēlas saņemt atbildes uz kurus tiesnesis uzskata par atbilstošiem. Atbilde tiek sniegta rakstiski.

EKSPERTU LIECĪBAS — ekspertu atzinumus vienmēr sniedz rakstiski. Kad atzinumi ir iesniegti un ir izlasīti pretējās puses ekspertu atzinumi, pusēm jāizlemj, vai ekspertam būtu jāierodas uz tiesvedību, lai sniegtu jebkādus precizējumus vai paskaidrojumus, kas var būt nepieciešami.

Ja puses vēlas izmantot ekspertu liecības, kopā ar prasības vai aizstāvības pieteikumu ir jāiesniedz eksperta atzinums, uz kuru ir balstīti pušu prasījumi, izņemot, ja tas nav iespējams — tādā gadījumā pusēm jānorāda atzinumi, ko tās plāno izmantot. Turklāt pusēm atzinumi ir jāiesniedz, tiklīdz tie ir pieejami, un jebkurā gadījumā tie jāiesniedz piecas dienas pirms iepriekšējās uzklauššanas sākšanas parastajā tiesvedībā vai piecas dienas pirms uzklauššanas mutiskajā tiesvedībā. Neatkarīgi no minētā puses, iesniedzot prasības vai aizstāvības pieteikumu, var prasīt, lai tiek iecelts tiesas eksperts — tādā gadījumā atzinumu sniedz vēlāk (parasti laikposmā starp iepriekšējo uzklauššanu un tiesvedību, bet pietiekamu laiku iepriekš, lai puses varētu ar to iepazīties pirms uzklauššanas).

Starpniecības persona starp liecinieku un ekspertu ir liecinieks eksperts — liecinieks, kurš var sniegt informāciju par tehniskiem jautājumiem saistībā ar tiesvedību. Liecinieki-eksperti parasti ir autori ziņojumiem, ko iesniedz kopā ar prasības vai aizstāvības pieteikumu kā dokumentētus pierādījumus, nevis kā ekspertu liecības.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Jā. Publiski dokumenti pilnībā apliecina faktu, darbību vai situāciju, kas tajos aprakstīta, kā arī datumu, kurā dokumenti iesniegti, un dokumentu iesniegšanā iesaistīto notāru un personu identitāti. Ja tiek apstrīdēts publiska dokumenta autentiskums, dokumentu pārbauda un salīdzina ar oriģinālu, lai kur tas atrastos. Neatkarīgi no minētā par pilnīgu tiesisku pierādījumu bez vajadzības to pārbaudīt vai salīdzināt, izņemot, ja ir pierādījumi par pretējo vai rokraksts, ar ko salīdzināt, ja tas ir iespējams, uzskata vecus publiskus dokumentus, par kuriem nav notāra protokola, un jebkuru publisku dokumentu, kura oriģināls ir nozaudēts vai par kuru nav nekādu ierakstu, lai to varētu pārbaudīt vai salīdzināt.

Arī privāti dokumenti ir pilnīgs pierādījums tiesvedībā, ja tos neapstrīd puse, kurai tie ir nelabvēlīgi. Ja tiek apstrīdēts privāts dokuments, puse, kura to iesniegusi, var prasīt tā salīdzināšanu ar rokrakstu vai jebkādus citus pierādīšanas līdzekļus, ar kuriem var pārliecināties par tā autentiskumu. Ja nav iespējams pierādīt privātā dokumenta autentiskumu, tas tiks novērtēts saskaņā ar saprātīgas kritikas noteikumiem, ko piemēro arī, izvērtējot pārējos iegūtos pierādījumus. Ja pēc apstrīdēšanas tiek secināts, ka dokuments ir autentisks, pusei, kura to apstrīdējusi, var likt samaksāt ne tikai saistītās izmaksas, bet arī naudas sodu.

Visbeidzot, ja pārējie pierādījumi neliecina par pretējo, spriedumā par patiesiem uzskatīs visus faktus, ko puse atzinusi par tādiem savā pieteikumā, ja attiecīga puse ir personīgi piedalījies šādos faktos un ja to atzīšana par patiesiem ir tai pilnībā nelabvēlīga.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Principā nav noteikuma, kas paredz, kādi pierādījumi jāizmanto konkrētu faktu pierādīšanai, tomēr ir loģiski, ka, piemēram, prasījumā, kas attiecas uz naudas summu, kura izriet no komercattiecībām starp pusēm, parāda esība vai samaksa tiks noteikta, izmantojot galvenokārt dokumentētus pierādījumus. Ekspertu liecības tiks prasītas, ja būs vajadzīgas zinātniskas, mākslinieciskas, tehniskas vai praktiskas zināšanas, lai izvērtētu faktus vai apstākļus, kas ir būtiski attiecībā uz konkrēto lietu, vai lai gūtu lielāku skaidrību par tiem.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Lieciniekiem, kuri ir izsaukti uz tiesu, ir pienākums ierasties uz norādīto tiesas sēdi vai uzklausišanu. Ja viņi neierodas, viņiem piemēro naudas sodu 180–600 EUR apmērā, ievērojot piecu dienu termiņu, kurā viņi var tikt uzklausti. Ja liecinieks neierodas tiesā pēc otrā izsaukuma, piemērojams sods nav vairs tikai naudas sods — šādā gadījumā liecinieks ir izrādījis necieņu tiesai, un par to liecinieki tiek brīdināti pašā sākumā.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Vispārējais princips, kas nosaka lieciniekiem pienākumu liecināt, neattiecas uz lieciniekiem, kuriem sava statusa vai profesijas dēļ ir pienākums neizpaust faktus, par kuriem viņi tiek nopratināti — šādā gadījumā viņiem ir pienākums to darīt zināmu, norādot iemeslus, un tiesa, ņemot vērā iemeslus, kuru dēļ liecinieki atteikušies liecināt, izlems, kā būtu jārikojas attiecībā uz viņu nopratināšanu, un var atbrīvot viņus no pienākuma atbildēt. Ja liecinieks tiek atbrīvots no pienākuma atbildēt, tas ir jāprotokolē.

Ja liecinieks apgalvo, ka fakti, par kuriem viņš tiek nopratināts, attiecas uz jautājumu, kas ar likumu ir atzīts par konfidenciālu vai klasificēts kā konfidenciāls, tiesa gadījumos, kad tā uzskata to par nepieciešamu tiesas spriešanas interesēs, pēc savas iniciatīvas lūgs kompetento iestādi iesniegt oficiālu dokumentu, kas to apliecina. Kad tiesa ir pārliecinājusies, ka apgalvojums par konfidencialitāti ir pareizs, tā tiks reģistrēts dokumentu, ierakstos iekļaujot arī jautājumus, uz kuriem attiecas dienesta noslēpums.

Turklāt, pirms liecinieki sāk liecināt, tiesai ir viņi jāizvaicā par viņu personīgajiem apstākļiem (ģimenes saites vai draudzība ar pusēm vai naids pret viņām, personiska ieinteresētība lietā u. tml.), un, ņemot vērā to atbildes, puses var iesniegt tiesai piezīmes par to objektivitāti.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Lieciniekiem ir pienākums ierasties tiesā, ja viņi ir saņēmuši tiesas pavēsti, un pienākums nodot zvērestu vai solījumu teikt taisnību, un viņus brīdina par sankcijām, kas ir paredzētas par apzināti nepatiesu liecību sniegšanu civiltiesvedībā. Lieciniekiem ir pienākums liecināt tādā veidā, kā paredzēts Civilprocesa kodeksa 366. pantā. Ja liecinieks atsakās liecināt, viņu var apsūdzēt par necieņas izrādīšanu tiesai, par ko piemēro naudas sodu, vai arī — atkarībā no atteikuma smaguma — atteikums liecināt var tikt uzskatīts par noziegumu.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Ikviens var būt liecinieks, izņemot personas, kurām ir pastāvīgi atņemta rīcībspēja, vai personas, kam trūkst kāda no maņām (redze, dzirde u. c.) — attiecībā uz faktiem, par kuriem tās varētu zināt tikai tad, ja izmantotu minētās maņas.

Nepilngadīgi bērni vecumā līdz 14 gadiem var būt liecinieki, ja, pēc tiesas ieskatiem, viņi ir sasnieguši vajadzīgo brieduma līmeni, lai zinātu un teiktu patiesību.

Saskaņā ar Spānijas tiesību aktiem jēdziens "liecinieks" tradicionāli attiecas uz fiziskām personām, bet tas neliedz arī juridisku personu likumīgajiem pārstāvjiem būt par lieciniekiem, lai sniegtu informāciju par faktiem, ko tie zina sava stāvokļa dēļ. Attiecībā uz juridiskām personām un publiskām struktūrām, kā jau minēts, ir skaidri paredzēta iespēja informēt tiesu rakstveidā (Civilprocesa kodeksa 381. pants).

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uz klausot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uz klausīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Jautājumus, ko ir apstiprinājusi tiesa, uzdod tieši pušu advokāti, sākot ar pusi, kura ierosinājusi liecinieku. Pēc tam, kad ir saņemtas atbildes uz jautājumiem, ko uzdevis tās puses advokāts, kura ierosinājusi liecinieku, advokāti, kuri pārstāv jebkuru no pārējām pusēm, var uzdot lieciniekam jebkādas jaunus jautājumus, ko viņi uzskata par noderīgiem faktu noskaidrošanai. Arī tiesnesis var izvaicāt liecinieku, lai iegūtu precizējumus un papildu informāciju. Tiesa pēc savas iniciatīvas vai pēc jebkuras puses lūguma var atļaut liecinieku, kurš sniedzis liecību, kas ir būtiskā pretrunā cita liecinieka liecībai vai jebkuras iepriekš nopratinātās puses liecībai, konfrontēt ar šādu citu liecinieku vai pusi.

Liecinieku var nopratināt ar videokonferences starpniecību, ja to pieprasa un ja tiesa piekrīt. Šādi rīkojas, ja liecināšana ar videokonferences starpniecību ir visatbilstošākais un samērīgākais veids, kā iegūt pierādījumus, ņemot vērā iesaistītos apstākļus (parasti — ievērojams attālums starp liecinieka dzīvesvietu un tiesas mītni), vienmēr nodrošinot pušu sacīkstes principa ievērošanu un pušu aizstāvības tiesības.

3 Pierādījuma izvērtēšana

Šī ir darbība, ko tiesnesis veic, lai noteiktu iegūto pierādījumu efektivitāti kopumā, ievērojot saprātīgas kritikas noteikumus. Tomēr, kā minēts iepriekš, ir daži pierādījumu veidi, kuru izvērtēšana ir noteikta ar likumu, piemēram, attiecībā uz publiskiem un privātiem dokumentiem un — dažos gadījumos — pušu nopratināšanu.

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Prettiesiski iegūti pierādījumi nav pieņemami. Turklāt pierādījumiem, kas iegūti, tieši vai netieši pārkāpjot pamattiesības vai pamatbrīvības, nav nekāda spēka. Tāpēc tiesa, izspriežot lietu, ignorēs šādus pierādījumus.

Ja kāda no pusēm uzskata, ka, iegūstot vai atklājot kādus pierādījumus, kas ir pieņemti, ir pārkāptas pamattiesības, tai ir nekavējoties tas jādarā zināms, attiecīgā gadījumā informējot pārējās puses. Tad tiesnesis izlems par šādu pierādījumu tiesiskumu.

Ja pats tiesnesis uzskata, ka, iegūstot pierādījumus, ir pārkāptas pamattiesības, viņš noraidīs attiecīgos pierādījumus *ex officio*.

Attiecīgais jautājums, ko tiesa var aktualizēt arī pati pēc savas iniciatīvas, tiks atrisināts tiesvedībā vai — mutiskās tiesvedības gadījumā — uzklausišanas sākumā pirms pierādījumu iegūšanas.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Ja pusi uzaicina liecināt pretējā puse, tās liecību izvērtējums būs atkarīgs no sniegto atbilžu satura. Tādējādi, ja pārējie pierādījumi neliecina par pretējo, spriedumā par patiesiem uzskatīs visus faktus, ko puse atzinusi par tādiem, ja attiecīga puse ir personīgi piedalījies šādos faktos un ja to atzīšana par patiesiem ir tai pilnībā nelabvēlīga. Visos citos aspektos tiesa izvērtēs liecības saturu saskaņā ar saprātīgas kritikas noteikumiem.

Līdzīgi tiesa var uzskatīt par patiesiem personīgus faktus par pusēm, ja puses neierodas liecināt vai ierodas, bet atsakās liecināt vai sniedz izvairīgas atbildes, ar nosacījumu, ka nopratinātā puse pati ir piedalījies šādos faktos un ka to atzīšana par patiesiem būtu pilnībā vai daļēji tai nelabvēlīga. Turklāt ikvienai pusei, kura neierodas liecināt, ir jāmaksā naudas sods 180–600 EUR apmērā.

Lapa atjaunināta: 29/10/2019

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Pierādījumu iegūšana - Francija

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Saskaņā ar Civilkodeksu (*Code civil*) personai, kura apgalvo, ka ir izpildītas saistības, ir jāpierāda to izpilde. Turpretī, ja persona apgalvo, ka ir atbrīvota no saistību izpildes, tai ir jāpamato šāds atbrīvojums.

Tāpēc katrai no tiesvedības pusēm principā ir jāsniedz pierādījumi par apgalvotajiem faktiem. Piemēram, Civilprocesa kodeksa (*Code de procédure civile*) 9. pantā ir noteikts: "Katrai pusei saskaņā ar likumu ir jāpierāda fakti, kas ir nepieciešami, lai tās prasījums tiktu apmierināts."

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Konkrētos gadījumos pastāv prezumpcijas, kas atbrīvo no pienākuma iesniegt pierādījumus par kādu faktu, ko ir neiespējami vai sarežģīti noskaidrot.

Tiesību prezumpcijas savā ziņā pierādīšanas pienākumu novirza atpakaļ uz personu, kurai jāpierāda apgalvotā fakta esība. Parasti pieņem, ka prezumpcijas ir "vienkāršas" — tad var iesniegt pierādījumus, lai tās atspēkot. Piemēram, ja laulībā piedzimst bērns, pieņem, ka viņa tēvs ir mātes vīrs, tomēr tiesā var celt prasību, lai apstrīdētu paternitāti.

Retākos gadījumos prezumpcijas atzīst *juris et de jure* — tad pierādījumi par pretējo netiek pieņemti.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Tiesa lēmumu var pieņemt, pamatojoties tikai uz pierādītiem vai neapstrīdētiem faktiem.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Tiesnesis pēc jebkuras puses lūguma var izdot rīkojumu par pierādījumu savākšanu, bet viņš var arī pats uzņemties iniciatīvu.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Ja tiesnesis izdod rīkojumu par pierādījumu savākšanu pēc vienas puses lūguma, tiesas kanceleja informē iecelto tehnisko darbinieku par viņa uzdevuma jomu; tad tehniskais darbinieks aicina puses piedalīties visās turpmākajās darbībās. Ja ir vajadzīgs eksperta liecības, to iegūšanu sāks tikai tad, kad attiecīgā puse ir iemaksājusi noteiktu naudas summu (drošības naudu), par kuru izlemj tiesnesis, lai garantētu atbildību ekspertam. Visu pierādījumu savākšana tiek veikta, pusēm klātesot.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Tiesnesis var noraidīt pieprasījumu par pierādījumu vākšanu, pamatojoties uz to, ka tā kompensētu tās puses bezdarbību, kurai ir pierādīšanas pienākums, vai ka tā nav nepieciešama.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Francijas civiltiesībās nošķir dažādus pierādīšanas līdzekļus. Attiecībā uz juridiskiem faktiem (piemēram, nelaimes gadījums) pierādījumi ir diskrecionāri, tāpēc tos var iesniegt, izmantojot jebkādus līdzekļus (dokumentus, liecinieku liecības u. tml.). Attiecībā uz juridiskām darbībām (līgums, ziedojums u. tml.) principā ir vajadzīgi rakstiski pierādījumi, bet likums pieļauj izņēmumus (piemēram, attiecībā uz darbībām, kas saistītas ar naudas summu, kura ir mazāka par konkrētu, ar dekrētu noteiktu summu, vai ja nav iespējams iesniegt rakstisku dokumentu). Būtu jāņem vērā, ka darījumos starp tirgotājiem piemēro noteikumu par pierādīšanu ar jebkādiem līdzekļiem, tostarp attiecībā uz juridiskām darbībām.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Liecinieku liecības var iegūt divos atsevišķos veidos — mutiski izmeklēšanas procedūrā vai rakstiski kā apliecinājumu, kurā jāievēro zināma formālisma pakāpe. Rakstiskajā liecībā jābūt jo īpaši norādītai liecinieka identitātei un, ja piemērojams, viņa ģimenes vai laulības attiecībām ar kādu no pusēm, viņa pakļautībai kādai no pusēm vai sadarbībai vai kopīgām interesēm ar kādu no pusēm. Liecībā arī norāda, ka tā ir sagatavota izmantošanai tiesvedībā un ka tās autors apzinās, ka par nepatiesas liecības sniegšanu var būt piemērojams kriminālsods. Ir iespējams liecību iegūt arī kā zvērestu apliecinātas rakstveida liecību. (Ar zvērestu apliecināta rakstveida liecība ir dokuments, kuru sagatavo tiesnesis vai amatpersona un kurā ir ietvertas vairāku liecinieku sniegtās liecības par pierādāmajiem faktiem.)

Eksperta atzinums atšķiras no liecinieka liecības tādā ziņā, ka tas ir pierādījumu savākšanas pasākums, kura ietvaros īpaši kompetentai personai tiek uzticēts pienākums sniegt tīri tehnisku atzinumu, pirms tam aicinot puses iesniegt paskaidrojumus. Eksperts sniedz atzinumu mutiski vai rakstiski. Rakstiskus atzinumus sagatavo kā ziņojumus, kuros jo īpaši iekļauj pušu rakstiskos apsvērumus. Eksperta atzinums nav tiesnesim saistošs.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Apliecinātu aktu, ko sagatavojusi amatpersona (notārs, tiesu izpildītājs) savu pienākumu izpildes gaitā, uzskata par autentisku, ja vien tas nav apstrīdēts kā viltojums.

Privātu vienošanos (dokumentu, ko bez amatpersonas iesaistīšanas sagatavojušas puses un ko parakstījušas tikai puses) uzskata par autentisku, ja nav pierādījumu par pretējo.

Liecinieku liecības, kā arī citi pierādīšanas līdzekļi ir tiesneša ziņā.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Kā minēts 2.4. punktā, par sagatavotu juridisku dokumentu, kura vērtība pārsniedz 1500 EUR, ir vajadzīgs rakstisks pierādījums. Turpretī attiecībā uz faktiem pierādījumu veids ir diskrecionārs.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Ikvienai personai ir pienākums sadarboties tiesvedībā, lai noskaidrotu patiesību.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Personām, kuru rīcībā ir informācija, kas iegūta, pildot profesionālos pienākumus, un uz ko attiecas profesionāls noslēpums, ir jāatsakās liecināt, pretējā gadījumā tām draud kriminālsods. Turklāt liecinieki var selektīvi atteikties liecināt, ja viņi var pierādīt, ka tam ir pamatoti šķēršļi (piemēram, nav iespējams ierasties, slimība, ar profesionālo darbību saistīti iemesli u. tml.). Tiesnesis novērtēs šādu šķēršļu legitimitāti.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Lieciniekiem, kuri nepilda savu pienākumu liecināt, un personām, kuras bez leģitīma iemesla atsakās liecināt vai nodot zvērestu, civiltiesiskā kārtā ir piespiedu naudas sodu līdz 3000 EUR apmērā.

Jānorāda, ka arī apzināti nepatiesas liecības sniegšana ir noziedzīgs nodarījums, par kuru ir piemērojams sods.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Jebkura persona var tikt uzklautā kā liecinieks, izņemot personas, kuras nedrīkst liecināt tiesā, tostarp personas, kurām nav rīcībspējas un tiesībspējas (nepilngadīgi bērni un aizsargājami pieaugušie), vai personas ar konkrētu kriminālu sodāmību (kurām ir atņemtas civiltiesības). Tomēr tiesnesis var nopratināt minētās personas informācijas iegūšanas nolūkos, neliekot viņām nodot zvērestu. Turklāt laulāto leļupējie radnieki nedrīkst tikt uzklautīti vai liecināt tiesvedībā par laulības šķiršanu vai laulāto atšķiršanu.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uz klausot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uz klausīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Tiesnesis noprātina lieciniekus un uzdod viņiem jautājumus. Kad puses piedalās noprātīšanās, tās nedrīkst pārtraukt lieciniekus vai viņus tieši uzrunāt, lai viņus neietekmētu. Ja tiesnesis to uzskata par nepieciešamu, viņš uzdos jautājumus, ko puses vēlas uzdot lieciniekiem.

Nekas neliedz tiesnesim ierakstīt pierādījumu savākšanas procesu audio, vizuālā vai audiovizuālā formātā, ja tas ir vajadzīgs, ņemot vērā apstākļus (piemēram, ģeogrāfiskas atšķirtības gadījumā).

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Tiesnesis nepieņems pierādījumus, kas iegūti krāpnieciskos veidos (izmantojot slēpto kameru, ierakstot telefonsarunu, runātājam to nezinot, u. tml.) vai neievērojot privātumu.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Lietas pušu paziņojumiem nebūs pierādījumu statusa.

Saistītās saites

[Legifrance tīmekļa vietne](#)

Lapa atjaunināta: 14/11/2018

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietvertu vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Pierādījumu iegūšana - Horvātija

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Noteikumi par pierādījumu iegūšanu un pierādījumu elementu iesniegšanu, atlasī, apkopošanu, izskatīšanu un novērtēšanu civiltiesvedībā ir izklāstīti Civilprocesa likuma (*Zakon o parničnom postupku*) (*Narodne Novine* (NN; Horvātijas Republikas Oficiālais Vēstnesis) Nr. 53/91, 91/92, 112/99, 129/00, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 96/08, 84/08, 123/08, 57/11, 25/13 un 89/14 ("ZPP") 219.–276. pantā.

Saskaņā ar vispārējo noteikumu katrai pusei ir jāizklāsta fakti un jāiesniedz pierādījumi, ar kuriem ir pamatota tās prasība vai ar kuriem tā apstrīd pretējās puses liecības un pierādījumus; tas nozīmē, ka Horvātijas (civil)procesa likuma attiecībā uz faktu apkopošanu un pierādījumu iesniegšanu dominē tiesību tikt uz klausītam princips.

Tāpēc katrai pusei ir jāpierāda, ka apgalvojumi par faktiem, kas ir tām labvēlīgi un ar ko tās pamato savas prasības (un iebildumus), ir patiesi, ja vien likums nenosaka citādi.

Parasti tiesai ir atļauts konstatēt tikai faktus, ko puses ir izklāstījušas, un iegūt tikai pierādījumus, ko puses ir iesniegušas. Izņēmuma kārtā tiesai ir atļauts (un ir pienākums) konstatēt faktus, ko puses nav izklāstījušas, un iegūt pierādījumus, ko puses nav iesniegušas, tikai tad, ja tai ir aizdomas, ka puses ir iecerējušas apgalvot faktus, ko tām nav atļauts apgalvot.

Ja, pamatojoties uz iesniegtajiem pierādījumiem (ZPP 8. pants), tiesa nevar pārliecinoši konstatēt kādu faktu, tā par fakta esību lem, piemērojot noteikumus par pierādīšanas pienākumu.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Pierādījumi ietver visus faktus, kas ir būtiski sprieduma pasludināšanai.

Nav nepieciešams pierādīt faktus, ko puse ir atzinusi tiesā tiesvedības gaitā, bet tiesa var arī likt iesniegt pierādījumus par attiecīgajiem faktiem, ja tā uzskata, ka, tos atzīstot, konkrētā puse vēlas apgalvot prasību, ko tai nav atļauts apgalvot (ZPP 3. panta trešā daļa).

Turklāt pierādījumi nav vajadzīgi par tiesību normām, jo uz tām attiecas noteikums, saskaņā ar kuru pieņem, ka tiesa pārzina tiesību aktus (*iura novit curia*).

Nav nepieciešams pierādīt faktus, kas ir vispārzināmi. Tomēr ir pieļaujams pierādīt, ka konkrēts fakts nav vispārzināms.

Fakti, kuru esību pieņem saskaņā ar likumu, nav jāpierāda, bet drīkst pierādīt to neesību, izņemot, ja likums nenosaka citādi. Noteikumi par atspēkojamām prezumpcijām (*praesumptiones iuris*) tādējādi atvieglo pierādījumu iesniegšanu, jo pusei, kas atsaucas uz juridiski būtisku faktu, nav tieši jāpierāda šāda fakta esība; ir pietiekami, ja atsaucas uz vispārīgu tiesību normu, kas ir ietverta atspēkojamā prezumpcijā, un pusei, kas apgalvo, ka atspēkojamā prezumpcijā ietverta vispārīgo normu nevar piemērot konkrētam gadījumam, tas ir jāpierāda.

Tomēr ir gadījumi, kad likums neļauj pierādīt tādu faktu neesību, uz kuriem attiecas tiesību prezumpcija (*praesumptiones iuris et de iure*), ja tiesai ir pienākums secināt, ka attiecīgais juridiski būtiskais fakts pastāv.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Tiesas uzdevums ir pārliecināties par to faktu esību vai neesību, ar kuriem tiek pamatota tiesību piemērošana. ZPP nav ietverti skaidri formulēti noteikumi par varbūtību, tomēr varbūtības pakāpei būtu jāpalielinās proporcionāli veicamās darbības nozīmīgumam, ņemot vērā tiesvedības posmu, kurā tiek izskatīts un izlemts konkrēts procesuāls jautājums, un procesuālās sekas, kādas radīsies, ja konkrētus faktus atzīs par esošiem vai neesošiem.

Saskaņā ar vispārējo noteikumu par pierādījumu brīvu novērtējumu tiesa pēc savas pārliecības izlemj, kurus faktus tā uzskata par pierādītiem, pamatojoties uz apzinīgi un rūpīgi veiktu novērtējumu par visiem pierādījumiem, iesniegtiem atsevišķi un kopumā, un ņemot vērā visas tiesvedības rezultātus.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Kā minēts iepriekš, Horvātijas procesuālās (civil)-tiesības ir dominējošas *inter partes*; tas nozīmē, ka puses var apkopot faktus un iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas, un tiesai ir atļauts konstatēt pušu neizklāstītus faktus un iegūt pierādījumus tikai tad, ja tai ir aizdomas, ka puses ir iecerējušas apgalvot prasījumus, ko tām nav atļauts apgalvot (ZPP 3. panta trešā daļa).

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Tiesa izlemj, kurus no iesniegtajiem pierādījumiem tai pieņemt, lai konstatētu izšķirīgus faktus.

Ja tiesa ir atzinusi puses piedāvātos pierādījumus, tā parasti sāk ar attiecīgo pierādījumu iegūšanu.

Strīdos, ko izšķir tiesas palāta (*vijeće*), pierādījumus iegūst galvenajā tiesas sēdē attiecīgajā tiesas palātā, bet palāta svarīgu iemeslu dēļ drīkst izlemt, ka konkrēti pierādījumi ir iegūstami pieprasījuma saņēmējas tiesas palātas priekšsēdētāja vai tiesneša (pieprasījuma saņēmējs tiesnesis) priekšā. Šādā gadījumā galvenajā tiesas sēdē skaļi nolasa iegūto pierādījumu protokolu.

Vienīgais tiesnesis vai tiesas palātas priekšsēdētājs vada galveno tiesas sēdi, noprātina puses un iegūst pierādījumus, bet tiesai nav saistošs lēmums par tiesas sēdes norisi; tas *inter alia* nozīmē, ka tai nav saistošs lēmums, ar ko atzīst vai noraida pušu piedāvātos pierādījumus.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Saskaņā ar ZPP noteikumiem tiesa noraida iesniegtos pierādījumus, ko tā neuzskata par būtiskiem, un noraidīšanas iemeslu norāda lēmumā.

ZPP nav ietverti īpaši noteikumi par iespēju noraidīt nepieņemamus pierādījumus vai pierādījumus, ko nevar iegūt rentablā veidā. Tomēr strīdos, kurus izskata municipālā tiesa (*općinski sud*) un kuru vērtība nepārsniedz 10 000 Horvātijas kunu, un strīdos, kurus izskata komercietiesa (*trgovački sud*) un kuru vērtība nepārsniedz 50 000 Horvātijas kunu, ja tiesa uzskata, ka strīda izšķiršanai būtisku faktu noskaidrošana izraisītu nesamērīgas grūtības un izmaksas, tā var izlemt par šādu faktu esību, pamatojoties uz brīvu novērtējumu, ņemot vērā pušu iesniegtos dokumentus un to liecības, ja tiesa pierādījumus ieguvusi, nopratinot puses.

ZPP noteikumus ir arī paredzēts termiņš, kurā pusēm jāizklāsta visi fakti un jāiesniedz visi pierādījumi. Parastajā civiltiesvedībā katrai pusei, vēlākais, pierādījumu iegūšanas tiesas sēdē, savā pieteikumā un atbildē uz pieteikumu ir jāizklāsta visi tās prasību pamatojošie fakti, jāiesniedz pierādījumi, kas vajadzīgi tās iesniegto faktu noskaidrošanai, un jādara zināma sava nostāja par pretējās puses faktu un pierādījumu izklāstu. Galvenajā tiesas sēdē puses var nākt klajā ar jauniem faktiem un pierādījumiem tikai tad, ja ne to vainas dēļ tās nav spējušas iesniegt attiecīgos faktus vai pierādījumus pirms iepriekšējā tiesas procesa noslēgšanas.

Tiesa neņem vērā jaunus faktus un pierādījumus, ar kuriem puses nāk klajā galvenajā tiesas sēdē savas vainas dēļ.

Vairāk informācijas par pierādījumiem un to iegūšanu maza apmēra prasību procedūrā pieejams informācijas lapā "[Maza apmēra prasības — Horvātijas Republika](#)".

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

ZPP ir paredzēti šādi pierādījumu iegūšanas veidi: tiesas izmeklēšana, dokumentēti pierādījumi, liecinieki, eksperti un pušu nopratināšana.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Liecinieks var būt jebkura fiziska persona, kura spēj sniegt informāciju par pierādāmajiem faktiem. Lieciniekus nopratina individuāli, nepiedaloties citiem lieciniekiem, kuri jānopratina vēlāk, un viņiem ir pienākums sniegt atbildes mutiski.

Vispirms liecinieku informē, ka viņam ir pienākums teikt taisnību un ka viņš nedrīkst neko noklusēt. Tad viņu brīdina par sekām nepatiesas liecības sniegšanas gadījumā. Turklāt lieciniekam vienmēr vaicā, kā viņš ir uzzinājis faktus, par kuriem viņš liecina.

Lieciniekam ekspertam jāpiemīt tādām pašām iezīmēm kā lieciniekam, proti, viņam jāspēj ievērot, atcerēties un atstāstīt, turklāt viņam ir arī vajadzīgas profesionālās zināšanas.

Konkrētiem lieciniekiem ekspertiem, kurus uzaicina uz tiesu, ir jāizpilda uzaicinājums un jāiesniedz savi secinājumi un atzinums.

Attiecīgi ekspertu liecinieku uzdevums ietver secinājumu izdarīšanu un atzinuma sniegšanu. Tiesa nosaka, vai lieciniekiem ekspertiem savi secinājumi un atzinums jāsniedz tikai mutiski tiesas sēdē, vai jāiesniedz arī rakstiski pirms tiesas sēdes. Tiesa nosaka termiņu rakstisku secinājumu un atzinuma iesniegšanai, kas nevar pārsniegt 60 dienas.

Lieciniekiem ekspertiem vienmēr ir jāpaskaidro savs atzinums.

Tiesa izsniedz pusēm rakstiskos secinājumu un atzinumu ne vēlāk kā 15 dienas pirms tiesas sēdes, kurā puses tiks nopratinātas.

ZPP nav nošķirta procedūra liecinieku nopratināšanai un procedūra liecinieku ekspertu nopratināšanai, tāpēc tajā nav arī paredzēti īpaši procesuāli noteikumi.

Attiecībā uz rakstiskiem pierādījumiem pusēm pašām ir jāiesniedz dokuments, uz kuru tās atsaucas kā uz savu liecību pierādījumu.

Uzskata, ka dokuments, ko noteiktajā formā ir izdevusi valsts iestāde savas atbildības jomā, un dokuments, ko tādā pat formā izdevusi juridiska vai fiziska persona, īstenojot savas publiskās pilnvaras, kuras tai piešķirtas ar likumu vai uz likuma pamata izstrādātu noteikumu (publiskis dokuments), pierāda tajā apliecinātās vai noteiktās informācijas patiesumu.

Citiem dokumentiem ir tāds pats pierādījuma spēks, ja saskaņā ar īpašiem noteikumiem to pierādījuma vērtība ir līdzvērtīga publisku dokumentu pierādījuma vērtībai.

Ir pieņemami pierādīt, ka publiskos dokumentos norādītie fakti ir nepatiesi vai ka publiskais dokuments ir sagatavots nepareizi.

Ja tiesa apšauba dokumenta autentiskumu, tā var prasīt, lai iestāde, kas tiek uzskatīta par tā izdevēju iestādi, sniedz atzinumu par attiecīgo dokumentu.

Ja vien starptautiskā nolīgumā nav paredzēts citādi, ārvalstu publiskiem dokumentiem, kas ir pienācīgi apliecināti, saskaņā ar savstarpīguma nosacījumu ir tāda pati pierādījuma vērtība kā vietējiem publiskiem dokumentiem.

ZPP arī paredz noteikumus par pienākumu iesniegt dokumentus atkarībā no tā, vai dokuments ir uz tiesu uzaicinātās puses, pretējās puses, publiskas iestādes rīcībā vai tādas organizācijas rīcībā, kas īsteno valsts varu, vai trešās personas (fiziskas vai juridiskas personas) rīcībā.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Saskaņā ar vispārējo noteikumu par pierādījumu brīvu novērtējumu, ko piemēro Horvātijas procesuālajās (civil-)tiesībās, tiesa pēc savas pārliecības izlemj, kurus faktus tā uzskata par pierādītiem, pamatojoties uz apzinīgi un rūpīgi veiktu novērtējumu par visiem pierādījumiem, iesniegtiem atsevišķi un kopumā, un ņemot vērā visas tiesvedības rezultātus.

Attiecīgi nav noteikuma, kas paredzētu, ka konkrētiem pierādījumiem ir lielāka nozīme nekā citiem, lai gan praksē uzskata, ka dokumenti ir uzticamāki (bet ne svarīgāki) par citiem pierādījumiem (liecinieku liecībām).

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Nē, ZPP nav paredzēts, ka konkrētus pierādījumu veidus uzskata par obligātiem konkrētu faktu noskaidrošanai. Saskaņā ar *inter partes* principu pusēm ir atļauts iesniegt pierādījumus, un tiesa novērtē, kurus no iesniegtajiem pierādījumiem tai ir jāiegūst, lai noskaidrotu attiecīgos faktus.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Ikvienai personai, kuru uzaicina uz tiesu kā liecinieku, ir pienākums izpildīt uzaicinājumu un liecināt, ja vien ZPP nav paredzēts citādi. Tāpēc liecināšana, kas ietver pienākumu ierasties tiesā, sniegt liecības un teikt taisnību, ir ikvienas personas vispārējs pienākums. Lieciniekus, kuri vecuma, slimības vai smagu fizisku trūkumu dēļ nevar izpildīt uzaicinājumu ierasties tiesā, nopratina viņu mājās.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Personu, kura liecinot pārkāptu konfidencialitātes pienākumu attiecībā uz dienesta vai militāru noslēpumu, nedrīkst nopratināt kā liecinieku, līdz kompetentā iestāde atbrīvo viņu no šādas atbildības.

Liecinieks var atteikties liecināt:

- par to, ko puse ir viņam izpaudusi kā savam pilnvarotajam pārstāvim;
- par to, ko puse vai cita persona ir atklājusi lieciniekam kā garīdzniekam;
- par faktiem, ko liecinieks ir uzzinājis kā advokāts, ārsts vai pildot

jebkādu citu uzaicinājumu vai jebkādu citu darbību, ja pastāv pienākums ievērot konfidencialitāti

attiecībā uz informāciju, kas uzzināta, pildot attiecīgo uzaicinājumu vai darbību.

Vienīgais tiesnesis vai tiesas palātas priekšsēdētājs informē minētās personas par iespēju atteikties liecināt.

Liecinieks var atteikties atbildēt uz atsevišķiem jautājumiem, ja tam ir pārliecinoši iemesli, jo īpaši tad, ja, atbildot uz šādu jautājumu, viņš radītu sev vai saviem asinsradniekiem taisnā līnijā līdz jebkurai pakāpei, vai asinsradniekiem sānu līnijā līdz trešajai pakāpei, tostarp savam laulātajam, vai radniekiem

svainībā līdz otrajai svainības pakāpei, pat ja ļaunība ir izbeigta, un savam aizbildnim vai aizbilstamajam, adoptētam vecākam vai bērnam lielu negodu, ievērojamus materiālus zaudējumus vai kriminālvajāšanas risku.

Vienīgais tiesnesis vai tiesas palātas priekšsēdētājs informē liecinieku, ka viņš var atteikties atbildēt uz uzdotajiem jautājumiem.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Jā, tas ir iespējams. Ja liecinieks, kurš ir pienācīgā kārtībā uzaicināts uz tiesu, neierodas bez paskaidrojuma vai ja šāds liecinieks bez atļaujas vai bez pamatota iemesla pamet vietu, kur viņš ir jānopratinā, tiesa var likt viņu nogādāt atpakaļ piespiedu kārtā uz viņa rēķina un var piespriest naudas sodu 500–10 000 Horvātijas kunu apmērā.

Ja liecinieks ierodas un atsakās liecināt vai atbildēt uz konkrētiem jautājumiem pēc tam, kad viņš ir informēts par izrietošajām sekām, un tiesa uzskata, ka iemesli, kuru dēļ liecinieks atsakās liecināt, ir nepamatoti, tā var piemērot naudas sodu 500–10 000 Horvātijas kunu apmērā; ja liecinieks joprojām atsakās liecināt, tiesa var viņu aizturēt. Liecinieks tiek aizturēts tik ilgi, līdz viņš piekrīt liecināt vai līdz viņa liecība kļūst lieka, bet ne ilgāk kā uz vienu mēnesi.

Ja liecinieks vēlāk paskaidro savu neierašanos, tiesa atceļ lēmumu par naudas sodu un var pilnībā vai daļēji atbrīvot liecinieku no izmaksu segšanas. Tiesa savu lēmumu par naudas sodu var atcelt arī tad, ja liecinieks vēlāk piekrīt sniegt liecības.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Informāciju par atbrīvojumu no vispārējā pienākuma liecināt attiecībā uz dienesta vai militāru noslēpumu, t. i., par personu, kuras veic īpašas darbības, tiesībām atteikties sniegt liecības un tiesībām atteikties atbildēt uz konkrētiem jautājumiem, skatīt 9. punktā.

Parasti tikai personas, kuras spēj sniegt informāciju par pierādāmajiem faktiem, var nopratināt kā lieciniekus, un tiesa katrā individuālā gadījumā lemj par personas spēju liecināt.

Persona nevar būt liecinieks, ja viņa ir tieši iesaistīta tiesvedībā kā puse vai kā puses likumīgais pārstāvis, turpretī puses pilnvaroto pārstāvi var nopratināt kā liecinieku.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uz klausot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uz klausīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Katrs liecinieks ir jānopratinā individuāli, nevis klātesot lieciniekiem, kuri jānopratinā vēlāk. Lieciniekam ir pienākums sniegt atbildes mutiski.

Vispirms liecinieku informē, ka viņam ir pienākums teikt taisnību un ka viņš nedrīkst neko noklusēt. Tad viņu brīdina par sekām nepatiesas liecības sniegšanas gadījumā.

Tad lieciniekam prasa pateikt savu vārdu, uzvārdu, personas kodu, tēva vārdu, nodarbošanos, adresi, dzimšanas vietu, vecumu un norādīt, kāda ir viņa saistība ar attiecīgo pusi.

Pēc šiem vispārīgajiem jautājumiem lieciniekam prasa pastāstīt visu, ko viņš zina par faktiem, par kuriem tiek liecināts, un vēlāk viņam var uzdot jautājumus, lai precizētu, papildinātu vai paskaidrotu liecību. Nav atļauts uzdot jautājumus, kas jau ietver atbildi.

Lieciniekam vienmēr vaicā, kā viņš ir uzzinājis faktus, par kuriem viņš liecina.

Lieciniekus, kuru liecības ir pretrunā svarīgiem faktiem, var savstarpēji konfrontēt. Viņus nopratinā individuāli par katru no apstākļiem, attiecībā uz kuru pastāv pretruna, un viņu atbildes ieraksta protokolā.

Horvātijas Republikā nav īpašu noteikumu, kas paredz pierādījumu iegūšanu ar videokonferences starpniecību. Tomēr ZPP 126.a–126.c panta noteikumi nosaka pamatu šādai nopratināšanas metodei, proti, tiesas sēdes var ierakstīt audio formātā. Lēmumu par ierakstīšanu pieņem tiesa pēc savas iniciatīvas vai pēc puses lūguma. Audioierakstu glabāšanas un pārraides metodes, tehniskos nosacījumus un ierakstīšanas veidu nosaka tiesas reglaments.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

ZPP neparedz īpašus noteikumus par prettiesiski iegūtiem pierādījumiem. Tomēr attiecīgais juridiskais pamats ir ietverts Horvātijas Republikas Konstitūcijas (*Ustav Republike Hrvatske*) (NN Nr. 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14), 29. pantā, kurā ir noteikts, ka prettiesiski iegūtos pierādījumus nevar izmantot tiesvedībā.

ZPP ir tikai noteikts, ka tiesa nedrīkst ņemt vērā pušu piedāvātos pierādījumus, kas ir pretrunā obligātajiem noteikumiem un sabiedrības morāles noteikumiem.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Tiesvedības puses nevar nopratināt kā lieciniekus, tomēr ZPP noteikumi paredz pušu nopratināšanu kā vienu no pierādījumu iegūšanas veidiem, ja nav citu pierādījumu vai ja neatkarīgi no sagādātajiem pierādījumiem tiesa uzskata, ka tas ir nepieciešams svarīgu faktu noskaidrošanai.

Ja vien nav noteikts citādi, pušu nopratināšanā piemēro ZPP noteikumus par pierādījumu iegūšanu no lieciniekiem.

Lapa atjaunināta: 19/12/2018

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesen tika atjaunināta oriģinālvalodas [it](#)

versija. Mūsu tulkotāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlēties.

Jau ir pieejami tulkojumi šādās valodās.

Pierādījumu iegūšana - Itālija

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Pierādīšanas pienākums tiek reglamentēts saskaņā ar Civilkodeksa 2697. pantu, kurā noteikts: "Puse, kas tiesā vēlas realizēt tiesības, nodrošina pierādījumus par faktiem, ar kuriem tiek pamatota šāda prasība. Puse, kas apstrīd šādu faktu patiesumu vai apgalvo, ka tiesības ir grozītas vai izsmeltas, nodrošina pierādījumus par faktiem, ar kuriem tiek pamatota šāda pretenzija."

Tādējādi saskaņā ar šiem principiem pieteicējam ir jāpierāda fakti, uz kuriem balstās tā prasība, t. i., fakti, kam piemīt attiecīgās tiesiskās sekas. Savukārt atbildētājam ir jāsniedz pierādījumi par faktiem, kas atceļ atbildību, vai arī demonstrē, ka tiesības ir izsmeltas vai grozītas tādā veidā, ka pieteicēja prasība būtu noraidāma.

Ja pieteicējs nespēj pamatot savu prasību, pieteikums tiek noraidīts neatkarīgi no tā, vai atbildētājs iesniedz pretargumentus un pamatojumu.

Civilkodeksa 2698. pants padara par spēkā neesošu vienošanos, kuras mērķis ir nodot vai grozīt pierādīšanas pienākumu attiecībā uz neatņemamām tiesībām vai kura pārlieku apgrūtinā kādu no pusēm tās tiesību realizēšanā.

Ja pierādījumi ir nepietiekami, tas kaitē attiecīgās puses pozīcijai — gan pieteicēja, gan atbildētāja gadījumā — kurai ir jāpierāda faktu patiesums vai nepatiesums, jo tiek uzskatīts, ka situācija, kad pierādījumi nav pietiekami, ir līdzvērtīga situācijai, kad pierādījumu nav vispār.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Pierādīšanas pienākums nav piemērojams šādos gadījumos:

pieņēmumu (prezumpciju) gadījumā, t. i., ja likums paredz atsevišķu faktu pierādījuma vērtību vai ļauj tiesai izdarīt secinājumus par nezināmu faktu, izejot no zināma fakta (Civilkodeksa 2727. pants).

Prezumpcijas tiek iedalītas šādi:

tiesiskās prezumpcijas, t. i., likumā noteiktās prezumpcijas, kuras var tikt atspēkotas (*iusis tantum*), kas nozīmē, ka tās var apgāzt, ja tiek sniegti pierādījumi, kas liecina par pretējo; un neatspēkojamas prezumpcijas (*iusis et de iure*), kas nozīmē, ka tās nav iespējams tiesā apgāzt ar pierādījumiem, kas liecinātu par pretējo;

vienkāršās prezumpcijas, kas tiesai jāizskata pēc saviem ieskatiem, pieņemot vienīgi būtiskas, precīzas un konsekventas prezumpcijas; vienkāršās prezumpcijas nav pieņemamas saistībā ar faktiem, attiecībā uz kuriem likumā netiek pieļauti liecinieku sniegti pierādījumi (Civilkodeksa 2729. pants); labi zināmi fakti (*fatti notori*), t. i., fakti, kas ir vispārzināmi lēmuma pieņemšanas brīdī un vietā, līdz ar to attiecībā uz tiem šaubas nepastāv (Civilprocesa kodeksa 115. pants);

neapstrīdēti vai pieņemti fakti, t. i., fakti, kurus ir iesniegušas abas puses vai kurus tā puse, kurai varētu būt interese faktus apstrīdēt, ir atzinusi, tostarp netieši (Civilprocesa kodeksa 115. panta 1. punkts).

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Tiesas lēmumam uzturēt prasību vai pretenzijas pret to jābūt balstītam vienīgi uz faktiem, kas pilnībā pierādīti tieši vai atbilstīgi prezumpcijas principam.

Tiesas spriedums nedrīkst būt balstīts uz nepierādītiem faktiem, pat ja ir iespējams vai ļoti iespējams, ka tie ir patiesi (Civilprocesa kodeksa 115. panta 1. punkts).

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Saskaņā ar Itālijas tiesību sistēmu attiecībā uz pierādījumu iegūšanu ir piemērojams princips, ka procesa tvērumu nosaka puses (*principio dispositivo*), kas paredzēts Civilprocesa kodeksa 115. panta 1. punktā, proti, tiesai savs spriedums jāpamato ar pušu iesniegtajiem pierādījumiem, "izņemot likumā noteiktos gadījumus".

Taču šim noteikumam ir paredzēti atsevišķi izņēmumi, kas definēti šādos Civilprocesa kodeksa pantos:

117. pantā — tiek atļauta pušu neoficiāla izjautāšana;

118. pantā — tiek atļauts izdot rīkojumu par personu un priekšmetu pārbaudēm;

61. un 191. pantā — tiesai tiek atļauts pieprasīt eksperta slēdzienus;

257. pantā — tiesai tiek atļauts pieaicināt liecinieku, ko pieminējis cits liecinieks;

281. ter pantā — tiek atļauts, ka vispārējās piekritības tiesa (*tribunale*) viena tiesneša sastāvā izdod rīkojumu par liecību iegūšanu, ja pušu faktu izklāstā minētas personas, kuras, iespējams, varētu būt informētas par faktiem.

Darba tiesību strīdos princips, ka procesa tvērumu nosaka puses, tiek aizstāts ar sistēmu, kurā iezīmējas objektīvās izmeklēšanas principa elementi, īpaši saskaņā ar šādiem noteikumiem:

420. pants nosaka, ka puses lietas izskatīšanas sēdes laikā var brīvi nopratināt;

421. pants nosaka, ka tiesa jebkurā laikā pēc savas iniciatīvas var norīkot, ka tiek atzīts jebkurš cita veida pierādījums, pat pārsniedzot Civilkodeksā noteiktās robežas.

Laulību šķiršanas procesos tiesa pēc savas iniciatīvas var norīkot pierādījumu iegūšanu, taču tikai attiecībā uz jautājumiem par ienākumiem un dzīves standartu.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Ja viena puse pieprasa pierādījumu iegūšanu, pretējā puse var pieprasīt tādu pierādījumu iegūšanu, kas liecinātu par pretējo. Tiesa pieņem abus pieteikumus, ja tai ir pamats uzskatīt, ka iesniegtie fakti būs būtiski sprieduma pieņemšanā.

Ja tiesa pierādījumus pieņem, tad tā pēc tam turpina to uzklaušīšanu.

Pēc tam, kad ir iegūti pierādījumi, lieta tiek iztiesāta.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Tiesa noraida pieteikumus par pierādījumu iegūšanu gadījumos, kad pierādījumiem nebūtu vērtības vai tie nebūtu pieņemami saskaņā ar likumu (piem., ja apgalvojums par to, ka nekustamais īpašums ir pārdots, ir balstīts vienīgi uz liecinieku izteikumiem), vai arī fakti, uz ko attiecas pieteikums, būtu nebūtiski sprieduma pieņemšanā (piem., liecība par faktu, kas nav saistīts ar strīda būtību).

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Itālijas tiesībās izdala dokumentārus un nedokumentārus pierādījumus.

Dokumentārie pierādījumi ietver:

publiskus dokumentus (Civilprocesa kodeksa 2699. pants un turpmākie panti);

privātus dokumentus (2702. pants un turpmākie panti);

telegrammas (2705. pants un turpmākie panti);

mājsaimniecības dokumentus un uzskaites dokumentus (2707. pants);

uzņēmuma grāmatvedības uzskaiti (2709. pants);

mehāniski sagatavotas kopijas (2712. pants);

dokumentu un līgumu kopijas (2714. pants un turpmākie panti).

Nedokumentārie pierādījumi ietver:

liecinieku liecības (Civilprocesa kodeksa 2721. pants un turpmākie panti);

atzīšanos (2730. pants un turpmākie panti);

ar zvērestu apstiprinātus paziņojumus (2736. pants un turpmākie panti);

pārbaudes (258. pants un turpmākie panti);

Tāpat pastāv arī ekspertu ziņojumi, kas tiesai sniedz trūkstošās tehniskās zināšanas.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Liecinieku pierādījumus pieņem tiesa (Civilprocesa kodeksa 245. pants); ar tiesas rīkojumu tiek pieprasīts, lai liecinieks ierastos tiesā pierādījumu sniegšanas nolūkā, piemērojot piespiedu pasākumus un naudas sodu, ja liecinieks tiesā neierodas.

Tiesa nosaka pierādījumu iegūšanas vietu, laiku un paņēmieni. Pēc attiecīgās puses pieprasījuma tiesu izpildītājs lieciniekam nodod uzaicinājumu ierasties tiesā. Liecinieks balsī izlasa solījumu runāt patiesību, un tad to iztaujā tiesnesis — puses nedrīkst tieši iztaujāt lieciniekus.

Ar nesen ieviestu normu tiesai ar pušu piekrišanu ir atļauts pierādījumus iegūt rakstiski (Civilprocesa kodeksa 257. *bis* pants).

Tiesa nozīmē ekspertus un uzdod tiem jautājumus, uz kuriem tiem ir jāatbild; arī ekspertiem ir jāierodas sēdē un jāzvēr runāt patiesību. Parasti eksperti sagatavo rakstisku ziņojumu, taču tiesa var izdot rīkojumu un pieprasīt, lai viņi ierastos tiesā, un iztaujāt viņus sēdes laikā mutiski (Civilprocesa kodeksa 195. pants).

Rakstiski pierādījumi veido procesa daļu, tiklīdz tie tiek pievienoti puses materiāliem pirmajā to uzrādīšanas reizē vai arī vēlāk atkarībā no likumā noteiktajiem termiņiem.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Itālijas tiesību sistēmā vislielākā nozīme tiek piešķirta publiskiem dokumentiem un neatspēkojamām prezumpcijām.

Publiskie dokumenti (Civilkodeksa 2699. pants un turpmākie panti) ir dokumenti, kurus, ievērojot noteiktās formalitātes, ir izstrādājis notārs (*notaio*) vai cita valsts amatpersona, kam ir tiesības apliecināt savu publisko statusu vietā, kur dokuments ir ticis sagatavots. Publiskiem dokumentiem piemīt pilnīga pierādījuma vērtība, ja vien netiek pierādīts, ka tie ir nepatiesi. Ja apstrīdēšana nav iespējama, publiskie dokumenti uzskatāmi par absolūtiem un bezierunu pierādījumiem.

Neatspēkojamās prezumpcijas (Civilkodeksa 2727. pants) ir vēl iedarbīgākas, jo attiecībā uz tām nav iespējams pierādīt pretējo.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Likumā noteikts, ka atsevišķi fakti ir pierādāmi vienīgi ar noteikta veida pierādījumiem, proti, dažos gadījumos — ar publiskiem dokumentiem, savukārt citos gadījumos ir jāiesniedz rakstiski dokumenti, kas var būt gan publiski, gan privāti.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Lieciniekiem ir pienākums sniegt liecību, ja vien likumā nav noteikts citādi. Pastāv normas, kas piemērojamas šādās situācijās: nespēja liecināt; liegums noteiktām personām liecināt; kā arī iespēja atteikties no liecības sniegšanas. Liecinieka pienākums sniegt liecību netieši izriet no pilnvarām, kas tiesai tiek piešķirtas ar Civilprocesa kodeksa 255. pantu attiecībā uz gadījumu, ja liecinieks neierodas tiesā, proti, tiesa var izdot rīkojumu nogādāt liecinieku tiesā piespiedu kārtā un var uzlikt tam soda naudu.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Kriminālprocesa kodeksā noteiktajos gadījumos, uz ko atsaucas Civilprocesa kodekss, tostarp privātpersonas, kas var atteikties sniegt liecību, ja uz tām attiecas komercnoslēpuma, dienesta noslēpuma vai valsts noslēpuma pienākums.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 256. pantu tiesa par liecinieku, kas ierodas tiesā, taču atsakās bez pienācīga pamatojuma sniegt liecību, vai ja tiek pamatoti uzskatīts, ka viņš vai viņa sniedz nepatiesu liecību vai neizpauž pierādījumus, ziņo prokuroram, nosūtot tam sēdes protokola kopiju.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Fiziskas personas, kurām attiecībā uz lietas faktiem pastāv personiskas intereses, pierādījumus sniegt nevar, jo to intereses nozīmē, ka tie varētu tikt iesaistīti tiesvedībā kā tās dalībnieki (Civilprocesa kodeksa 246. pants).

Bērni, kas jaunāki par 14 gadiem, ir uzklaušāmi vienīgi tad, ja to liecība ir nepieciešama īpašu apsvērumu dēļ (Civilprocesa kodeksa 248. pants).

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklaušot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklaušīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Tiesnesis noprātina liecinieku, uzdodot tam tiešus jautājumus par faktiem, kas pieļaujami kā procesā būtiski fakti, kā arī tādus jautājumus par tiem pašiem faktiem, kurus lietas gaitā ir pieprasījuši pušu advokāti.

Netiek izslēgta iespēja izmantot videokonferences, lai arī Civilprocesa kodeksā šāda iespēja nav skaidri paredzēta. Civilprocesa kodeksa 202. pantā noteikts, ka, izdodot rīkojumu par pierādījumu iegūšanu, tiesa “nosaka pierādījumu iegūšanas laiku, vietu un paņēmieni”, un tas ļauj tiesai norīkot liecinieka uzklaušīšanu ar videokonferences starpniecību.

Civilprocesa kodeksa 261. pantā paredzēts arī, ka tiesa var izdot rīkojumu veikt video ierakstu, ja tas nepieciešams saistībā ar mehānisku līdzekļu, rīku un procesu izmantošanu.

Iespēja izmantot videokonferenci ir skaidri paredzēta Kriminālprocesa kodeksā (piem., 205. *ter* pantā).

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Tiesa neņem vērā tādus pierādījumus, kas nav oficiāli iesniegti un pieņemti.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Puses argumenti nav uzskatāmi par pierādījumiem, kas kalpotu tai par labu. Taču tie var tikt izmantoti pret jums, ja tā ir atzīšanās, kas izteikta oficiālas nopratināšanas laikā.

Lapa atjaunināta: 22/01/2018

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Pierādījumu iegūšana - Kīpra

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Parasti pierādīšanas pienākums civilprocesā ir tai pusei, kura pieprasa tiesiskās aizsardzības līdzekli, t. i., attiecīgi prasītājam vai sūdzības iesniedzējam. Izņēmuma gadījumos šo pienākumu var pārliekt uz apsūdzēto vai atbildētāju. Tipisks piemērs: ja ierosinātā prasība attiecas uz nolaidību un ir pierādīts, ka prasītājs nezina vai viņam nav līdzekļu, ar kuriem noskaidrot, kā nelaimes gadījums notika; ka attiecīgo kaitējumu izraisīja objekts, kura vienīgais kontrolētājs bija atbildētājs; vai ka attiecīgais kaitējums ir saistīts ar atbildētāja nespēju par to saprātīgi rūpēties, nevis ar tā aprūpi, piemēro principu *res ipsa loquitur* (acīmredzamas lietas princips) un pierādīšanas pienākums tiek pārliekt uz atbildētāju.

Parasti prasītājam vai sūdzības iesniedzējam ar atbilstoši, no lieciniekiem iegūtiem pierādījumiem ir jāpierāda visi viņa/viņas prasības pamatošanai vajadzīgie fakti.

Tiesai ir jāizvērtē pierādījumi un jāpieņem spriedums atbilstīgi par lietas faktiem izdarītajiem secinājumiem. Ja noteiktos apstākļos tiesa nevar pieņemt secinājumus par konkrētu lietas faktu, kas ir būtisks prasības izskatīšanā, puses iesniegtā prasība, kas pamatota ar šo faktu, būtu jānoraida.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Atsevišķi fakti nav jāpamato ar pierādījumiem, piemēram, noteikti fakti, kas ir neapšaubāmi un skaidri un attiecībā uz kuriem var pieņemt, ka tiesai par tiem ir "tiesas zināšanas". Tie var būt fakti par mērvienībām, monetārām lietām, gada kalendāru un valstu laika zonu atšķirībām. Kā citus piemērus var minēt vispārzināmus faktus, kuri tiek pieņemti, pamatojoties uz cilvēku pieredzi, piemēram, ceļu satiksmes nelaimes gadījumu skaita pieaugums, problēmas, ar kurām saskaras atraisne, kurai ir nepilngadīgi bērni u. c. Plaši zināmi fakti, kas nav jāpamato ar pierādījumiem, ir arī vēsturiski, zinātniski un ģeogrāfiski fakti. Turklāt atsevišķos gadījumos ir iespējami pieņēmumi. Pieņēmums ir tāds secinājums, ko var vai vajag izdarīt, ņemot vērā to, ka ir pierādīti konkrēti fakti. Šie pieņēmumi var būt atspēkojami vai neatspēkojami.

Neatspēkojami ir tādi pieņēmumi, kas ir izteikti tiesību aktā un kurus nevar atspēkot ar pierādījumiem par pretējo. Neatspēkojamu pieņēmumu ir ļoti maz. Šāda pieņēmuma piemērs ir atrodams Kriminālkodeksa 14. pantā, kurā izteikts pieņēmums, ka bērnam, kas ir jaunāks par 14 gadiem, nav jāuzņemas kriminālatbildība par viņa darbību vai bezdarbību. Atspēkojami pieņēmumi ir daudz izplatītāki. Tos var atspēkot ar pierādījumiem par pretējo. Piemēram, ja netiek pierādīts pretējais, tiek pieņemts, ka likumīgā laulībā dzimuša bērna tēvs ir bērna mātes vīrs.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Civillietās prasītais pierādīšanas līmenis ir "iespējamību izvērtēšana" [*balance of probabilities*]. Citādi sakot, tiesa konstatēs, ka fakts ir pierādīts, ja pierādījumi to pārliecinās, ka fakta notikšana ir ticamāka par tā nenotikšanu.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Civilprocesā to, kādus no lieciniekiem iegūtus pierādījumus iesniegt tiesai, izvēlas lietas puses. Katra puse var izsaukt tādus lieciniekus, kurus tā uzskata par savai lietai noderīgiem. Bez lietas pušu piekrišanas tiesai nav pilnvaru izsaukt lieciniekus pēc savas iniciatīvas.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Īstenojamā procedūra ir vienkārša. Puse, kas vēlas izsaukt liecinieku, pieprasa, lai tiesa pieņem izsaukumu uz tiesu. Pēc tam tiesa pieņem attiecīgu izsaukumu, kas jānodod lieciniekam. Ikvienai personai, kurai šāds izsaukums uz tiesu ir nodots, ir juridisks pienākums izsaukumā norādītajā datumā un laikā ierasties tiesā.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Vairumā gadījumu lietas puses prasītais izsaukums uz tiesu tiek izdots. Puses iesniegto izsaukuma pieprasījumu var noraidīt retos un izņēmuma gadījumos, kad ir pierādīts, ka tas ir maznozīmīgs un uzskatāms par tiesas procesa pārkāpumu.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Ir divi pierādījumu veidi — liecinieka mutvārdu liecība, kas sniegta tiesā, un rakstiski vai dokumentēti pierādījumi, kas sniegti, iesniedzot tiesai dokumentus.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Pastāvīgi noteikumi, ar ko reglamentē pierādījumu iegūšanu no lieciniekiem ekspertiem, nav paredzēti. Pierādījumu iesniedzējai pusei būtu jānolemj, vai lieciniekseksperts sniegs liecību personīgi vai arī pierādījumi tiks iesniegti rakstiski.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Nav vispārīga noteikuma par to, ka konkrēts liecinieks būtu labāks, uzticamāks vai pārliecinotāks par citiem pierādījumu veidiem. Tiesa visus procesā iesniegtos pierādījumus izvērtēs, ņemot vērā katras lietas īpašos apstākļus.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Nē, šādu noteikumu nav.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Ja personai ir nodots izsaukums uz tiesu, kurā tā aicināta ierasties un liecināt tiesā, atbilstīgi tiesību aktiem šai personai ir pienākums to darīt. Neierašanās vai atteikšanās ierasties ir uzskatāma par necieņu pret tiesu, un par to piemēro atbilstošu sodu.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Liecinieki nedrīkst atteikties no pierādījumu sniegšanas. Tomēr izņēmuma apstākļos liecinieki var atteikties atbildēt uz konkrētiem jautājumiem un var nesniegt konkrētus dokumentus, pamatojoties uz konfidencialitāti, piemēram, saistībā ar dienesta noslēpumu.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Skatīt atbildi uz a) apakšpunktu (iepriekš).

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Jebkura persona ir kompetenta sniegt pierādījumus jebkādā civilprocesā, ja vien tiesa nenolemj, ka jaunības, garīgās veselības traucējumu vai līdzīga iemesla dēļ persona nespēj novērtēt savu pienākumu teikt patiesību, saprast viņam/viņai uzdotos jautājumus vai uz tiem saprātīgi atbildēt (atbilstīgi Pierādījumu likuma 13. pantam).

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklaušot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklaušīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Liecinieku iztaujā galvenajā nopratināšanā, un to dara puse, kas liecinieku izsauca. Pēc galvenās nopratināšanas liecinieku izjautā pretējā puse. Visbeidzot, ja tiek uzskatīts, ka ir jāprecizē konkrēti aspekti, jautājumus drīkst uzdot tiesai.

Ja liecinieka fiziska ierašanās tiesā nav iespējama un ja tiesa var nodrošināt vajadzīgos tehniskos resursus, liecību var sniegt telekonferencē vai izmantojot citus tehniskus līdzekļus. Jebkādi piemērojami īpašie nosacījumi būs atkarīgi no lietas konkrētajiem apstākļiem.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

No jebkura tiesas procesa izslēdz jebkādus pierādījumus, kas iegūti nelikumīgi, pārkāpjot konstitucionālās tiesības, un tiesa šos pierādījumus nedrīkst ņemt vērā. Tipisks piemērs ir nelikumīgs personīgas sarunas ieraksts.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Lietas puses paziņojums nav uzskatāms par pierādījumu. Tas, ka attiecīgu paziņojumu izteikusi persona, kura ir tieši ieinteresēta lietas iznākumā, ir tikai viens no vairākiem faktiem, kas tiesai jāņem vērā, izvērtējot vai novērtējot kopējos pierādījumus.

Lapa atjaunināta: 13/05/2019

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietvertu vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Pierādījumu iegūšana - Latvija

1 Pierādīšanas pienākums

Puses pienākums ir pierādīt tos faktus, uz kuriem tā pamato savus prasījumus vai iebildumus. Prasītājam jāpierāda savu prasījumu pamatotība, bet atbildētājam savu iebildumu pamatotība.

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Pierādījumus iesniedz puses un citi lietas dalībnieki. Ja pusēm vai citiem lietas dalībniekiem nav iespējams iesniegt pierādījumus, pēc viņu motivēta lūguma tos izprasa tiesa.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Ja tiesa atzīst kādu faktu par vispārzināmu, tas nav jāpierāda.

Arī fakti, kas nodibināti ar likumīgā spēkā stājušos spriedumu vienā civillietā, nav no jauna jāpierāda, iztiesājot citas civillietas, kurās piedalās tās pašas puses.

Likumīgā spēkā stājies tiesas spriedums krimināllietā ir obligāts tiesai, kas izskata lietu par tās personas civiltiesisko atbildību, par kuru taisīts spriedums krimināllietā, vienīgi jautājumā par to, vai noziedzīgā darbība vai bezdarbība notikusi un vai to izdarījusi vai pieļāvusi tā pati persona.

Fakti, kas saskaņā ar likumu uzskatāmi par nodibinātiem, nav jāpierāda. Tādu pieņēmumu var apstrīdēt vispārīgā kārtībā.

Pusei nav jāpierāda arī fakti, kurus Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā nav apstrīdējusi otra puse.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Tiesa novērtē pierādījumus pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatota uz tiesas sēdē vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un dzīvē gūtiem novērojumiem. Tiesai spriedumā jānorāda, kādēļ tā vienam pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citu pierādījumu un atzinusi vienus faktus par pierādītiem, bet citus - par nepierādītiem. Nekādiem pierādījumiem nav iepriekš noteikta spēka, kas saistītu tiesu.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Civilprocesa likums nosaka pienākumu pierādījumus iesniegt pusēm, bet likumā ir paredzēti arī atsevišķi gadījumi, kad tiesa pēc savas iniciatīvas pieprasa pierādījumus (piem. jautājumu izšķiršanā, kas skar bērna intereses). Ja tiesa atzīst, ka par kādu no faktiem, uz kuriem pamatoti puses prasījumi vai iebildumi, nav iesniegti pierādījumi, tā paziņo par to pusēm un, ja nepieciešams, nosaka termiņu pierādījumu iesniegšanai.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Rakstveida un lietiskos pierādījumus iesniedz tiesai puses, bet ja puses atsaucās uz mutiskām liecībām, tad tiesa uz tiesas sēdi uzaicina pušu norādīto liecinieku, lai uzklausītu viņa liecību. Tiesa pievieno pierādījumus lietas materiāliem.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Tiesa pieļauj tikai likumā noteiktos pierādījumus un tos, kuriem ir nozīme lietā. Tiesa var atteikt pieņemt pierādījumus, ja tie iesniegti vēlāk kā četrpadsmit dienas pirms tiesas sēdes, ja tiesnesis nav noteicis citu termiņu pierādījumu iesniegšanai. Lietas iztiesāšanas laikā pierādījumus var iesniegt pēc puses vai citu lietas dalībnieku motivēta lūguma, ja tas nekavē lietas iztiesāšanu vai tiesa savlaicīgas pierādījumu neiesniegšanas iemeslus atzinusi par attaisnojošiem, vai pierādījumi ir par faktiem, kuri kļuvuši zināmi lietas iztiesāšanas laikā.

Par pierādījumu nevar būt liecinieka liecības, kas pamatotas uz ziņām, kuru avots nav zināms, vai uz citu personu sniegtajām ziņām, ja šīs personas nav nopratinātas.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Pušu un trešo personu paskaidrojumi, kuri ietver ziņas par faktiem, uz kuriem pamatoti viņu prasījumi vai iebildumi, atzīstami par pierādījumiem, ja tos apstiprina citi tiesas sēdē pārbaudīti un novērtēti pierādījumi;

liecinieku un ekspertu liecības;

rakstveida pierādījumi - dokumenti, vai citi raksti, kuros ziņas par faktiem, kuriem ir nozīme lietā, ierakstītas ar burtu, ciparu un citu rakstisku zīmju vai tehnisku līdzekļu palīdzību, kā arī attiecīgās ierakstu sistēmas (audio, video magnetofonu lentes, datoru disketes u.c.);

lietiskie pierādījumi;

ekspertīze;

eksperta atzinums;

institūcijas atzinums.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Būtiskas atšķirības nav, jo gan eksperta sniegtā liecība ir pierādījums, kā arī eksperta rakstiskais atzinums ir vērtējams kā pierādījums. Tāpat gan lieciniekam, gan ekspertam pēc tiesas aicinājuma ir jāierodas tiesā sniegt patiesu liecību par tai zināmiem apstākļiem (lieciniekam) vai dot objektīvu atzinumu savā vārdā par eksperta noskaidrotajiem faktiem zinātnē, tehnikā, mākslā vai citā nozarē.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Nekādiem pierādījumiem nav iepriekš noteikta spēka, kas saistītu tiesu, bet tiesai spriedumā jānorāda, kādēļ tā vienam pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citu pierādījumu un atzinusi vienus faktus par pierādītiem, bet citus - par nepierādītiem.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Jā, ja faktus, kurus saskaņā ar likumu var pierādīt tikai ar noteiktiem pierādīšanas līdzekļiem, nevar pierādīt ne ar kādiem citiem pierādīšanas līdzekļiem.

Tiesa pieļauj tikai likumā noteiktos pierādīšanas līdzekļus.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Nevienam uz tiesu izsauktajam lieciniekam nav tiesību atteikties no liecību došanas, izņemot likumā noteiktos gadījumus.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

No pienākuma liecināt var atteikties:

pušu radinieki taisnā līnijā un sānu līniju pirmajā un otrajā pakāpē, laulātais un pirmās pakāpes svaini, kā arī pušu ģimenes locekļi;

pušu aizbildņi un aizgādņi, kā arī personas, kas atrodas pušu aizbildnībā vai aizgādībā;

personas, kuras citā lietā tiesājas ar vienu no pusēm.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Par atteikšanos liecināt tādu iemeslu dēļ, kurus tiesa atzinusi par neattaisnojošiem, un par apzināti nepatiesas liecības došanu liecinieks, kurš ir sasniegjis 14 gadu vecumu, ir atbildīgs saskaņā ar Krimināllikumu.

Ja liecinieks bez attaisnojoša iemesla neierodas pēc tiesas vai tiesneša izsaukuma, tiesa viņam var uzlikt naudas sodu līdz 60 euro vai atvest viņu uz tiesu piespiedu kārtā.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

garīdzniekus - par apstākļiem, kas viņiem kļuvuši zināmi, uzklusot grēksūdzi, un personas, kurām pēc sava amata vai profesijas nav tiesību izpaust tām uzticētās ziņas, - par šīm ziņām;

nepilngadīgas personas - par apstākļiem, kas liecina pret viņu vecākiem, vecvecākiem, brāļiem un māsām; personas, kas savu fizisko vai psihisko trūkumu dēļ nespēj pareizi uztvert apstākļus, kuriem ir nozīme lietā; bērnus līdz septiņu gadu vecumam.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklusot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklusot videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Par liecinieku izsauktai personai jāierodas tiesā un jādod patiesa liecība par tai zināmiem apstākļiem. Lieciniekam jāatbild uz tiesas un lietas dalībnieku jautājumiem. Tiesa liecinieku var nopratināt viņa atrašanās vietā, ja viņš slimības, vecuma, invaliditātes vai cita attaisnojoša iemesla dēļ nevar ierasties pēc tiesas izsaukuma. Liecinieku var nopratināt, arī izmantojot videokonferenci tiesā pēc liecinieka atrašanās vietas vai šim nolūkam speciāli aprīkotā vietā.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Lietas dalībnieki var apstrīdēt rakstveida pierādījumu patiesīgumu.

Pret rakstveida pierādījumu patiesīgumu nevar iebilst persona, kas to pati parakstījusi. Šī persona var apstrīdēt šo pierādījumu, ceļot atsevišķu prasību, ja paraksts dots vardarbības, draudu vai viltus ietekmē. Tāpat lietas dalībnieks var iesniegt motivētu pieteikumu par rakstveida pierādījuma viltojumu. Ja tiesa atzīst, ka rakstveida pierādījums viltots, tā izslēdz šo pierādījumu un par viltojuma faktu paziņo prokuroram. Lai pārbaudītu pieteikumu par rakstveida pierādījuma viltojumu, tiesa var noteikt ekspertīzi vai pieprasīt citus pierādījumus. Taču, ja tiesa atzīst, ka lietas dalībnieks šo strīdu ierosinājis apzināti nepamatoti, tiesa var uzlikt naudas sodu.

Civilprocesa likums noteic, ka par liecinieku izsauktai personai jāierodas tiesā un jādod patiesa liecība par tai zināmiem apstākļiem. Ja puse vēlas noteiktus apstākļus pierādīt ar liecinieka liecību, lietas dalībniekam, lūdzot nopratināt liecinieku, lūgumā tiesai ir jānorāda, kādus lietā nozīmīgus apstākļus liecinieks var apstiprināt.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Pušu un trešo personu paskaidrojumi, kuri ietver ziņas par faktiem, uz kuriem pamatoti viņu prasījumi vai iebildumi, atzīstami par pierādījumiem, ja tos apstiprina citi tiesas sēdē pārbaudīti un novērtēti pierādījumi. Ja viena puse atzīst faktus, ar kuriem otra puse pamato savus prasījumus vai iebildumus, tiesa var atzīt šādus faktus par pierādītiem, ja tai nav šaubu, ka atzīšana nav notikusi viltus, vardarbības, draudu vai maldības ietekmē vai arī lai slēptu patiesību.

Lapa atjaunināta: 07/02/2019

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Pierādījumu iegūšana - Lietuva

1 Pierādīšanas pienākums

Pusēm jāpierāda to prasījumu un iebildumu pamatā esošie fakti, izņemot gadījumus, kad šādi fakti nav jāpierāda (sk. 1.2. punktu).

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Saskaņā ar Lietuvas Republikas Civilprocesa kodeksu (*Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas*) pierādīšanas pienākums ir lietā iesaistītajām pusēm. Tām ir jāpierāda to prasījumu un iebildumu pamatā esošie fakti, izņemot gadījumus, kad šādi fakti nav jāpierāda saskaņā ar Civilprocesa kodeksu. Visas tiesas izskata civillietas saskaņā ar sacīkstes principu. Ikvienai pusei ir jāpierāda tās prasījumu un iebildumu pamatā esošie fakti, izņemot gadījumus, kad šādi fakti nav jāpierāda.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Civilprocesa kodeksa 182. pantā ir uzskaitīti šādi faktu veidi, uz kuriem neattiecas pierādīšanas pienākums:

fakti, ko tiesa atzinusi par vispārināmiem;

fakti, kas konstatēti spēkā esošos spriedumos citā civiltiesvedībā vai administratīvā tiesvedībā, kuras dalībnieki bijušas tās pašas personas, izņemot gadījumus, kad tiesas spriedums rada tiesiskas sekas citām personām, kas nav iesaistītas tiesvedībā (prejudiciāli fakti);

sekas, kas izriet no personīgām darbībām, kuras ir noziedzīgs nodarījums, ja šādas sekas ir atzītas spēkā esošā spriedumā krimināltiesvedībā (prejudiciāli fakti);

fakti, kas ir domājami saskaņā ar likumu un nav apstrīdēti saskaņā ar vispārējo procedūru;

pušu atzīti fakti.

Pusei ir tiesības atzīt citas puses prasības vai iebilduma pamatā esošus faktus. Tiesa var uzskatīt atzītu faktu par noskaidrotu, ja tā uzskata, ka atzīšana atbilst lietas apstākļiem un ka attiecīgā puse faktus nav atzinusi maldināšanas, vardarbības vai draudu nolūkos vai ka fakti ir atzīti kļūdas pēc vai lai slēptu patiesību.

Jāņem arī vērā, ka šādus apstākļus var apstrīdēt, iesniedzot pierādījumus saskaņā ar vispārējo procedūru.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Ja iesniegtie pierādījumi ļauj tiesai secināt, ka fakta esības varbūtība ir lielāka nekā neesības varbūtība, tiesa atzīst attiecīgo faktu par noskaidrotu.

2 Pierādījumu iegūšana

Pierādījumi civiltiesvedībā ir jebkuri faktiskie dati, ko tiesa izmanto kā pamatu, lai atbilstoši likumā noteiktajai procedūrai noteiktu pušu prasības un iebildumus pamatojošo faktu esību vai neesību, kā arī jebkuri citi fakti, kas ir būtiski godīga un taisnīga lēmuma pieņemšanai attiecīgajā lietā. Šādus datus var noskaidrot, izmantojot liecības, ko sniedz puses vai trešās personas (tieši vai ar pārstāvja starpniecību), liecinieku liecības, rakstiskus pierādījumus, lietiskus pierādījumus, pārbaužu protokolus, ekspertu ziņojumus, tiesiski iegūtus fotoattēlus, video un audio ierakstus un citus pierādījumu veidus.

Tiesa var arī prasīt, lai ES dalībvalsts savāc pierādījumus vai iegūst tos tieši saskaņā ar Padomes 2001. gada 28. maija Regulu (EK) Nr. 1206/2001 par sadarbību starp dalībvalstu tiesām pierādījumu iegūšanā civillietās un komercietās, lai uzlabotu, vienkāršotu un paātrinātu tiesu sadarbību pierādījumu iegūšanā.

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 179. pantu puses un citi tiesvedības dalībnieki iesniedz pierādījumus. Ja iesniegtie pierādījumi nav pietiekami, tiesa var prasīt, lai puses un citi tiesvedības dalībnieki iesniedz tai apstiprinošus pierādījumus, un noteikt termiņu to iesniegšanai. Tiesa ir arī tiesīga vākt pierādījumus pēc savas iniciatīvas (*ex officio*), bet tikai likumā paredzētos gadījumos.

Saskaņā ar Civilprocesa kodeksu tiesa ir tiesīga vākt pierādījumus pēc savas iniciatīvas, iztiesājot ģimenes vai nodarbinātības lietas, ja tā uzskata, ka tas ir būtiski lietas taisnīgai izspriešanai (376. un 414. pants).

Turklāt Civilprocesa kodeksa 476. pantā ir paredzēts, ka tiesa, gatavojoties izspriest lietas par nepilngadīga bērna atzīšanu par pilnībā rīcībspējīgu un tiesībspējīgu (emancipētu):

ieeļ bērnu aizsardzības valsts iestādi nepilngadīgā bērna dzīvesvietā, lai tā iesniegtu savus secinājumus par nepilngadīgā bērna gatavību neatkarīgi īstenot visas civiltiesības un pildīt pienākumus;

pieprasa datus par to, vai nepilngadīgais bērns ir bijis notiesāts vai ir izdarījis administratīvo tiesību vai citu tiesību pārkāpumu;

ja tas ir nepieciešams, lai noteiktu nepilngadīgā bērna fizisko, tikumisko vai garīgo attīstību — uzdod veikt psiholoģisko un/vai psihiatrisko tiesu ekspertīzi un pieprasa jebkādas nepilngadīgā bērna medicīniskos dokumentus vai citu materiālu, kas ir nepieciešams pārbaužu veikšanai;

veic jebkādas citas darbības, kas ir nepieciešamas, lai sagatavotos lietas izskatīšanai.

Civilprocesa kodeksa 582. pants arī paredz, ka tad, kad tiek izskatīts jautājums par atļauju nodot ģimenes īpašumtiesības uz ģimenes īpašumu, iekļāt ģimenes īpašumu vai radīt citu apgrūtinājumu tiesībām uz ģimenes īpašumu, tiesai, ņemot vērā lietas apstākļus, ir tiesības pieprasīt no prasītāja pierādījumus par ģimenes finanšu stāvokli (ienākumiem, ietaupījumiem, citu īpašumu, saistībām), datus par nododamo ģimenes īpašumu, datus no bērnu aizsardzības dienesta par bērna vecākiem, datus par sākotnējiem nosacījumiem un nākotnes darījuma izpildes izredzēm, bērna tiesību aizsardzības izredzēm, ja darījums netiek veikts, un citus pierādījumus.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Lai savāktu pierādījumus (saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 199. un 206. pantu), tiesa var pieprasīt, lai juridiska vai fiziska persona iesniedz rakstiskus vai lietiskos pierādījumus, kas jāiesniedz tieši tiesai noteiktos termiņos. Ja fiziskās vai juridiskās personas nespēj iesniegt prasītos rakstiskos vai lietiskos pierādījumus vai nespēj to izdarīt noteiktajā termiņā, tām ir jāinformē par to tiesa un jānorāda iemesli. Tiesa personai, kura pieprasa rakstiskus vai lietiskos pierādījumus, var izdot apliecinājumu, kas sniedz personai tiesības iegūt pierādījumus, lai tos varētu iesniegt tiesai.

Gatavojoties tiesas sēdei, tiesnesis arī veic citas procesuālas darbības, kas ir nepieciešamas, lai pienācīgi sagatavotu lietu izskatīšanai tiesas sēdē (pieprasa pierādījumus, ko nevar iegūt tiesvedības dalībnieki, vāc pierādījumus pēc savas iniciatīvas, ja tiesa ir tiesīga to darīt saskaņā ar Civilprocesa kodeksu, utt.).

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Tiesa var noraidīt pierādījumus šādos apstākļos:

ja tie ir nepieņemami;

ja pierādījumi neapstiprina vai atspēko faktus, kas ir būtiski lietā (Civilprocesa kodeksa 180. pants);

ja pierādījumus ir bijis iespējams iesniegt agrāk un to vēlāka iesniegšana tādējādi kavēs tiesvedību (Civilprocesa kodeksa 181. panta 2. punkts).

Visi dokumenti vai citi pierādījumi, ar kuriem prasītājs pamato prasījumus, pierādījumi par to, ka ir samaksāta nodeva tiesai, un pieteikumi, pieprasot pierādījumus, ko prasītājs nevar iesniegt, norādot iemeslus, kāpēc pierādījumus nevar iesniegt, ir jāpievieno kā pielikums prasības pieteikumam, lai tiesa tos pieņemtu (Civilprocesa kodeksa 135. pants).

Jāņem vērā arī tas, ka apelācijas tiesa atteiksies pieņemt jaunus pierādījumus, ko ir bijis iespējams iesniegt pirmās instances tiesai, izņemot gadījumus, kad pirmās instances tiesa ir nepamatoti atteikusies pieņemt pierādījumus vai ja vajadzība iesniegt pierādījumus ir radusies vēlāk (Civilprocesa kodeksa 314. pants).

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Kā noteikts Civilprocesa kodeksā, pierādījumi civiltiesvedībā ir jebkuri faktiskie dati, ko tiesa izmanto kā pamatu, lai atbilstoši likumā noteiktajai procedūrai konstatētu, vai pastāv pušu prasības un iebildumus pamatojoši apstākļi, kā arī citi apstākļi, kas ir būtiski godīga un taisnīga lēmuma pieņemšanai attiecīgajā lietā. Minētos datus var iegūt no liecībām, ko sniedz puses vai trešās personas (tieši vai ar pārstāvja starpniecību), liecinieku liecībām, rakstiskiem pierādījumiem, lietiskiem pierādījumiem, pārbaužu protokolliem un ekspertu ziņojumiem.

Kā pierādījumus var izmantot arī tiesiski iegūtus fotoattēlus un audio un video ierakstus.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Civilprocesa kodeksa 192.–217. pantā ir ietverti turpmāk izklāstītie noteikumi, kas reglamentē pierādījumu iegūšanu no lieciniekiem un lieciniekiem ekspertiem.

Liecinieku nopratināšanas procedūra

Katru liecinieku ieaicina tiesas zālē un nopratina individuāli. Nenopratinātie liecinieki nedrīkst atrasties tiesas zālē tiesas sēdes laikā. Nopratinātajiem lieciniekiem jāpaliek tiesas zālē līdz tiesas sēdes beigām. Ja to prasa nopratinātie liecinieki, tiesa var ļaut viņiem iziet no tiesas zāles pēc tam, kad ir uzklauti tiesvedības dalībnieku viedokļi.

Liecinieku var nopratināt *in situ*, ja viņš nevar ierasties tiesā pēc uzaicinājuma slimības, vecuma, invaliditātes vai cita tiesas atzīta pamatota iemesla dēļ un ja tiesvedības dalībnieks, kurš ierosinājis liecinieka uzaicināšanu, nevar nodrošināt viņa ierašanos tiesā.

Tiesai jāpārliecinās par liecinieka identitāti un jāizskaidro lieciniekam viņa tiesības un pienākumi, kā arī viņa atbildība zvēresta laušanas un savu pienākumu neizpildes vai nepienācīgas izpildes gadījumā.

Pirms nopratināšanas liecinieks nodod zvērestu, uzliekot roku uz Lietuvas Republikas Konstitūcijas (*Lietuvos Respublikos Konstitucija*) un sakot šādus vārdus: “Es, (pilns vārds un uzvārds), godīgi un patiesi zvēru teikt patiesību, nenoklusējot, nepapildinot un nemainot pierādījumus.” Zvērestu nodevušais liecinieks paraksta zvēresta tekstu. Parakstīto zvērestu pievieno lietas dokumentiem.

Kad tiesa ir noskaidrojusi liecinieka saistību ar pusēm un trešām personām un citus apstākļus, kas ir būtiski viņa liecību novērtēšanai (liecinieka izglītība, nodarbošanās u. c.), tā aicina liecinieku izstāstīt visu, ko viņš zina par lietu, un atturēties izpaust informāciju, ja liecinieks nevar norādīt tās avotu.

Kad liecinieks ir sniedzis savu liecību, viņam var uzdot jautājumus. Vispirms liecinieku izvaicā persona, kura prasījusi viņa uzaicināšanu, un šādas personas pārstāvis. Tad liecinieku izvaicā citi tiesvedības dalībnieki. Liecinieku, kuru uzaicinājis tiesa pēc savas iniciatīvas, vispirms izvaicā prasītājs. Tiesnesim ir jāignorē uzvedinoši jautājumi un jautājumi, kas neattiecas uz lietu. Tiesnesis ir tiesīgs uzdot jautājumus jebkurā brīdī liecinieka izvaicāšanas laikā.

Tiesa pēc tiesvedības dalībnieka lūguma vai pēc savas iniciatīvas var nopratināt liecinieku atkārtoti tajā pašā tiesas sēdē, uzaicināt nopratināto liecinieku uz citu tiesas sēdi tajā pašā tiesā vai savstarpēji konfrontēt lieciniekus.

Izņēmuma gadījumos, kad ir neiespējami vai sarežģīti nopratināt liecinieku tiesā, tiesa, kas izspriež lietu, var izskatīt rakstisku liecību, ja tā, ņemot vērā liecinieka identitāti un to apstākļu būtību, par kuriem ir sniedzama liecība, uzskata, ka tam nebūs kaitējošas ietekmes uz būtisko lietas faktu noskaidrošanu.

Pēc pušu iniciatīvas liecinieku var uzaicināt uz papildu nopratināšanu tiesā, ja tas ir nepieciešams, lai sīkāk noskaidrotu lietas faktus. Pirms liecināšanas lieciniekam ir jāparaksta zvēresta teksts, kas norādīts Civilprocesa kodeksa 192. panta 4. punktā, un lieciniekam ir jāparaksta apliecinājums par to, ka viņš ir brīdināts, ka nepatiesas liecības sniegšana ir noziedzīgs nodarījums. Rakstiska liecība jāsniedz, klātesot notāram, kurš apliecina liecību.

Ekspertu nopratināšana

Eksperta atzinumu nolasa skaļi tiesas sēdē. Pirms eksperta atzinuma nolasīšanas ekspertam (ekspertiem), kas sniedz eksperta atzinumu un piedalās tiesas sēdē, ir jānodod zvērests, uzliekot roku uz Lietuvas Republikas Konstitūcijas un sakot šādus vārdus: “Es, (pilns vārds un uzvārds), zvēru, ka godīgi veikšu savus eksperta pienākumus tiesvedībā un sagatavošu objektīvu un pamatotu eksperta atzinumu, balstoties uz visu savu pieredzi.” Ja nopratināšana notiek ārpus tiesas sēdes, eksperta parakstītā zvēresta teksts ir eksperta ziņojuma neatņemama sastāvdaļa. Ekspertiem, kuri ir iekļauti Lietuvas Republikas Tiesas

ekspertu sarakstā (*Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašas*) un ir nodevuši zvērestu, kad tika iekļauti minētajā sarakstā, nav jānodod zvērests tiesā, un tiek uzskatīts, ka viņi ir brīdināti par atbildību nepatiesa atzinuma vai liecību sniegšanas gadījumā.

Tiesa var uzdot ekspertam jautājumus, lai viņš mutiski paskaidro savu atzinumu. Eksperta atzinuma mutisko skaidrojumu iekļauj tiesas sēdes protokolā. Ekspertiem var uzdot jautājumus, lai viņi paskaidro vai papildina savu atzinumu. Personai, kura prasījusi eksperta iecelšanu, ir iespēja pirmajai uzdot jautājumus. Tad ekspertu var izvaicāt citi tiesvedības dalībnieki. Ja ekspertu iecel tiesa pēc savas iniciatīvas, prasītājam ir iespēja pirmajam uzdot jautājumus ekspertam.

Tiesneši ir tiesīgi uzdot jautājumus ekspertam jebkurā brīdī viņu izvaicāšanas laikā.

Eksperta atzinums tiek sniegts tikai pēc tiesas pieprasījuma (un tas ir jāiesniedz rakstiski eksperta ziņojuma formā). Eksperta ziņojumā jābūt iekļautam detalizētam veiktās izmeklēšanas aprakstam, secinājumiem, kas izdarīti, pamatojoties uz konstatētajiem faktiem, un pamatotām atbildēm uz tiesas uzdotajiem jautājumiem.

Ja tiesa pieprasa eksperta atzinumu bez eksperta ziņojuma, eksperta atzinumu uzskata par rakstiskajiem pierādījumiem, ko iesniedzis eksperts (līdzīgi kā citi tiesvedības dalībnieki), vai pierādījumiem, ko pieprasījusi tiesa saskaņā ar Civilprocesa kodeksā noteikto procedūru.

Civilprocesa kodeksa 198. pantā ir paredzēti turpmāk izklāstītie noteikumi par rakstisku pierādījumu iesniegšanu.

Rakstiskus pierādījumus var iesniegt tiesvedības dalībnieki, vai tos var pieprasīt tiesa saskaņā ar Kodeksā paredzēto procedūru.

Rakstiski pierādījumi jāiesniedz Civilprocesa kodeksā noteiktajā formā, proti, tiesvedības dalībniekam, kurš pamato procesuāla dokumenta saturu ar rakstiskiem pierādījumiem, ir jāpievieno oriģināli vai to kopijas (digitālas kopijas), ko apliecinājis tiesa, notārs (vai cita persona, kura ir pilnvarota veikt notāra darbības), jurists, kurš piedalās tiesvedībā, vai persona, kas ir izdevusi (saņēmusi) dokumentu. Tiesa pēc savas iniciatīvas vai pēc tiesvedības dalībnieka pieprasījuma var prasīt, lai tiek iesniegti dokumentu oriģināleksemplāri. Tiesvedības dalībnieka pieprasījumu iesniegt dokumentu oriģināleksemplārus iesniedz kopā ar tā prasību, pretprasību, aizstāvības argumentu izklāstu vai citiem tiesvedības dalībnieku procesuālajiem dokumentiem. Tiesvedības dalībnieki var iesniegt šādu pieprasījumu vēlāk, ja iemeslus, kuru dēļ tas nav iesniegts agrāk, tiesa atzīst par pārliecinošiem vai ja attiecīgā pieprasījuma izpilde nekavēs lietas izspriešanu. Ja dokuments tikai daļēji attiecas uz procesuālo dokumentu saturu, tad tiesai var iesniegt tikai attiecīgās dokumenta daļas (izvilkumus, izrakstus).

Visi procesuālie dokumenti un to pielikumi jāiesniedz tiesai lietuviešu valodā, izņemot atsevišķus gadījumus, kas paredzēti tiesību aktos. Ja tiesvedības dalībnieki, kuriem jāiesniedz procesuālie dokumenti, nesaprot lietuviešu valodu, tiesā jāiesniedz šādu dokumentu tulkojumi viņiem saprotamā valodā. Ja iesniedzamie dokumenti saskaņā ar Kodeksu ir jāpārtulko svešvalodā, tiesvedības dalībniekiem ir jāiesniedz tiesai apliecināti šādu dokumentu tulkojumi atbilstoši noteiktajai tiesas procedūrai.

Pēc iesniedzēju pieprasījuma lietā iekļautos dokumentu oriģināleksemplārus var atdot atpakaļ. Šādā gadījumā lietas dokumentācijā ir jāatstāj atpakaļ atdodamo dokumentu kopijas, kas apliecinātas saskaņā ar Kodeksā noteikto procedūru.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 197. pantu dokumentus, ko izdevušas valsts un pašvaldību iestādes un ko apstiprinājušas valsts pilnvarotas personas savas kompetences ietvaros un atbilstoši prasībām, kuras piemēro attiecībā uz konkrētu dokumentu formu, var uzskatīt par oficiāliem rakstiskiem pierādījumiem, un tiem ir lielāks pierādījuma spēks. Faktus, kas norādīti oficiālos rakstiskos pierādījumos, uzskata par pilnībā pierādītiem, līdz tos atspēko ar citiem pierādījumiem tiesvedībā, izņemot liecinieku liecības. Aizliegumu izmantot liecinieku liecības nepiemēro, ja tas būtu pretrunā labticības, godprātības un saprātīguma principiem. Oficiālu rakstisku pierādījumu pierādījuma vērtību ar tiesību aktiem var piešķirt arī citiem dokumentiem.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Lietas apstākļus, kas saskaņā ar likumu jāpierāda, izmantojot konkrētus pierādīšanas līdzekļus, nevar pierādīt ar citiem pierādīšanas līdzekļiem (Civilprocesa kodeksa 177. panta 4. punkts).

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Personai, kura tiek uzaicināta kā liecinieks, ir jāierodas tiesā un jāsniedz patiesa liecība. Persona, kura tiek uzaicināta kā liecinieks, ir atbildīga saskaņā ar likumu par liecinieka pienākumu nepildīšanu (191. pants), t. i., viņai var piespriest naudas sodu.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Liecinieks var atteikties sniegt liecību, ja liecinot viņš liecinātu pret sevi, saviem ģimenes locekļiem vai tuviem radniekiem.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Ja liecinieks, eksperti vai tulki neierodas uz tiesas sēdi, tiesa prasa personām, kuras piedalās tiesvedībā, vai lietu var izskatīt bez liecinieku, ekspertu vai tulku klātbūtnes, un nospriež, ka tiesas sēde ir jāturpina vai jāatliek. Ja uzaicināts liecinieks, eksperts vai tulks neierodas tiesā bez pamatota iemesla, viņam var piespriest naudas sodu līdz viena tūkstoša litu apmērā. Liecinieku var arī nogādāt uz tiesu piespiedu kārtā, pamatojoties uz tiesas nolēmumu (Civilprocesa kodeksa 248. pants).

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Šādas personas nedrīkst nopratināt kā lieciniekus:

pārstāvji civiltiesvedībā un administratīvā tiesvedībā vai aizstāvības advokāts krimināltiesvedībā — attiecībā uz faktiem, ko šīs personas uzzinājušas, pildot savus pārstāvja vai aizstāvības advokāta pienākumus;

personas, kuras nespēj izprast apstākļus, kas ir būtiski attiecībā uz lietu, vai kuras nespēj sniegt patiesu liecību fiziskas vai garīgas invaliditātes dēļ;

priesteri — attiecībā uz apstākļiem, par kuriem viņi uzzinājuši grēksūdzes laikā;

medikāli — attiecībā uz apstākļiem, uz kuriem attiecas profesionālais noslēpums;

mediatori — attiecībās uz apstākļiem, par kuriem viņi uzzinājuši samierināšanas starpniecības procedūrā.

Likumā ar būt noteiktas arī citas personas.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklāstot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklāstīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Kad tiesa ir noskaidrojusi liecinieka saistību ar pusēm, trešām personām un citus apstākļus, kas ir būtiski liecību novērtēšanai (liecinieka izglītība, nodarbošanās u. c.), tā aicina liecinieku izstāstīt tai visu, ko viņš zina par lietu, un atturēties izpaust informāciju, ja liecinieks nevar norādīt tās avotu.

Kad liecinieks ir liecinājis, viņam var uzdot jautājumus. Vispirms liecinieku izvaicā persona, kura prasījusi viņa uzaicināšanu, un šādas personas pārstāvis, un tad viņu izvaicā citi tiesvedības dalībnieki. Liecinieku, kuru uzaicinājis tiesa pēc savas iniciatīvas, vispirms izvaicā prasītājs. Tiesnesim ir jāignorē uzvedinoši jautājumi un jautājumi, kas neattiecas uz lietu. Tiesnesis ir tiesīgs uzdot jautājumus jebkurā brīdī liecinieka izvaicāšanas laikā. Tiesa pēc tiesvedības dalībnieka lūguma vai pēc savas iniciatīvas var nopratināt liecinieku atkārtoti tajā pašā tiesas sēdē, uzaicināt nopratināto liecinieku uz citu tiesas sēdi tajā pašā tiesā vai savstarpēji konfrontēt lieciniekus.

Izņēmuma gadījumos, kad ir neiespējami vai sarežģīti nopratināt liecinieku tiesā, tiesa, kas izspriež lietu, var izskatīt rakstisku liecību, ja tā, ņemot vērā liecinieka identitāti un to apstākļu būtību, par kuriem ir sniedzama liecība, uzskata, ka tam nebūs kaitējošas ietekmes uz būtisko lietas faktu noskaidrošanu.

Pēc pušu iniciatīvas liecinieku var uzaicināt uz papildu nopratināšanu tiesā, ja tas ir nepieciešams, lai sīkāk noskaidrotu lietas faktus. Pirms liecināšanas lieciniekam ir jāparaksta iepriekš noteikts zvēresta teksts un apliecinājums par to, ka viņš ir brīdināts, ka nepatiesas liecības sniegšana ir noziedzīgs nodarījums. Rakstiska liecība jāsniedz, klātesot notāram, kurš apliecina liecību.

Tiesvedības dalībnieku piedalīšanos tiesas sēdēs un liecinieku nopratināšanu *in situ* var nodrošināt, izmantojot informācijas un elektronisko sakaru tehnoloģijas (ar videokonferenci, telefonkonferenci starpniecību u. tml.). Izmantojot šādas tehnoloģijas atbilstoši tieslietu ministra noteiktajai procedūrai, jānodrošina, ka tiesvedības dalībnieki tiek uzticami identificēti un ka dati (pierādījumi) tiek ierakstīti un iesniegti objektīvi.

Turklāt Civilprocesa kodeksa 803. pants paredz iespēju Lietuvas Republikas tiesām lūgt, lai citas valsts tiesa izmanto sakaru tehnoloģijas (videokonferences, telefonkonferences) pierādījumu vākšanā.

3 Pierādījuma izvērtēšana

Tiesa novērtē tiesvedībā iegūtos pierādījumus pēc savas pārliecības, pamatojoties uz tiesvedības laikā izklāstīto faktu visaptverošu un objektīvu izvērtējumu un saskaņā ar likumu.

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Faktu datus noskaidro, izmantojot liecības, ko sniedz puses un trešās personas (tieši vai ar pārstāvja starpniecību), liecinieku liecības, rakstiskus pierādījumus, lietiskus pierādījumus, pārbaužu protokolus, ekspertu secinājumus, tiesiski iegūtos fotoattēlus, video un audio ierakstus un citus pierādījumus. Faktu datus, uz kuriem attiecas valsts vai dienesta noslēpums, parasti nevar izmantot kā pierādījumus civiltiesvedībā, līdz tiem tiek atcelts klasificētas informācijas statuss atbilstoši likumā noteiktajai procedūrai. Datus, kas saņemti samierināšanas starpniecības procedūrā, nevar izmantot kā pierādījumus civiltiesvedībā, izņemot gadījumus, kas paredzēti Likumā par samierināšanas starpniecību civilstrīdos.

Jāņem arī vērā, ka saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 185. pantu tiesai jānovērtē tiesvedībā iegūtie pierādījumi pēc savas pārliecības, pamatojoties uz tiesvedības laikā izklāstīto faktu visaptverošu un objektīvu izvērtējumu un saskaņā ar likumu. Nav pierādījumu, kam būtu jebkāda iepriekš noteikta ietekme uz tiesu, izņemot, ja tas ir paredzēts Civilprocesa kodeksā.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Jā (sk. 2.4. punktu).

Lapa atjaunināta: 21/11/2018

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Pierādījumu iegūšana - Luksemburga

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Saskaņā ar Luksemburgas tiesību aktiem pamatprincips ir tāds, ka personām, kuras pieprasa pienākuma izpildi, sava prasība ir jāpierāda. Tāpat personām, kuras apgalvo, ka pienākums tām vairs nav saistošs, ir jāpierāda, ka tās ir veikušas maksājumu vai ir izpildījušas darbību, kas tās atbrīvo no pienākuma.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Atsevišķos gadījumos Luksemburgas tiesību aktos ir paredzēti pieņēmumi, kas atbrīvo personu no tāda fakta pierādīšanas, kura pierādīšana būtu sarežģīta vai neiespējama. Pieņēmumi ir secinājumi, kuri tiek izdarīti uz likuma pamata vai kuru izdara tiesa, par nezināmu faktu, pamatojoties uz zināmu faktu.

Likumā ir noteikti divu veidu pieņēmumi. Pirmkārt, ir tiesiskie pieņēmumi, kuru konkrētai rīcībai vai faktiem piesaista ar konkrētu likumu. Otrkārt, ir pieņēmumi, kuri nav noteikti tiesību aktos un par kuriem var izlemt tiesa, kas pieņems tikai būtiskus, precīzus un konsekventus pieņēmumus.

Vispārēji runājot, ir iespējams sniegt pierādījumus, lai atspēkotu pieņēmumus. Piemēram, ja laulātam pārim piedzimst bērns, pieņem, ka bērns tēvs ir bērna mātes vīrs. Tomēr ir iespējams ierosināt prasību, lai apstrīdētu paternitāti.

Daudz retāki ir gadījumi, kad pieņēmumi ir neatspēkojami, proti, pierādījumus pieņēmumu atspēkošanai nav iespējams iegūt.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Faktu novērtējums ir tiesas ziņā, un tas ir absolūts. Ja pastāv šaubas, tiesa pārliecinās, vai pastāv būtiski, precīzi un konsekventi pierādījumi, un pieņem vai noraida pierādījumus atkarībā no apgalvoto faktu ticamības.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Tiesa pēc puses pieprasījuma var izdot pierādījumu iegūšanas rīkojumu. Tomēr atsevišķos gadījumos tiesas var iegūt pierādījumus arī pēc savas iniciatīvas.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas notiek tālāk?

Tiesa informē norīkoto ekspertu par uzdevuma būtību. Eksperts uzaicina ierasties tiesā puses un trešās personas, kurām ir jāpalīdz pierādījumu iegūšanā.

Saskaņā ar sacīkstes principu pierādījumi ir iegūstami, pusēm klātesot.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Pierādījumu iegūšanas rīkojumu var izdot jebkurā gadījumā, kad tiesai nav pietiekami daudz informācijas lēmuma pieņemšanai.

Pierādījumu iegūšanas rīkojumu attiecībā uz apgalvojumu par kādu faktu var izdot tikai tad, ja pusei, kura izsaka apgalvojumu, nav pietiekamu pierādījumu, lai to pamatotu. Nekādā gadījumā nedrīkst izdot pierādījumu iegūšanas rīkojumu, lai kompensētu puses nolaidību pierādījumu vākšanā.

Tāpat tiesām ir jāaprobežojas ar tādu līdzekļu izvēli, kas būtu pietiekami, lai strīdu atrisinātu; tām jāizvēlas vienkāršākais un lētākais risinājums.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Dažādie pierādījumu veidi ietver dokumentētus pierādījumus, mutvārdu pierādījumus, pieņēmumus, atzīšanu un apliecinātus pierādījumus.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Metodes pierādījumu iegūšanai no lieciniekiem un ekspertiem

Ja liecinieku sniegti pierādījumi ir pieļaujami, tiesa var iegūt pierādījumus no trešām personām, kuras, iespējams, var viest lielāku skaidrību par attiecīgajiem faktiem, jo personiski tos pārzina. Pierādījumi var būt sniegti apgalvojumu veidā, vai arī tos var apkopot ar pētnieciskām metodēm atkarībā no tā, vai tie ir rakstiski vai mutvārdu pierādījumi.

Tiesa var prasīt, lai jebkura persona, kuru tā izvēlas, iesniedz skaidrojumu apgalvojumu, konsultāciju vai eksperta atzinuma veidā par faktiem, attiecībā uz kuriem ir nepieciešams eksperta izskaidrojums. Ja atzinumam nav jābūt iesniegtam rakstiski, tiesa var ļaut ekspertam izklāstīt atzinumu mutiski sēdes laikā; tiek izveidots eksperta atzinuma pieraksts, ko paraksta tiesnesis un tiesas sekretārs.

Noteikumi attiecībā uz rakstisku pierādījumu un rakstisku eksperta ziņojumu vai atzinumu iesniegšanu

Rakstiski pierādījumi

Puse, kura pamatojas uz kādu dokumentu, nodrošina, lai tas būtu pieejams arī citiem lietas dalībniekiem. Tas jādara pieejams, saņemot apstiprinājumu vai iesniedzot to tiesas kancelejā (*greffe*). Dokumenti ir jādara pieejami bez iepriekšēja aicinājuma.

Eksperu rakstiski ziņojumi vai atzinumi

Eksperti savus ziņojumus iesniedz tiesas kancelejā. Tiek sagatavots viens ziņojums, pat ja ir pieaicināti vairāki eksperti; ja viedokļi ir atšķirīgi, katrs eksperts sniedz savu atzinumu. Ja eksperts ir lūdzis cita eksperta atzinumu par specializācijas jomu, kas ir atšķirīga no paša specializācijas, šādu atzinumu atkarībā no lietas veida pievieno sēdes protokolam vai lietas materiāliem.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Daži pierādījumu veidi ir spēcīgāki par citiem:

publisks dokuments (*acte authentique*), ko sagatavojis valsts amatpersona (notārs, tiesu izpildītājs u. c.), veicot amata pienākumus, ir uzskatāms par pierādījumu, ja vien nav pierādīts, ka tas ir nepatiess;

pušu starpā noslēgts un parakstīts privāts dokuments (*acte sous seing privé*), neiesaistot valsts amatpersonu, uzskatāms par pierādījumu, ja vien nav pierādījumu par pretējo;

mutvārdu pierādījumi un citi pierādījumu veidi ir tiesas ziņā.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Rakstiski pierādījumi ir nepieciešami, lai pamatotu juridisku darījumu (līgumu), kura vērtība pārsniedz 2500 EUR. Tomēr fakta (piemēram, negadījuma) pierādījums var būt jebkādā formā.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Likums nosaka lieciniekiem pienākumu sadarboties tiesvedībā, lai noskaidrotu patiesību.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Personas, kuras var pierādīt, ka tām ir pamatots iemesls, var tikt atbrīvotas no pierādījumu sniegšanas. No pierādījumu sniegšanas var atteikties puses vecāki vai citi tiešie radnieki, kā arī laulātais — pat pēc laulības šķiršanas.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Lieciniekus, kuri nav ieradusies liecināt, var izsaukt ierasties tiesā uz viņu rēķina, ja tiek uzskatīts, ka viņu liecība ir vajadzīga. Lieciniekiem, kas nav ieradusies liecināt, un personām, kas bez pamatota iemesla atsakās sniegt liecību vai dot zvērestu, var uzlikt civiltiesisku sodu (*amende civile*) 50–2500 EUR apmērā.

Sodu un citas izmaksas var atcelt, ja attiecīgā persona var pierādīt, ka noteiktajā dienā tā nav varējusi ierasties tiesā.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Par liecinieku var uzaicināt jebkuru personu, izņemot personas, kuras atzītas par tādām, ka tās nevar būt liecinieki.

Tomēr personas, kuras nevar liecināt, tik un tā var tikt uzklaušātas ar tādiem pašiem nosacījumiem, bet nedodot zvērestu. Tomēr saistībā ar pieteikumu par laulības šķiršanu vai laulāto atšķiršanu laulāto bērni un citi pēcnācēji nekādā gadījumā nevar sniegt pierādījumus par faktiem, uz kuriem balstās laulātie.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklaušot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklaušīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Tiesas un pušu loma, uzklaušot liecinieku

Tiesas liecinieku pierādījumus uzklaušā atsevišķi, tādā secībā, kā to lemj tiesa, pusēm klātesot vai tās pieaicinot. Liecinieki nevar liecību lasīt no iepriekš sagatavota materiāla.

Tiesa var uzklaušīt liecinieku sniegtos pierādījumus vai iztaujāt lieciniekus par jebkādiem jautājumiem, par kuriem saskaņā ar tiesību aktiem var iegūt pierādījumus, pat ja šādi jautājumi lēmumā par pierādījumu iegūšanas rīkojumu nav pieminēti. Tiesas var atsaukt lieciniekus, konfrontēt tos savstarpēji vai ar pusēm, kā arī pēc nepieciešamības uzklaušīt viņu liecības tehniskā eksperta klātbūtnē.

Liecības sniegšanas laikā puses nedrīkst lieciniekus pārtraukt, uzdot viņiem jautājumus vai censties viņus ietekmēt, kā arī nedrīkst viņus tieši uzrunāt, pretējā gadījumā pastāv izslēgšanas risks. Pēc tam, kad tiesnesis liecinieku ir iztaujājis, tiesnesis pēc saviem ieskatiem var lieciniekam uzdot jautājumus, kuras tiesnesim iesniegušas puses.

Videokonferences un citi tehniskie pasākumi

Padomes Regulas (EK) Nr. 1206/2001 par sadarbību starp dalībvalstu tiesām pierādījumu iegūšanā civillietās un komercietās mērķis ir uzlabot, vienkāršot un sekmēt sadarbību starp dalībvalstu tiesām saistībā ar pierādījumu iegūšanu. Luksemburgas tiesību aktos nav īpašu normu par videokonferencēm. Videokonferences reglamentē Jaunā Civilprocesa kodeksa vispārējie noteikumi par liecinieku uzklaušīšanu, tiesas personīgo vērtējumu un personīgu ierašanos tiesā. Tiesās ir uzstādīts nepieciešamais tehniskais aprīkojums. Videokonferencē, kas notiek noteiktajā datumā, piedalās tiesnesis, sekretārs, tulkis un tehniskais darbinieks.

Tiesa var noteikt sagatavošanās pasākumu daļēju vai pilnīgu audio vai video ierakstīšanu. Ieraksts tiek uzglabāts tiesas kancelejā. Jebkura no pusēm uz sava rēķina var pieprasīt ieraksta kopiju vai transkripciju.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Tiesa nepieņem prettiesiskā ceļā iegūtus pierādījumus, piemēram, ar slēpto kameru uzfilmētus materiālus vai noklausītu telefonsarunu ierakstus, ja persona par to nav bijusi informēta.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Vispārēji runājot, lietas dalībnieku argumentiem nav pierādījuma spēka.

Saistītās saites

<http://www.legilux.lu/>

Lapa atjaunināta: 30/04/2019

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietvertu vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Pierādījumu iegūšana - Malta

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Pierādīšanas pienākums ir personai, kas izsaka apgalvojumu; to nosaka *Tiesu organizācijas un civilprocesa kodeksa* 562. pants: "fakta pierādīšanas pienākums visos gadījumos ir tai pusei, kura to apgalvo".

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Jā, šādi noteikumi pastāv. Tos var atrast *Tiesu organizācijas* un civilprocesa kodeksa 627. un turpmākajos *pantos*, *kuros* ir minēti dokumenti, kuriem nav nepieciešams cits autentiskuma pierādījums, to skaitā:

Maltas valdības tiesību akti, kurus parakstījis ministrs vai tās nodaļas vadītājs, kas tos ir izdevusi; viņa prombūtnes gadījumā tos paraksta vietnieks, asistents vai nākamā amatpersona pēc ranga, kurai ir tiesības šādus aktus parakstīt;

Maltas valdības visu departamentu reģistri;

visi publiskie dokumenti, kurus parakstījušas kompetentās iestādes un kuri publicēti Maltas oficiālajā vēstnesī;

Maltas valdības tiesību akti, kuri ir drukāti ar valdības pilnvarojumu un ir atbilstoši publicēti;

Maltas tiesu un baznīcas tiesu akti un reģistri;

valsts reģistrācijas biroja un zemes dienesta izdotie sertifikāti;

jūras protesta akts, kas sastādīts saskaņā ar Civiltiesas Pirmās palātas pilnvaru;

citi dokumenti, kas minēti Tirdzniecības kuģu likumā (to skaitā reģistrācijas sertifikāti, kurus parakstījis sekretārs vai cita pilnvarota amatpersona, un visa pārējā informācija, kas ir tāda reģistrācijas sertifikāta noraksts, kuru parakstījis sekretārs vai cita pilnvarota amatpersona).

Ir arī citi dokumenti, kurus var uzrādīt un uz kuru saturu neattiecas pierādīšanas pienākums, tomēr to autentiskums ir jāpierāda, to skaitā:

ikvienas tādas valsts iestādes vai organizācijas akti un reģistri, kura ir likumīgi atzīta vai kuru ir atzinusi valdība;

draudzes akti un reģistri, kas saistīti ar dzimšanu, laulību un nāvi, kā arī rīcību saskaņā ar likumu draudzes priesteru klātbūtnē;

Maltas valsts notāru izdoti akti un reģistri;

tirgotāju grāmatvedības žurnāli, kas vesti saskaņā ar likumu, — tikai attiecībā uz jebkuru komerciālu vienošanos vai citu komerciāla rakstura darījumu;

publisko brokeru grāmatvedības žurnāli, kas vesti saskaņā ar likumu, — attiecībā uz jebkādu darījumu, kas bijis noslēgts starp līgumslēdzējam pusēm saistībā ar komercjautājumiem.

Var uzrādīt pierādījumus, kas ir pretrunā ar šā veida dokumentu saturu.

Neatkarīgi no šiem dokumentiem pastāv vēl kāda prezumpcija. ko regulē 16. nodaļa Maltas Tiesību aktu krājumā, Civilkodekss, t. i., ka laulībā dzimuša bērns ir sievas vīrs. Iespējams pierādīt, ka šī likumīgā prezumpcija vairs nav spēkā, iesniedzot ar zvērestu apliecinātu prasības pieteikumu Civiltiesā (Ģimenes nodaļā) un uzrādot pierādījumu, kas apliecina, ka šāda prezumpcija nav spēkā esoša.

Pusei nav jāpierāda arī fakti, kurus Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā nav apstrīdējusi otra puse.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Lai pasludinātu spriedumu civillietās, tiesai ir jābūt pārliecinātai, ka ir sniegts pietiekami daudz pierādījumu iespējamības izvērtēšanai.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Ikvienai lietai iesaistītajai pusei neatkarīgi no tās tiesībām ir jābūt pārliecinātai par tās lūguma, pēc citas lietai iesaistītās puses lūguma vai pēc tiesas izsaukuma *ex officio*. Kad procesu uzsāk pēc pieteikuma, kas apliecināts ar zvērestu, ir jāizveido liecinieku saraksts. Tas pats attiecas arī uz atbildi, kas apliecināta ar zvērestu, — ir jābūt iekļautam šim liecinieku sarakstam. Ja puse vēlas uzrādīt liecinieku, kas šādā veidā nav norādīts, tai ir jāiesniedz attiecīgs pieteikums.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Līdzko pieteikums pierādījumu iegūšanai ir pieņemts, lieciniekus izsauc uz tiesu ar pavēli, kas izdota pēc tās personas pieteikuma, kura vēlējusies šādas pavēles izdošanu. Lūgumu par šādas pavēles izdošanu var izteikt vārdiski Miertiesā (Maltā) un Miertiesā (Gozo) to zemākstāvošajā jurisdikcijā.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Tiesa var noraidīt puses pieteikumu gūt pierādījumus, ja izsauktā persona ir advokāts, advokāta palīgs vai priesteris. Turklāt neviena persona, kura piedalās sēdē, nevar būt par liecinieku tajā pašā lietā. Tomēr tiesai ir tiesības brīvi izlemt šo noteikumu neievērot noteiktos gadījumos, ja šādai rīcībai ir pamatots iemesls. Pastāv arī īpaši likumi, kas regulē ar likumu noteikto slepenības saturu un nepieļauj noslēpuma un konfidencialas informācijas atklāšanu. Turklāt prasību var noraidīt, ja tiesa uzskata, ka liecinieks nav atbilstošs.

āms, vai uz citu personu sniegtajām ziņām, ja šīs personas nav nopratinātas.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Pastāv triju veidu pierādījumi, kurus ir iespējams uzrādīt, — dokumenti, mutiskas liecības (*viva voce*) un ar zvērestu apliecinātas rakstveida liecības.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Pamatprincips ir tāds, ka liecinieku izjautāšana lietu izskatīšanas laikā ir atklāta un *viva voce*. Tomēr likums paredz arī citas izmantojamas pierādījumu iegūšanas metodes:

pierādījumus var sniegt ar zvērestu apliecinātu rakstveida liecību veidā, un tas attiecas gan uz tiem lieciniekiem, kuri uzturas Maltā, gan uz tiem, kuri ir ārzemēs;

gadījumā, ja persona gatavojas atstāt Maltu, ir slima vai ir gados vecāks cilvēks, vai arī ja pastāv iespējami, ka šī persona var nomirt vai kļūt nespējīga pirms lietas izskatīšanas, vai nevar ierasties sēdē, tiesa var iesaistīt tiesas palīgu, kas šo personu uzklausa. Šādā gadījumā lieciniekam uzdotos jautājumus kopā ar sniegtajām atbildēm sagatavo rakstiskus un liecinieks paraksta pierādījumu vai paraksta vietā ievēl krustu;

tiesa var arī iecelt papildu tiesnesi atsevišķa liecinieka uzklaušīšanai lietā gadījumā, ja liecinieks nevar tiesā ierasties vecuma dēļ;

ja liecinieks uzturas ārzemēs, advokāts pēc pieteikuma var pieprasīt uzklaušīšanu ar pieprasījuma vēstuli palīdzību (tiesiskās palīdzības pieprasījums) — puse, kura pieprasa šā liecinieka uzklaušīšanu, sagatavo rakstiskus jautājumus un norāda tās personas vārdu un adresi, kura ieradīsies šīs puses vārdā liecinieku uzklaušīšanas laikā;

ja tiesa to uzskata par atbilstošu, tā var atļaut veikt liecinieku sniegto pierādījumu audioierakstu vai videoierakstu;

tiesa var iesaistīt tiesu amatpersonas, pilnvarojot tās uzklaušīt lieciniekus un administrēt zvērestu nodošanu.

Kad pierādījumu savākšanā ir iesaistīta tiesu amatpersona, tās rīcībā ir tādi paši līdzekļi kā tiesai.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Visi pierādījumu veidi ir uzskatāmi par vienādi svarīgiem.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Nē, tomēr vienmēr ir jāuzrāda labākie pierādījumi.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Jā, likums liek visiem izsauktajiem lieciniekiem liecināt. Tomēr liecinieku nevar piespiest atbildēt uz jautājumiem, atbildot uz kuriem viņš varētu kļūt par kriminālvajāšanas subjektu.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Jebkuras tiesas lietā iesaistītās puses vīrs vai sieva ir kompetenti liecinieki, un viņiem var likt liecināt lietā pēc jebkuras puses lūguma. Tomēr vīram nevar likt atklāt neko, ko viņa sieva tam ir konfidenciali stāstījusi viņu laulības laikā un otrādi, kā arī nevienam no laulātajiem nevar likt atbildēt uz jautājumiem, kas varētu padarīt otru laulāto par kriminālvajāšanas subjektu.

Pie citiem faktiem, uz kuriem attiecas atbrīvojums, pieskaitāmi arī tie, kas uzticēti advokātiem, advokāta palīgiem vai priesteriem. Tomēr gadījumā, ja advokāts vai advokāta palīgs gūst sava klienta piekrišanu vai priesteris gūst tās personas piekrišanu, kura viņam ir atzinusies, tos var iztaujāt par jautājumiem, kas kļuvuši viņiem zināmi (atzišanās priekšmets); advokātu un advokāta palīgu var iztaujāt attiecībā uz to, ko viņiem uzticējies klients saistībā ar lietu, un priesteri var iztaujāt par faktiem, kas tam kļuvuši zināmi grēksūdzes laikā saskaņā ar grēksūdzes noslēpumu.

Grāmatvežiem, ārstiem, sociālajiem darbiniekiem, psihologiem un laulības konsultantiem bez tiesas rīkojuma nevar likt atklāt informāciju, ko tie ieguvuši no saviem klientiem un kas ir profesionālais noslēpums, vai ja viņiem šāda informācija ir kļuvusi zināma profesionālās darbības rezultātā. Šī privilēģija attiecas arī uz tulkus, kuri ir iesaistīti šādas slepenas informācijas nodošanā.

Liecinieks, kuram ir saistošs nosacījums par profesionālo slepenību, nevar atklāt noslēpumu un konfidencialu informāciju, izņemot noteiktus apstākļus saskaņā ar sevišķu likumu, kas piemērojami attiecībā uz lietu.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Ja regulāri izsaukts liecinieks neierodas tiesā noteiktajā laikā, viņš ir uzskatāms par vainīgu necieņas izrādīšanā tiesai un nekavējoties tiek atzīts par nepiemērotu liecināšanai un viņam tiek uzlikts naudas sods. Tiesa arī drīkst izdot rīkojumu par eskortu vai arestu, lai lieciniekam liktu ierasties tiesā un sniegt liecību nākamajā sēdē. Taču tiesa var atsaukt noteikto naudas sodu, ja liecinieks savu neierašanos spēj attaisnot, minot pamatotos iemeslus.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Jebkura pie vesela saprāta esoša persona, ja nepastāv izņēmumi attiecībā uz tās kompetenci, var būt par liecinieku. Par liecinieku var būt persona jebkurā vecumā, ņemot vērā faktu, ka šī persona apzinās, ka sniegt nepatiesus pierādījumus ir nepareizi.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklaušot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklaušīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Puses vai pretējās puses izjautāšanas laikā tiesa var uzdot lieciniekam jebkuru jautājumu, ko tā uzskata par nepieciešamu vai lietderīgu. No otras puses, ikvienai lietā iesaistītajai pusei neatkarīgi no tās tiesībām ir jauts liecināt pēc sava lūguma, pēc citas lietā iesaistītās puses lūguma vai pēc tiesas izsaukuma *ex officio*.

Lietās, kurās iesaistīti nepilngadīgie, tiesnesis uzklauš uzklauš nēpilngadīgo *in camera* vai arī viņa uzklaušīšanai tiek nozīmēts advokāts bērnu lietu jautājumos.

Lieciniekus, kuri dzīvo ārpus Maltas, ir iespējams uzklaušīt ar videokonferences palīdzību.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Ja pierādījumu iegūšanai nav izmantoti nelikumīgi līdzekļi, sprieduma sagatavošanas laikā uz tiesu neattiecas nekādi ierobežojumi. Vienīgais izņēmums ir tāds, ka tiesa parasti neievēro pierādījumus attiecībā uz faktiem, kurus, pēc liecinieka teiktā, viņš ir uzzinājis no citiem, vai faktus, kurus sniegušas citas iesaistītās puses, kuras var atbilstoši liecināt.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Jā, tiesa pieņem lietā iesaistītās puses sniegtās liecības.

Lapa atjaunināta: 22/03/2017

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Variācijās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietvertu vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesen tika atjaunināta oriģinālvalodas [nl](#)

versija. Mūsu tulkotāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlēties.

Pierādījumu iegūšana - Nīderlande

1 Pierādīšanas pienākums

Nīderlandes procesuālās tiesības balstās uz principu "fakts jāpierāda tā apgalvotajam". Citiem vārdiem sakot — pusei, kura juridisku mērķu sasniegšanai atsauca uz faktiem vai tiesībām, ir šo faktu vai tiesību pierādīšanas pienākums. Tomēr dažos gadījumos saskaņā ar īpašiem tiesību aktos paredzētiem noteikumiem vai saprātīguma un taisnības principu pierādīšanas pienākums var atšķirties.

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Civilprocesa kodeksa (*Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering*) 149.–207. panta noteikumus par pierādījumiem piemēro procesos, kurus sāk ar pavēsti, un procesos, kurus sāk ar prasības pieteikumu, izņemot, ja lietas būtība liedz šādi rīkoties. Pagaidu noregulējuma procesā tie nav obligāti, tāpat parastos noteikumus par pierādījumiem automātiski nepiemēro šķīrējtiesas procesā. Tomēr šķīrējtiesas procesā puses var vienoties par šo noteikumu piemērošanu.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Faktus, kurus apgalvojusi viena no pusēm un kurus nav (pietiekami) atspēkojusi pretējā puse, tiesa uzskata par pierādītiem. Tomēr pastāv izņēmums — situācijas, kad to pieņemšana radītu tiesiskas sekas, kas pusēm nav pieejamas. Šādā gadījumā tiesa var pieprasīt pierādījumu iesniegšanu.

Pierādījumi nav nepieciešami attiecībā uz faktiem vai apstākļiem, kas uzskatāmi par vispārzināmiem, vai vispārzināmām likumsakarībām. Tos tiesa var izmantot neatkarīgi no tā, vai puses uz tiem atsaukušās. "Fakti un apstākļi, kas uzskatāmi par vispārzināmiem" ir fakti vai apstākļi, ko ikviena persona parasti zina vai varētu zināt. "Vispārzināmas likumsakarības" ir ikvienam zināmas cēloņsakarības. Tāpat nav nepieciešams pierādīt faktus, kurus tiesa pati uzzina procesa laikā — tā dēvētos tiesvedības faktus.

Dažkārt tiesību aktos ir paredzēta prezumpcija. Noteikti fakti vai apstākļi tiek uzskatīti par tik varbūtējiem, ka pusei, kura uz tiem atsauca, par tiem nav jāiesniedz (papildu) pierādījumi. Tiesa var arī izmantot vispārējo pieredzi, lai konstatētu prezumpciju, pamatojoties uz noteiktiem faktiem, kas tai tiek apgalvoti. Šādā gadījumā pretējai pusei ir iespēja atspēkot prezumpciju. Tāpat piemēro vairākus īpašus gadījumus. Piemēram, saskaņā ar ceļu satiksmes noteikumiem transportlīdzekļa vadītājam, kurš notriecis riteņbraucēju vai gājēju, ir jāatbildina nodarītais kaitējums, izņemot, ja tiek pierādīts, ka negadījumu izraisījusi nepārvarama vara. Cits piemērs ir gadījums, kad darbinieks pieprasa atlīdzināt nodarīto kaitējumu, ja tiek konstatēts, ka trauma gūta darba veikšanas laikā. Šādā gadījumā darba devējam ir pienākums atlīdzināt darbiniekam par nodarīto kaitējumu, ja netiek iesniegti pierādījumi, ka nepieciešamā rūpība ievērota bez trūkumiem vai ka darbinieks bijis vainojams apzinātā rīcībā vai tīšā neuzmanībā.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Tiesa var brīvi izvērtēt tai iesniegtos pierādījumus, izņemot, ja tiesību aktos paredzēts citādi. Minētais izņēmums attiecas uz noteikumiem par pierādījumu neatspēkojamību. Neatspēkojamu pierādījumu gadījumā tiesai ir pienākums noteiktus pierādīšanas līdzekļus atzīt par patiesiem vai vismaz atzīt to nozīmīgumu. Tomēr arī šajā gadījumā pastāv atspēkošanas iespēja.

Tiesa savu lēmumu var pamatot vienīgi ar faktiem, kas pienācīgi atbilst noteikumiem par pierādījumiem.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Noteiktos gadījumos (grāmatvedības dokumentu pārbaude, liecinieku liecības) pēc vienas puses pieprasījuma tiesa nosaka otrai pusei pienākumu iesniegt pierādījumus. Tiesa to var darīt arī *ex officio*, proti, pēc savas iniciatīvas.

Tāpat tiesa pēc vienas puses pieprasījuma vai pēc savas iniciatīvas var uzdot ekspertam sagatavot ziņojumu vai telpu apmeklējumu klātienē vai to pārbaudi.

Tiesa ieceļ ekspertu, tas sniedz ziņojumu tiesai, un tiesa apmeklē telpas. Pusēm ir pienākums līdzdarboties eksperta ziņojuma sagatavošanā.

Pusēm ir tiesības paust savu viedokli un iesniegt lūgumus gan eksperta ziņojuma, gan telpu apmeklējuma klātienē gadījumā.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Pusei, kurai tiesa atļāvis iesniegt pierādījumus vai kurai ir pierādīšanas pienākums, ir jāiesniedz pierādījumi par apgalvotajiem faktiem un/vai apstākļiem.

Pretējā puse vienmēr var iesniegt pierādījumus, kas apliecina pretējo, izņemot, ja likums to aizliedz.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Tiesa atsakās pieņemt pierādījumus, ja šie pierādījumi nav būtiski lietā, tie nav pietiekami noteikti (nekonkrēti), tie iesniegti novēloti (nokavēti) vai ir acīmredzami nenozīmīgi. Iesniegtos pierādījumus nevar ņemt vērā, pamatojoties uz to paredzamo rezultātu.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Nīderlandē piemēro noteikumus par pierādījumu brīvību, proti, pierādījumus principā var iesniegt jebkādā pienācīgā formā, ja likumā nav paredzēts citādi.

Likums paredz dažādus pierādīšanas līdzekļus (saraksts nav izsmejošs):

notariāli akti un spriedumi;

grāmatvedības dokumentu, reģistru un dokumentu pārbaude;

liecinieku liecības;

formāli vai mutiski ekspertu ziņojumi un

telpu klātienes pārbaudes un apmeklējumi.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzīnuma/viedokļa iesniegšanu?

Liecinieku sniegtiem pierādījumiem jābūt atļautiem likumā, un tos sniedz pēc vienas puses pieprasījuma vai nosaka kādai no pusēm pēc tiesas iniciatīvas.

Puses arī var iesniegt pierādījumus kā liecinieki (sk. 3. punktu). Lieciniekus pierādījumu sniegšanai uzaicina puses.

Liecinieki pierādījumus sniedz kā liecību. Tos pieņem tiesas sēdē kā mutisku liecību. Liecinieku liecības pieņem kā pierādījumus tikai tad, ja tās ir saistītas ar faktiem, kas lieciniekam ir personīgi zināmi. Pusei, kura lūdz atļauju iesniegt liecinieku pierādījumus, ļauj to darīt, ja par pierādāmajiem faktiem pastāv strīds un pierādījumi var palīdzēt atrisināt lietu.

Pēc puses pieprasījuma vai pēc tiesas iniciatīvas eksperti var sniegt rakstiskus vai mutiskus ziņojumus (Civilprocesa kodeksa 194. pants). Ja ziņojums ir rakstisks, tiesa nosaka tā sniegšanas termiņu. Mutiska ziņojuma gadījumā eksperts iesniedz pierādījumus noteiktajā tiesas sēdes dienā.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Izšķir neatspēkojamus un atspēkojamus pierādījumus. Neatspēkojamu pierādījumu gadījumā tiesai ir pienākums pieņemt, ka pierādījumu saturs ir patiess, vai atzīt šī pierādīšanas līdzekļa spēku saskaņā ar likumā noteikto. Pretpierādījumus var iesniegt arī neatspēkojamu pierādījumu gadījumā, izņemot, ja likums to aizliedz. Neatspēkojamu pierādījumu piemēri ir autentiski dokumenti un tiesu spriedumi krimināllietās. Tiesa var brīvi noteikt, cik nozīmīgi kā pierādījumi ir atspēkojami pierādījumi.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Noteiktos apstākļos dokuments ir ideāls pierādījums. Noteiktos apstākļos dokuments ir pamats, kas rada konkrētas tiesības. Tā var būt, piemēram, laulības līguma vai testamenta gadījumā. Pierādījumus par notāra sagatavota laulības līguma vai testamenta esību sniedz, iesniedzot notariālu aktu. Kodicils (testamenta papildinājums) arī var kalpot par pierādījumu. Kodicils ir ar roku rakstīts, datēts un parakstīts dokuments, kurā izteikta testatora griba. Šī griba cita starpā var attiekties uz apģērba, personīgo mantu, dārglietu, konkrētu mājsaimecības priekšmetu un konkrētu grāmatu novēlēšanu (Civilkodeksa (*Burgerlijk Wetboek*) 97. pants). Kodicilu nav nepieciešams apstiprināt ar notariālu aktu.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Pamatprincips — ikvienam, kurš saskaņā ar likumu tiek aicināts sniegt liecību, ir pienākums to darīt. Pienākums paredz ierašanos uz tiesas sēdi un godīgi sniegt nepieciešamos paziņojumus.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Noteiktos apstākļos personu var atbrīvot no pienākuma liecināt.

Pirmkārt, izņēmums no pienākuma liecināt attiecas uz pušu tuviem ģimenes locekļiem. To vidū ir pušu (bijušie) laulātie vai (bijušie) reģistrētie partneri, pušu asinsradnieki vai laulāto radnieki, vai šo personu laulātie vai reģistrētie partneri un radnieki līdz otrajai pakāpei ieskaitot — vecāki, bērni, vecvecāki, mazbērni, brāļi un māsas.

Liecinieki var arī atsaukties uz atbrīvojumu, atbildot uz konkrētiem jautājumiem, ja atbilde pakļautu kriminālvajāšanas riskam liecinieku vai tā augšupējo vai lejupējo asinsradnieku vai laulātā radnieku, vai otrās vai trešās pakāpes sānlīnijas radnieku, vai šīs personas (bijušo) laulāto vai (bijušo) reģistrēto partneri (Civilprocesa kodeksa 165. panta 3. punkts).

Pastāv arī funkcionālais atbrīvojums. To var izmantot personas, kurām saskaņā ar privileģētām attiecībām profesijas, nodarbošanās vai cita statusa dēļ (piemēram, garīdznieki, ārsti, advokāti, notāri) ir pienākums neizpaust profesionālos noslēpumus.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Ja ar ierakstītu vēstuli liecinieki ir uzaicināti ierasties, bet neierodas tiesas sēdē, tiesa pēc attiecīgās personas pieprasījuma var noteikt datumu, uz kuru liecinieki tiek uzaicināts ar rīkojumu (izsniedz tiesu izpildītājs). Ja liecinieks arī tad neierodas, tiesa var izdot rīkojumu, ka viņu tiesā jānogādā policijai. Ja liecinieks ierodas tiesā un atsakās sniegt liecību, attiecīgā puse var lūgt tiesu aizturēt liecinieku par necieņas izrādīšanu tiesai. Pusei, kura izteikusi lūgumu, jāsedz aizturēšanas izmaksas. Tiesa izdod aizturēšanas rīkojumu tikai tad, ja tā uzskata, ka tas attaisnojams ar mērķi noskaidrot patiesību.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Faktiski ikvienai personai ir pienākums sniegt liecību, izņemot personas, kurām ir tiesības uz atbrīvojumu (sk. atbildi uz 2.9. jautājumu).

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uz klausot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uz klausīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Lieciniekus uzklauša un iztaujā tiesa. Tiesa uzklauša katru liecinieku bez pārejo uz konkrēto sēdi uzaicināto liecinieku klātbūtnes, kuri vēl nav liecinājuši, izņemot, ja liecību sniedz pati puse. Arī puses un to juristi var uzdot jautājumus lieciniekiem. Tiesa pēc savas iniciatīvas vai pēc vienas puses pieprasījuma var konfrontēt lieciniekus vienu ar otru, kā arī ar pusēm. Pēc liecinieka liecības tiesa pusēm var uzdot jautājumus, kā arī puses var uzdot jautājumus viena otrai.

Nīderlandes noteikumi par pierādījumiem neparedz īpašus noteikumus par videokonferenču izmantošanu. Nīderlandes tiesībās šāda procedūra nav izslēgta, un videokonferences noorganizēšana nerada praktiskas grūtības. Šo jautājumu izlemj tiesa.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Nelikumīgus pierādījumus var iedalīt nelikumīgi iegūtos pierādījumos un nelikumīgi izmantotos pierādījumos. Ja pierādījumi iegūti nelikumīgi, tas nenozīmē, ka to izmantošana vienmēr ir nelikumīga. Jautājumu, vai pierādījumi uzskatāmi par nelikumīgiem, vienmēr izšķir pēc tiesas ieskata.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Puses var tikt uzklausiņas kā puses lietā, bet šādā gadījumā to paziņojumus neuzskata par pierādījumu par labu pusei, kuru uzklausa kā liecinieku, izņemot, ja liecība kalpo citu nepilnīgu pierādījumu precizēšanai (Civilprocesa kodeksa 164. panta 2. punkts).

Lapa atjaunināta: 01/10/2019

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietvertu vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesen tika atjaunināta oriģinālvalodas [de](#)

versija. Mūsu tulkotāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlēties.

Jau ir pieejami tulkojumi šādās valodās.

Pierādījumu iegūšana - Austrija

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Principā katrai pusei ir jānorāda visi faktiskie prasījumi, uz kuru pamata tiek iesniegts pieteikums, (pierādīšanas nasta — *Behauptungslast*) un jānodrošina atbilstīgi pierādījumi (Austrijas Civilprocesa kodeksa (ZPO) 226. panta 1. punkts un 239. panta 1. punkts). Ja lietas fakti joprojām ir neskaidri (*“non liquet”* situācija), tiesai lēmums tomēr ir jāpieņem. Šādos gadījumos ir piemērojami noteikumi par pierādīšanas pienākumu. Katrai pusei ir pierādīšanas pienākums nodrošināt, lai tiek ievēroti visi tai labvēlīgo noteikumu nosacījumi. Parastos apstākļos prasītājiem ir jāpamato visi fakti, uz kuriem ir balstītas viņu prasības, un atbildētājiem ir jāpamato visi fakti, uz kuriem ir balstīti viņu iebildumi. Prasītājam ir arī pierādīšanas pienākums attiecībā uz procesuālo prasību ievērošanu.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Fakti, kas ir būtiski, lai pieņemtu spriedumu, ir jāpierāda, ja vien uz tiem neattiecas atbrīvojums. Nav jāpierāda fakti, kas ir atzīti (ZPO 266. un 267. pants), acīmredzami (ZPO 269. pants) vai juridiski pieņemti (ZPO 270. pants).

Fakts ir atzīts, ja puse to pretējās puses prasībā ir akceptējusi kā pareizu. Tiesai principā ir jāakceptē atzīts fakts kā pareizs un jāpieņem savs lēmums bez minētā fakta turpmākas pārbaudes.

Fakts ir acīmredzams, ja tas ir vispārzināms (t. i., lielam skaitam cilvēku zināms vai droši uztverams jebkurā laikā) vai tiesai (kas izskata lietu) zināms (pamatojoties uz tiesas pašas oficiālajiem konstatējumiem; skaidri redzams no dokumentiem).

Pieņemot lēmumu, tiesai ir jāņem vērā acīmredzamie fakti *ex officio*; tie nav apstrīdami vai pierādāmi.

Juridiskais pieņēmums izriet tieši no tiesību aktiem un sakarā ar to var tik atcelts pierādīšanas pienākums. Tai pusei, kas negūst priekšrocību no šāda pieņēmuma, ir jāiesniedz pierādījumi par pretējo. Tai ir jāpierāda, ka, lai gan ir pamats juridiskam pieņēmumam, pieņemtie fakti vai juridiskā situācija nepastāv.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Tiesas process tiek īstenots, lai pārliecinātu tiesnesi par kādu faktu. Vispārējā runā, lai pārliecinātu tiesnesi, ir jāpieļauj “ievērojama varbūtība” un nav nepieciešama “absolūta ticamība”.

Pierādījumu standarta pakāpes ir noteiktas normatīvajos aktos un tiesu judikatūrā, sākot no “būtiskas varbūtības” (piem., Vispārējā Civiltieslikuma 138. panta 1. punkts vai 163. panta 1. punkts) līdz “varbūtībai, kas robežojas ar ticamību”. Pirmajā gadījumā pietiek ar pieņēmumu vai apliecinību kā standarta pierādījumu saskaņā ar Civilprocesa kodeksu (274. pants). Ar *prima facie* pierādījumiem arī tiek samazināts pierādījumu standarts, un tiem ir nozīme sarežģītā pārvēršanā, nodrošinot pierādījumus prasībās par zaudējumu atlīdzināšanu. Ja notikumu norise ir raksturīga un dzīves pieredze liecina par īpašu cēlonisku saikni vai kļūmi, šie nosacījumi ir uzskatāmi par pierādītiem *prima facie* pat individuālos gadījumos.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Tiesneši var iegūt pierādījums pēc savas iniciatīvas vai pēc puses pieteikuma. Tiesvedībā, kurai ir tīri izmeklēšanas raksturs (tiesai ir jākonstatē lietas izšķirošie fakti pēc tiesneša iniciatīvas), pušu pieteikums nav nepieciešams. Austrijas Civilprocesa kodeksā noteiktajā standarta procesā tiesnesis var pēc savas iniciatīvas iegūt jebkādu pierādījumu, ja paredzams, ka tie palīdzēs noskaidrot būtiskus faktus (ZPO 183. pants). Tiesnesis var likt pusēm iesniegt dokumentārus pierādījumus, pieprasīt vietas apsekošanu vai likt iegūt pierādījumus ekspertu viedokļu veidā, kā arī nopratinot puses. Tomēr dokumentārus pierādījumus var iesniegt tikai tad, ja vismaz viena puse ir uz tiem atsaukusies, un nedrīkst pieņemt dokumentārus pierādījumus un nopratināt lieciniekus, ja abas puses pret to iebilst. Pārējos gadījumos pierādījumus iegūst, ja viena no pusēm iesniedz pieteikumu par pierādījumu iegūšanu.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Principā pierādījumus iegūst mutiskās iztaujāšanas laikā. Sagatavošanās sanāksmes laikā (Civilprocesa kodeksa 258. pants) tiesa, puses un/vai citi pārstāvji izveido lietas izskatīšanas grafiku, kurā ir plānots arī pierādījumu iegūšanas laiks. Tomēr, ja nepieciešams, jebkurā laikā var sarīkot turpmāku diskusiju saistībā ar tiesas procesa norisi. Tiklīdz ir iegūti pierādījumi, iznākums tiek apspriests kopā ar pusēm (ZPO 278. pants). Pierādījumi nepastarpināti jāiegūst tiesnesim, kurš izšķirs lietu. Tiesību aktos skaidri noteiktos gadījumos pierādījumus var iegūt arī savstarpējas palīdzības procesā. Pusēm ir jābūt uzaicinātām iegūt pierādījumus un izmantot dažādas līdzdalības tiesības, piemēram, tiesības izvirzīt jautājumus lieciniekiem un ekspertiem. Pierādījumi vienmēr tiek iegūti pēc tiesneša paša iniciatīvas, pat tad, ja puses nav klāt, lai arī tika aicinātas.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Puses pieteikums iegūt pierādījumus ir jānoraida, ja tiesa uzskata to par neatbilstīgu (Civilprocesa kodeksa 275. panta 1. punkts) vai ja tas iesniegts ar nolūku novilcināt procesu (Civilprocesa kodeksa 178. panta 2. punkts, 179. pants un 275. panta 2. punkts). Var noteikt arī termiņu pierādījumu iegūšanai, ja šķiet, ka šis process kavē tiesvedību (ZPO 279. panta 1. punkts). Tiklīdz termiņš ir beidzies, pieteikums par pierādījumu iegūšanu var tikt noraidīts. To var arī noraidīt, ja tas nav nepieciešams, jo tiesa jau ir pārliecināta, ja fakts nav jāpierāda vai ja pierādījumu iegūšana ir aizliegta. Ja pierādījumu iegūšana palielina izdevumus (piem., sakarā ar eksperta viedokļa iegūšanu), no puses, kas iesniegusi pieteikumu, ir jāiekasē priekšapmaksā. Ja tā netiek samaksāta noteiktajā laikā, pierādījumus var iesniegt vēlākā datumā tikai tad, ja tādējādi netiek novilcināts process.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Austrijas Civilprocesa kodeksā ir paredzēti pieci "klasiskie" pierādīšanas līdzekļi: dokumentāri pierādījumi (292.–319. pants), liecinieku liecības (320.–350. pants), eksperta viedoklis (351.–367. pants), tiesas izmeklēšana (368., 369. un 370. pants) un pušu nopratināšana (371.–383. pants). Principā jebkuru informācijas avotu var pieņemt kā pierādījumu un pēc tā veida klasificēt kā vienu no iepriekš minētajiem pierādīšanas līdzekļiem.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Liecinieki tiek pratināti individuāli, nevis to liecinieku klātbūtnē, kuri tiks pratināti vēlāk. Tas novērš iespēju ietekmēt vienu otru liecību. Ja liecinieku liecības ir pretrunīgas, viņus var nopratināt vienlaicīgi. Liecinieku nopratināšana sākas ar vispārēju iztaujāšanu, lai noteiktu, vai liecinieks nav noraidāms jebkāda iemesla dēļ, vai viņam nav tiesību klusēt un vai nav kādu citu faktoru, kas traucē viņam nodot zvērestu. Tiklīdz liecinieks ir brīdināts, ka jāsaka patiesība, un informēts par to, kādas saskaņā ar krimināltiesībām ir sekas par nepatiesas liecības sniegšanu, tiek sākta faktiskā nopratināšana, lūdzot lieciniekam sniegt ziņas par sevi. Tad liecinieks tiek nopratināts saistībā ar pašu lietu. Puses var piedalīties liecinieku nopratināšanā un tad, ja tiesa piekrīt, uzdot jautājumus lieciniekiem. Neatbilstīgus jautājumus tiesnesis var noraidīt. Principā tiesai, kas pieņem lēmumu, liecinieki ir jānopratina tieši, lai gan noteiktos apstākļos lieciniekus ir iespējams nopratināt, izmantojot savstarpējas tiesiskās palīdzības kanālus (*ZPO* 328. pants).

Uzskatāms, ka liecinieki-eksperti "palīdz" tiesai. Liecinieki sniedz liecības saistībā ar faktiem, bet eksperti nodrošina tiesnesim zināšanas, kādu viņam nav. Principā eksperta liecība ir jāizskata tiesai, kas izšķir strīdu. Ekspertu var bez ierobežojuma pieaicināt arī tiesnesis pēc savas iniciatīvas. Lieciniekiem-ekspertiem ir jāiesniedz savi konstatējumi un atzinums. Mutiskais atzinums ir jāiesniedz lietas mutiskās uzklauššanas laikā. Rakstiski atzinumi ekspertiem mutiskās uzklauššanas laikā ir jāpaskaidro, ja puses to pieprasa. Konstatējumiem un atzinumam jābūt pamatotiem. Privāti atzinumi netiek uzskatīti par atzinumiem Civilprocesa kodeksa izpratnē, un tiem ir privātu dokumentu statuss.

Austrijas tiesību akti nepieļauj veikt pilnībā rakstisku tiesas procesu. Tomēr, tā kā pierādīšanas līdzekļi netiek nekādā veidā ierobežoti, lieciniekiem ir iespēja sniegt savu liecību rakstiski. Taču liecinieku rakstiski paziņojumi tiek uzskatīti par dokumentāriem pierādījumiem un tiesa tos neatkarīgi novērtē. Ja tiesa to uzskata par nepieciešamu, lieciniekam ir jāierodas tiesā, ja vien abas puses neiebilst pret minētā liecinieka nopratināšanu.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

"Brīvas pierādījumu novērtēšanas" princips ir paredzēts Civilprocesa kodeksā (272. pants). Pierādījumu novērtēšana ir tiesneša iegūto pierādījumu pārbaude. Novērtējot pierādījumus, tiesnesim nav saistoši nekādi ar likumu noteikti nosacījumi attiecībā uz pierādījumiem, bet viņam ir jāvadās pēc savas personīgās pārliecības, nosakot, vai pierādījums ir pareizs. Attiecībā uz pierādīšanas paņēmieniem netiek piemērota hierarhija. Rakstisks pierādījums ir uzskatāms par dokumentāru pierādījumu, ja vien tas nav eksperta atzinums. Tiek pieņemts, ka Austrijā izdoti publiskie dokumenti ir autentiski, t. i., tiek uzskatīts, ka tie ir tiešām attiecināmi uz norādīto izdevēju. Arī to pareizība pierādījumu nolūkā tiek pilnībā pieņemta. Ja privātie dokumenti ir parakstīti, tie arī tiek pilnībā pieņemti kā pierādījumi, ka tajos ietverto ziņojumu ir sniegusi persona, kura tos ir parakstījusi. To pareizība vienmēr tiek pārbaudīta pierādījumu novērtēšanā.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Austrijas Civilprocesa kodekss neparedz, ka īpašos gadījumos ir jāskata noteikta veida pierādījumi. Prasības summa neietekmē pierādīšanas paņēmiena izvēli.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Lieciniekiem ir jāierodas tiesā, lai sniegtu liecību, un, ja tiek aicināti, nodot zvērestu. Ja likumiski aicināts liecinieks neapmeklē tiesas sēdi bez pietiekama pamatojuma, tiesai vispirms ir jāuzliek viņam administratīvs sods, bet gadījumā, ja liecinieks tiesā neierodas atsevišķi, tiesai ir jāizdod rīkojums par viņa atvešanu uz sēdi piespiedu kārtā. Ja liecinieki atsakās liecināt bez iemesla vai ja viņu sniegtais iemesls ir nepamatots, viņiem var likt liecināt piespiedu kārtā. Ja liecinieks tiesā sniedz nepatiesu liecību, pret viņu tiks ierosināts kriminālprocess.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Ja atteikums sniegt liecību ir pamatots (Civilprocesa kodeksa 321. pants), lieciniekam ir tiesības atteikties atbildēt uz kādu jautājumu vai atsevišķiem jautājumiem. Viņam nav tiesību pavisam atteikties sniegt liecību. Šāds pamatots iemesls ir skandāla iespējamība vai risks, ka tiks sākta kriminālvajāšana pret liecinieku vai viņam tuvu personu, tiešs finansiāls zaudējums tām pašām personām, valsts uzlikts pienākums klusēt, iespējama mākslas vai komercdarbības noslēpumu atklāšana un tādu balsošanas tiesību izmantošana, kas ir ar likumu noteikts noslēpums. Pirms pušu uzklauššanas tiesai ir jāinformē puses par minētajiem pamatotajiem atteikuma iemesliem. Lieciniekiem, kuri vēlas izmantot savas tiesības klusēt, ir jāpaziņo šīs izvēles iemesls.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Tiesas ziņā ir izlemt, vai liecinieka atteikums sniegt liecību ir likumīgs. Lieciniekiem, kuri atsakās liecināt bez jebkāda iemesla vai ar iemeslu, ko tiesa uzskata par nepamatotu, var likt liecināt piespiedu kārtā (Izpildes kodeksa (*Exekutionsordnung*) 354. pants). Lieciniekiem var likt liecināt piespiedu kārtā, piemērojot naudas sodus un apcietinājumu (ierobežotā apmērā). Liecinieki ir arī atbildīgi par jebkādu pusēm nodarītu kaitējumu, kas radies tāpēc, ka viņi nepamatoti ir atteikušies liecināt.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Pierādījumus nedrīkst iegūt no personām, kuras nav varējušas vai nevar liecināt par pierādāmajiem faktiem vai darīt zināmu, kam bijušas par aculiecinieku. Tiek uzskatīts, ka šīm personām ir "absolūta" fiziska nespēja liecināt (*ZPO* 320. panta 1. punkts). Attiecībā uz nepilngadīgām vai garīgi slimām personām tiesai jāizlemj katrā gadījumā atsevišķi, vai šīs personas var liecināt. Ir arī trīs gadījumi, kad nespēja liecināt ir "relatīva" (*ZPO* 320. panta 2., 3. un 4. punkts), kas attiecas uz reliģisko profesiju pārstāvjiem saistībā ar informāciju, kura viņiem sniegta grēksūdzes laikā vai kurai ir cita veida saistība ar viņu amata profesionālo noslēpumu, ja vien netiek pieļauts izņēmums, un mediatoriem attiecībā uz informāciju, kas viņiem uzticēta vai kā citādi iegūta mediācijas laikā.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklaušot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklaušot videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Tiesai ir jāuzdod lieciniekiem atbilstīgi jautājumi par faktiem, kas pierādāmi ar viņu liecību, un par apstākļiem, kādos viņi ir ieguvuši savas zināšanas. Puses var piedalīties liecinieku nopratināšanā un ar tiesas atļauju uzdot jautājumus, lai precizētu vai pilnveidotu viņu liecību. Neatbilstīgus jautājumus tiesnesis var noraidīt. Liecinieku liecību būtiskais saturs ir jāprotokolē, un, ja nepieciešams, jāveic liecības stenogramma. Video un audio ierakstītāji un tajos saglabātie dati parasti tiek uzskatīti par novērtēšanas objektiem. Pierādījumu novērtēšana ir tiesas tiesšās uztveres rezultāts attiecībā uz lietu iezīmēm un apstākļiem. Tomēr, ņemot vērā principu, ka pierādījumi ir jāiegūst tieši, šādi pierādījumi ir pieņemami tikai tad ja iegūt tiešus pierādījumus nav iespējams (piem., ja nav liecinieku). Liecinieku nopratināšana, izmantojot video tehnoloģiju, principā ir iespējama un būtu jāizmanto nopratināšanā tad, kad tiek izpildīts lūgums par juridisko palīdzību, lai nesadārdzinātu procesu. Kopš 2011. gada visas tiesas ir aprīkotas ar videokonferences iekārtām.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Ja puse pārkāpj līgumsaistības, privāto tiesību noteikumu vai vispārpieņemtos morāles principus, lai iegūtu pierādījumu, tiesa var šo pierādījumu pieņemt un izvērtēt, tomēr attiecīgajai pusei būs jāmaksā kompensācija. Ja puse, lai iegūtu pierādījumu, pārkāpj krimināltiesību noteikumu, kas aizsargā Konstitūcijā noteiktās pamattiesības un brīvības (piem., rada miesas bojājumus, nolaupa cilvēku vai liek lieciniekam liecināt piespiedu kārtā), šādi iegūts pierādījums ir nepieļaujams un tiesa nevar to pieņemt. Ja pastāv aizdomas, ka ir pastrādāta noziedzīga darbība, tiesa var pārtraukt civilprocesu, kamēr tiek pieņemts galīgais lēmums kriminālprocesā. Ja pierādījumu iegūšanas nolūkā pastrādātā noziedzīgā darbība nepārkāpj Konstitūcijā noteiktās pamattiesības un

brīvības, iesaistītā puse ir uzskatāma par saucamu pie kriminālatbildības, bet pierādījumi ir nepieļaujami. Nepieņemami ir tikai nelikumīgi iegūti pierādījumi, kas negatīvi ietekmē tiesas pienākumu noskaidrot patiesību un tādējādi mazina garantiju, ka tiesa pieņems patiesu un precīzu spriedumu.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Pušu nopratināšana arī ir pierādījums. Arī pusēm, tāpat kā lieciniekiem, ir pienākums ierasties tiesā, sniegt liecību un nodot zvērestu. Tomēr pusēm nevar likt ierasties vai liecināt tiesā piespiedu kārtā. Ja puse nepamatoti neierodas uz tiesas procesu vai atsakās liecināt, tiesai tas ir pienācīgi jāizvērtē, ņemot vērā visus apstākļus. Tikai paternitātes vai laulības šķiršanas procesā ir iespējams izmantot piespiedu līdzekļus, lai nodrošinātu pušu ierašanos tiesā. Ja puse nestāsta patiesību, tas netiek uzskatīts par kriminālpārkāpumu (atšķirībā no lieciniekiem), ja vien nepatiesais apgalvojums netiek sniegts zem zvēresta. Pušu nopratināšanu var pieprasīt tiesneši pēc savas iniciatīvas.

Lapa atjaunināta: 02/06/2018

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Pierādījumu iegūšana - Polija

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Pierādījumus un pierādījumu iegūšanu regulē Civilt kodekss (*kodeks cywilny*, 6. pants) un Civilprocesa kodekss (*kodeks postępowania cywilnego*, 227.–315. pants).

Saskaņā ar Civilt kodeksa 6. pantu fakta pierādīšanas pienākums ir personai, kura atsauca uz tiesiskajām sekām, kas izriet no šā fakta. Noteiktu faktu pierādīšanas pienākums ir prasītājam, citu — atbildētājam.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Izņēmumiem no noteikuma, ka fakta pierādīšanas pienākums ir personai, kura atsauca uz tiesiskajām sekām, kas izriet no šī fakta, ir jābūt tieši noteiktiem tiesību aktā.

Dažos konkrētos gadījumos pierādīšanas pienākumu ir iespējams pārlīkt uz otru pusi, t. i., apgriezt pierādīšanas pienākumu. Tas var notikt, piemēram, ja pierādījumi ir iznīcināti vai liegta to iegūšana. Judikatūrā ir atzīts viedoklis, ka, ja puses izturēšanās liedz vai būtiski kavē otru pusi pierādīt faktus, attiecībā uz kuriem tai pastāv pierādīšanas pienākums, tad pirmajai pusei ir jāpierāda, ka šie fakti nav notikuši.

Pierādīšanas pienākuma jautājums ir cieši saistīts ar juridiskas prezumpcijas institūtu. Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 234. pantu juridiska prezumpcija ir tiesai saistoša. Parasti juridisku prezumpciju ir iespējams atspēkot.

Juridiskas prezumpcijas, kas maina pierādījumu noteikumus, attiecas, piemēram, uz labticību vai ļaunticību (Civilt kodeksa 7. pants), pieņēmumu par dzīva bērna piedzimšanu (Civilt kodeksa 9. pants), prettiesiskumu (Civilt kodeksa 24. panta 1. punkts), līdzīpašnieku daļu vienlīdzību (Civilt kodeksa 197. pants), parādnieka rīcību, apzinoties kreditoram nelabvēlīgās sekas (Civilt kodeksa 527. panta 3. punkts un 529. pants), civilsabiedrības biedru daļu līdzvērtīgumu (Civilt kodeksa 826. panta 2. punkts).

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Saskaņā ar pierādījumu brīvās novērtēšanas principu (Civilprocesa kodeksa 233. pants) tiesa novērtē pierādījumu ticamību un spēku pēc nepieciešamības, pamatojoties uz ievāktu pierādījumu vispusīgu izvērtējumu.

Tiesa savu pārliecību var balstīt tikai uz pienācīgi iegūtiem pierādījumiem, ievērojot pierādījumu avotu prasības un pierādījumu sniegšanas tiešuma principu. Arī ekspertu atzinumus tiesa izvērtē brīvi.

Turklāt Civilprocesa kodeksa 243. pants paredz ticamības pierādīšanas institūtu. Šaurā nozīmē ticamības pierādīšana ir alternatīva pierādījumiem un nenodrošina par faktu izteikta apgalvojuma noteiktību, bet gan tikai tā ticamību. Formālā pierādījumu iegūšana ir vispārējs noteikums, savukārt ticamības pierādīšana ir izņēmums tās personas labā, kura atsauca uz noteiktu faktu. Attiecībā uz jautājumiem, kas pēc būtības ir sekundāri, un tiesību aktos īpaši paredzētos gadījumos pietiek ar ticamības pierādīšanu.

2 Pierādījumu iegūšana

Ikvienam prasītāja un atbildētāja apgalvojumam jābūt pamatotam ar pierādījumiem.

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Ja tiesa uzskata, ka ar lietas gaitā iegūtajiem pierādījumiem nav pietiekami tās atrisināšanai, tiesa var pieņemt pierādījumus, uz kuriem nav atsaukusies puse, bet šiem pierādījumiem jāattiecas vienīgi uz minētās puses apgalvojumiem par būtiskiem un apstrīdētiem faktiem (Civilprocesa kodeksa 232. pants).

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Vispārējā gadījumā tiesa pieņem pierādījumus pēc pušu pieprasījuma, jo tām ir pienākums norādīt uz lietas izšķiršanai nepieciešamajiem pierādījumiem.

Tomēr tiesa izvērtē, vai pušu norādīto pierādījumu pieņemšana ir lietderīga vai nepieciešama (Civilprocesa kodeksa 236. pants).

Tiesa, iegūstot pierādījumus vai pieņemot pierādījumus pēc savas iniciatīvas, pieņem lēmumu par pierādījumu pieņemšanu.

Lemjot par to, vai pieņemt tiesvedības puses iesniegtos pierādījumus, tiesa izvērtē:

vai konkrētajam faktam ir būtisks lietā (Civilprocesa kodeksa 227. pants);

vai fakts ir jāpierāda (tas var būt, piemēram, vispārzināms fakts — Civilprocesa kodeksa 228. panta 1. punkts, vai pušu atzīts fakts — kodeksa 229. pants);

vai konkrētais pierādījums attiecīgajā lietā nav izslēgts (piemēram, Civilprocesa kodeksa 246. un 247. pants);

vai fakts, kas jāapliecina ar pierādījumu, jau nav ticis pietiekami noskaidrots, vai atsaukšanās uz pierādījumiem nav veikta tikai nolūkā novilcināt procesu (Civilprocesa kodeksa 217. panta 2. punkts).

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Tiesa noraida puses pieteikumu par pierādījumu iegūšanu, ja tas attiecas uz faktiem, kas nav būtiski lietā (Civilprocesa kodeksa 227. panta), vispārzināmiem faktiem, faktiem, kurus procesa gaitā atzinusi otra puse, ja atzīšana nerada šaubas, kā arī faktiem, kas tiesai zināmi *ex officio*, tomēr tiesai šādā gadījumā puses tiesas sēdes laikā ir jāinformē par šiem faktiem (Civilprocesa kodeksa 228. un 229. pants).

Tiesa var uzskatīt, ka lietas atrisināšanai būtiskie fakti ir tikuši konstatēti, ja šādu secinājumu var izdarīt, balstoties uz citiem konstatētiem faktiem (fakta prezumpcija — Civilprocesa kodeksa 231. pants).

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

dokumenti (Civilprocesa kodeksa 244.–257. pants)

Dokumenti ir rakstveida liecības. Tie var būt oficiāli vai privāti. Ja oficiālu dokumentu pienācīgā formā sagatavojusi kompetenta publiska iestāde, prezumē, ka to oficiāli apliecinātais saturs ir precīzs un ka tos izdevusi to izdevējstāde.

liecinieku liecības (Civilprocesa kodeksa 258.–277. pants)

Neviena persona nevar atteikties liecināt kā liecinieks, izņemot pušu laulātos, pušu augšupējos un lejupējos radniekus, brāļus un māsas, otra laulātā radniekus tajā pašā līnijā un pakāpē, kā arī to adoptētājus vai adoptētos bērnus. Tiesības atteikties liecināt saglabājas pēc laulības vai adopcijas attiecību izbeigšanās.

eksperta atzinums (Civilprocesa kodeksa 278.–291. pants)

Eksperta atzinums ir atzinums par faktiem, stāvokli un notikumiem, kuru izvērtēšanai un noskaidrošanai nepieciešamas īpašas specializētas zināšanas, un kas palīdz tiesai pienācīgi izvērtēt faktus un atrisināt konkrētu lietu.

pārbaude (Civilprocesa kodeksa 292.–298. pants)

Pārbaude ir personas, vietas vai objekta īpašību vai stāvokļa tieša izvērtēšana, izmantojot maņas, un šo pārbaudi veic tiesa.

pušu uzklaušīšana (Civilprocesa kodeksa 299.–304. pants)

Ja pierādījumi visi ir sniegti vai to vairāk nav, bet joprojām saglabājas neizskaidroti fakti, kas ir būtiski lietā, tiesa izdod rīkojumu par pušu uzklaušīšanu, lai precizētu šos faktus.

Ja puse ir juridiska persona, tiesa uzklauš persona, kas ietilpst struktūrā, kurai ir tiesības pārstāvēt pusi.

Turklāt tiesa kā pierādījumus var pieņemt asinsgrupu noteikšanas rezultātus, videoierakstus, TV ierakstus, kopijas, fotogrāfijas, plānus, zīmējumus, audio diskus vai kasetes, kā arī citus nesējus, kas ieraksta un glabā attēlus un skaņas.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 266. pantu pirms liecinieka uzklaušīšanas viņu informē par tiesībām atteikties liecināt un kriminālatbildību par nepatiesas liecības sniegšanu. Liecinieks, kam jāsniedz liecība, tiesai dod zvērestu.

Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 271. panta 1. punktu liecinieku liecības ir mutiskas. Attiecīgā gadījumā lieciniekam viņa liecību nolasa un papildina ar tā piezīmēm.

Parasti liecinieki, kas vēl nav uzklaušīti, nevar būt klāt, kad tiek uzklaušīti citi liecinieki (Civilprocesa kodeksa 264. pants), savukārt lieciniekus, kuru liecības ir pretrunīgas, var konfrontēt (Civilprocesa kodeksa 272. pants).

Tiesa var aicināt vienu vai vairākus ekspertus sniegt atzinumu, informējot tos, vai atzinums jāsniedz mutiski vai rakstiski (Civilprocesa kodeksa 278. pants).

Eksperts var atteikties sniegt liecību tādu pušu iemeslu dēļ kā liecinieki (Civilprocesa kodeksa 280. un 261. pants). Arī eksperts dod zvērestu, izņemot, ja puses to atbrīvo no šā pienākuma. Katrā atzinumā ir jāiekļauj pamatojums (Civilprocesa kodeksa 285. pants). Eksperti par savu darbu var pieprasīt kompensāciju (Civilprocesa kodeksa 288. pants).

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Nav pamata pieņemt formālu pierādīšanas līdzekļu hierarhiju atkarībā no to uzticamības un nozīmīguma, nošķirot no konkrētas lietas faktiem. Parasti tiesa izvērtē pierādījumus pēc saviem ieskatiem (Civilprocesa kodeksa 233. pants). Izvērtējumā būtu jāņem vērā Civilprocesa kodeksa 246. un 247. pantā paredzētais princips, saskaņā ar kuru dokumentārie pierādījumi prevalē pār liecinieku vai pušu liecībām.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Dažiem tiesiskiem darījumiem ir nepieciešama noteikta forma; šādu konkrētas formas prasību var noteikt ar tiesību aktu vai ar pušu vienošanos. Rakstiskus pierādījumus saskaņā ar Civilkodeksa 74. panta 1. punktu (*ad probationem*) izmanto tā, ka, ja netiek ievērotas tiesību akta vai vienošanās prasības, personai, kura nav veikusi darbību pienācīgā formā, rodas negatīvas procesuālās sekas, jo tiek ierobežotas tās spējas iegūt pierādījumus.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Parasti neviena persona nevar atteikties liecināt liecinieka statusā. Liecināšana ir likumā noteikts pienākums. Šis pienākums ietver trīs prasības:

ierasties tiesā noteiktā laikā,

liecināt,

dot zvērestu.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Tomēr likumā paredzēti noteikti izņēmumi no noteikuma, ka neviens nevar atteikties liecināt, saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 261. pantu, kas paredz, ka liecināt var atteikties pušu laulātie, to augšupējie un lejupējie radnieki, brāļi un māsas, otra laulātā radnieki tajā pašā līnijā un pakāpē, kā arī to adoptētāji un adoptētie bērni. Tiesības atteikties liecināt saglabājas arī pēc laulības vai adopcijas attiecību izbeigšanās.

Atteikšanās liecināt nav pieļaujama lietās par ģimenes stāvokli, izņemot laulības šķiršanu.

Tiesai pirms liecības uzklaušīšanas jāinformē liecinieks par tā tiesībām atteikties liecināt un atteikties atbildēt uz jautājumiem. Tiesa pārbauda iemeslus, kādēļ persona (rakstiski vai mutiski, atsaucoties uz likumiskajiem pamatiem) atsakās liecināt.

Paziņojumu par atteikšanos liecināt var atsaukt. Tomēr pēc liecības sniegšanas liecinieks nevar izmantot tiesības atteikties, izņemot, ja tas iepriekš nav ticis informēts par šīm tiesībām.

Liecinieks var atteikties atbildēt uz jautājumiem arī tad, ja liecība varētu viņu vai viņa radniekus (laulātos, augšupējos un lejupējos radniekus, brāļus un māsas, otra laulātā radniekus tajā pašā līnijā un pakāpē, kā arī adoptētājus vai adoptētos bērnus) pakļaut kriminālatbildībai, apkaunojumam vai tiešam būtiskam finansiālam kaitējumam, vai ja ar to tiktu kaitēts būtiskam komercnoslēpumam.

Dominējošs ir viedoklis, ka termins "radnieki" neattiecas uz personām, kas faktiski dzīvo kopā (neregistrētās partnerattiecībās).

Mācītājs var atteikties dot liecību par faktiem, kas tam uzticēti grēksūdzes laikā.

Pamatojoties uz tiesas rīkojumu, ikvienam noteiktā vietā un laikā jāiesniedz tā turējumā esošs dokuments, kas pierāda lietā būtisku faktu, izņemot, ja dokuments satur konfidencialu informāciju. No šī pienākuma ir atbrīvotas vienīgi personas, kuras var atteikties sniegt liecību par dokumentā iztirzātajiem faktiem vai kuras tur dokumentu tādas trešās personas vārdā, kas varētu iebilst pret dokumenta iesniegšanu šādu pušu iemeslu dēļ. Tomēr arī šādā gadījumā atteikšanās iesniegt dokumentu nav pieļaujama, ja tā turētājam vai trešai personai tas jādara, atsaucoties uz vismaz vienu no pusēm, vai ja dokuments izdots tās personas interesēs, kas pieprasa iegūt pierādījumus. Turklāt persona nevar atteikties iesniegt dokumentu, ja kaitējums, kas šai personai draudētu dokumenta iesniegšanas dēļ, ir lietas zaudēšana (Civilprocesa kodeksa 248. pants).

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Ja liecinieks nepamatoti atsakās liecināt vai dot zvērestu, tiesa pēc tam, kad tā pārbaudījusi visu klātesošo pušu atteikšanās pamatotību, uzlik viņam naudas sodu (Civilprocesa kodeksa 274. pants).

Neņemot vērā minēto naudas sodu, tiesa var aizturēt liecinieku uz laiku, kas nepārsniedz nedēļu. Tiesa atbrīvo aizturēto liecinieku, ja viņš liecinājis vai devis zvērestu, vai ja tiesa, kurā pieņemta liecinieka liecība, atrisinājusi lietu (Civilprocesa kodeksa 276. pants).

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Tiesa pēc savas iniciatīvas liedz liecināt personai, kura nespēj uztvert vai paziņot par uztverto. Ja šīs nespējas iemesli ir beiguši pastāvēt, aizliegumu liecināt var atcelt. Psihiatriska ārstēšana vai rīcībnespēja pati par sevi nepadara liecību par neuzticamu (Civilprocesa kodeksa 259. pants).

Likumā nav noteikts vecums, pēc kura sasniegšanas bērnu uzskata par spējīgu uztvert un paziņot par uztverto. Tādēļ to, vai bērnu var noprotāt, nosaka viņa personīgās spējas un attīstības pakāpe. Laulības lietās likums paredz ierobežojumus liecinieku — mazgadīgu bērnu, kuri nav sasnieguši 13 gadu vecumu, un pušu lejupējo radinieku taisnā līnijā, kas nav sasnieguši 17 gadu vecumu — noprotināšanai (Civilprocesa kodeksa 430. pants). No Civilprocesa kodeksa 259. panta izriet vispārīgs noteikums, ka nevienai personai vienai un tajā pašā lietā nevar noprotāt gan kā liecinieku, gan kā pusi. Tādēļ, uzklusot puses, var noprotāt puses likumisko pārstāvi. Savukārt puses advokātu var noprotāt kā liecinieku, taču tādā gadījumā viņam jāatsakās no advokāta pilnvarām.

Persona, kura iestājusies lietā, nevar būt par liecinieku (Civilprocesa kodeksa 81. pants).

Militārpersonām un civildienesta ierēdņiem, kuri nav atbrīvoti no pienākuma neizpaust informāciju, kas identificēta kā "slepena" vai "konfidenciāla", un kuru liecība pārķūptu šo pienākumu, nav jāliecina, izņemot gadījumus, kad viņus atbrīvo no profesionālā noslēpuma glabāšanas pienākuma.

Mediators nevar liecināt par faktiem, kas tam kļuvuši zināmi mediācijas laikā, ja puses viņu nav atbrīvojušas no pienākuma glabāt mediācijas noslēpumu (Civilprocesa kodeksa 259.1 pants).

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklusot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklusīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekli palīdzību?

Liecinieku uzklusa tiesa. Dažos gadījumos tiesa uzklusīšanu var uzticēt īpaši ieceltam tiesnesim (Civilprocesa kodeksa 235. pants). Ja pierādījuma būtība to neliedz, tiesa, kas izskata lietu, var nolemt veikt uzklusīšanu, izmantojot tehniskās ierīces, kas ļauj to darīt attālināti.

Pusēm ir tiesības būt klāt liecinieku noprotināšanā un uzdot viņiem jautājumus.

Lieciniekus var noprotāt, izmantojot videokonferenci un telekonferenci (Padomes Regulas (EK) Nr. 1206/2001 par sadarbību starp dalībvalstu tiesām pierādījumu iegūšanā civillietās un komercietās 10. panta 4. punkts).

3 Pierādījuma izvērtēšana

Parasti pierādījums var būt jebkas, kas ļauj konstatēt lietā būtiskus faktus. Civilprocesa kodekss neparedz vispārēju aizliegumu civilprocesā izmantot nelikumīgi iegūtus pierādījumus. Tomēr konstitūcijas noteikumu, dažādo Civilkodeksa un Civilprocesa kodeksa noteikumu, Likuma par klasificētas informācijas aizsardzību un Polijas ratificēto starptautisko līgumu analīze dod pamatu uzskatīt, ka nelikumīgi iegūtu pierādījumu izmantošana civilprocesā nav pieļaujama.

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Civilprocesā nav pieļaujams izmantot pierādījumus, kas iegūti veidā, kurš aizskar un tādējādi liedz personai tiesības uz domas brīvību, vārda brīvību, intīmo dzīvi un personīgo brīvību. Pierādījumi, kas iegūti ar viltu vai solījumu, kura izpilde pārķūptu likumu, piemēram, mantiskas atlīdzības piesolīšana par sarunu noklausīšanos, tiek uzskatīti par nelikumīgiem.

Civilprocesa kodeksa 403. panta 1. punkta 2. apakšpunkts paredz, ka noziedzīgā ceļā panākts spriedumu var pārskatīt. Civilprocesa kodeksa 403. panta 1. punkta 2. apakšpunktā paredzētā pārskatīšana ir iespējama vienīgi tad, ja ir pieņemts galīgs notiesājošs spriedums. Lai nodrošinātu pārskatīšanas pamata nemainīgumu, spriedumam jābūt galīgam. Pieteikumam par sprieduma pārskatīšanu ir jāpievieno sprieduma kopija.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Ja pierādījumu visi ir sniegti vai to vairāk nav, bet joprojām saglabājas neizskaidroti fakti, kas ir būtiski lietā, tiesa izdod rīkojumu par pušu uzklusīšanu, lai precizētu šos faktus. (Civilprocesa kodeksa 299. pants).

Lapa atjaunināta: 26/11/2018

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Pierādījumu iegūšana - Portugāle

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Noteikums attiecībā uz pierādīšanas pienākumu ir šāds: personai, kurai ir šāds pienākums, ir jāpierāda faktu patiesums, lai varētu novērtēt tiesā izklāstīto argumentu spēkā esamību.

Attiecībā uz pierādīšanas pienākuma sadalījumu, t. i., to, kurai pusei jāuzņemas pierādīšanas pienākums, pamatnoteikums ir ietverts Civilkodeksa 342. pantā. Saskaņā ar minēto pantu personai, kura vēlas izmantot tiesības, ir jāpierāda fakti šo tiesību pamatā, savukārt pusei, pret kuru ir vēsta prasība, ir jāpierāda fakti, kas kavē, pārveido vai izbeidz šādas tiesības. Kavējoši fakti ir fakti, kas kavē tiesību efektīvu rašanos. Pārveidojoši fakti ir fakti, kas maina noteikto tiesību apjomu. Izbeidzoši fakti ir fakti, kas pēc tam, kad tiesības ir noteiktas kā spēkā esošas, izraisa to izbeigšanu. Šaubu gadījumā fakti jāuzskata par konstitutīviem.

Tiesvedībā par fakta negatīvu konstatāciju, kad viena puse neprasa spriedumu pret otru pusi, bet vēlas vienīgi, lai tiesa noteiktu tiesību vai fakta neesamību, atbildētāja (puses, pret kuru celta prasība) pienākums ir pierādīt elementus pieprasīto tiesību pamatā.

Lietās, kurās tiesvedība jāsāk noteiktā termiņā pēc dienas, kad prasītājs (puse, kas ceļ prasību) ir uzzinājis konkrētu faktu, atbildētājam ir jāpierāda, ka termiņš jau ir beidzies, ja vien nepastāv cits tiesību aktā īpaši noteikts risinājums.

Ja uz tiesībām, kuras pieprasa prasītājs, attiecas atliekošs nosacījums (nezināms notikums nākotnē, no kura iestāšanās ir atkarīga pušu tiesiskā darījuma seku iestāšanās), vai ja tām ir piemērojams sākotnējais termiņš (noteikts brīdis, pēc kura tiesības var rasties), prasītājam ir jāpierāda, ka minētais nosacījums ir izpildīts vai ka sākotnējais termiņš ir iestājies. Ja uz tiesībām attiecas izbeigšanas nosacījums (nezināms notikums nākotnē, no kura iestāšanās ir atkarīga pušu tiesiskā darījuma seku izbeigšanās) vai ja tām ir piemērojams galīgais termiņš (noteikts brīdis, pēc kura tiesības beidzas), atbildētājam ir jāpierāda, ka minētais nosacījums ir izpildīts vai ka galīgais termiņš ir iestājies.

Iepriekš izklāstītie noteikumi nav spēkā, ja pastāv legālā prezumpcija (sekas vai secinājums, ko tiesa izsecina no kāda zināma fakta nolūkā konstatēt kādu nezināmu faktu), izņēmums vai atbrīvojums no pierādīšanas pienākuma vai attiecīga spēkā esoša vienošanās, kā arī kopumā tiesību aktos noteiktos gadījumos. Pierādīšanas pienākums nav spēkā arī tad, ja pretējā puse ir apzināti liegusi otrai pusei iespēju iesniegt pierādījumus, kuri tai būtu bijuši jāsniedz.

Vienoššanās par pierādīšanas pienākuma atcelšanu nav spēkā, ja tā attiecas uz neatņemamām tiesībām (tiesībām, no kurām puse nevar atteikties, tikai paziņojot, ka tā vēlas to darīt) vai ja tiesību īstenošana saskaņā ar vienošanos varētu būt pārmērīgi sarežģīta vienai no pusēm. Tāpat nav spēkā arī vienošanās, kas izslēdz jebkādu tiesisku pierādīšanas līdzekli vai atļauj tādu pierādīšanas līdzekli, kāds nav paredzēts likumā. Ja lēmumi, kas izriet no tiesību aktiem attiecībā uz pierādījumiem, ir pieņemti, pamatojoties uz sabiedriskās kārtības apsvērumiem, šādas vienošanās nav spēkā nekādos apstākļos. Kad puse, kurai ir pienākums pierādīt konkrētu faktu, ir iesniegusi pierādījumu, pretējā puse var iesniegt pierādījumus par pretējo nolūkā izraisīt šaubas. Ja šaubas ir pietiekamas, lēmumam jābūt nelabvēlīgam tai pusei, kurai bija pienākums attiecīgo faktu pierādīt.

Pilnībā tiesiskus pierādījumus var atspēkot tikai ar pierādījumiem, ka fakts, kas bija ar tiem jāpierāda, nav paties, neskarot citus, ar likumu īpaši noteiktus ierobežojumus.

Ikvienam, kurš pieprasa paražu, vietējo vai ārvalstu tiesību piemērošanu, ir pienākums pierādīt to esamību un saturu, savukārt tiesai jācenšas *ex officio* iegūt attiecīgo informāciju. Tiesai ir arī pienākums iegūt *ex officio* informāciju ikreiz, kad tai jāpieņem lēmums, pamatojoties uz paražu, vietējām vai ārvalstu tiesībām, un ja neviena no pusēm nav prasījusi to piemērošanu vai ja pretējā puse ir atzinusi to esamību un saturu vai nav iesniegusi iebildumus. Ja tiesa nevar noteikt piemērojamo tiesību saturu, tā izmanto Portugāles vispārējo tiesību normas.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Jā, šādi noteikumi pastāv.

Nav nepieciešams pierādīt vispārzināmus jeb plašai sabiedrībai zināmus faktus.

Pierādījumi nav vajadzīgi arī par faktiem, kurus tiesa uzzinājusi, pildot savas funkcijas. Kad tiesa atsauca uz šādiem faktiem, lietai ir jāpievieno šo faktu dokumentāri pierādījumi.

Tāpat pusei, kurai par labu pastāv legālā prezumpcija (definēta iepriekš), nav jāpierāda prezumētais fakts.

Legālās prezumpcijas var atspēkot, iesniedzot pierādījumus par pretējo, izņemot gadījumus, kad likums to nepieļauj.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Tiesa brīvi novērtē pierādījumus, un tiesnesis pieņem lēmumu, pamatojoties uz savu piesardzīgu pārliecību par katru faktu.

Brīvajā pierādījumu novērtējumā neiekļauj faktus, kuru pierādīšanai likums paredz īpašas formalitātes, vai faktus, kurus var pierādīt tikai ar dokumentiem vai kuri ir pilnībā pierādīti vai nu ar dokumentiem, vai ar pušu vienošanos vai atzīšanos.

Tiesai ir jāizvērtē visi pierādījumi neatkarīgi no tā, vai tos sniedz puse, kurai tie ir jāsniedz, neskarot noteikumus, kas atzīst fakta pierādījumus par nebūtiskiem, ja tos neiesniedz konkrēta ieinteresētā puse.

Jebkādas šaubas par fakta esamību vai pierādīšanas pienākumu tulko, vērsoties pret pusi, kura gūst labumu no fakta.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Likums ļauj tiesnesim pēc savas iniciatīvas pieprasīt pierādījumu iegūšanu.

Tiesneša pienākums ir veikt vai pieprasīt, tostarp *ex officio*, visas darbības, kas nepieciešamas, lai noskaidrotu patiesību un strīda patieso būtību attiecībā uz faktiem, kuriem būtu jābūt zināmiem.

Jebkurā tiesvedības brīdī tiesnesis var aicināt puses ierasties personīgi, lai sniegtu liecības par faktiem, kas ir būtiski attiecīgā lēmuma pieņemšanai.

Tiesai ir pienākums pēc savas iniciatīvas vai pēc kādas puses lūguma pieprasīt informāciju, tehniskus atzinumus, plānus, fotogrāfijas, rasējumus, priekšmetus vai arī citus dokumentus, kas nepieciešami patiesības noskaidrošanai. Šādus pieprasījumus var iesniegt oficiālām struktūrām, strīdā iesaistītajām pusēm vai trešām personām.

Kad vien tiesa uzskata par nepieciešamu, tā pēc savas iniciatīvas vai pēc kādas puses lūguma var veikt izmeklēšanu attiecībā uz lietām vai personām.

Izmeklēšana jāveic tā, lai aizsargātu privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību un cilvēka cieņu, un tai jābūt vērstai uz jebkura tāda fakta noskaidrošanu, kas ir būtisks attiecīgā lēmuma pieņemšanai. Ja tiesa uzskata par nepieciešamu, tā var veikt apmeklējumu uz vietas vai likt rekonstruēt notikumus.

Ja lietas izskatīšanas laikā tiesā ir iemesls pieņemt, ka kādai personai, kura nav uzaicināta par liecinieku, ir zināmi svarīgi fakti, lai lietā pieņemtu pareizu lēmumu, tiesnesim vajadzētu izdot rīkojumu par šādas personas uzaicināšanu liecināt tiesā.

Tiesnesis *ex officio* var uzdot ekspertiem sniegt liecības.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Pierādījumus parasti sniedz kopā ar prasību. Pieteikuma beigās prasītājam ir jāiekļauj liecinieku saraksts un jāpieprasa cita veida pierādījumi; ja atbildētājs to apstrīd, tam jāiesniedz liecinieku saraksts kopā ar savu atbildi un jāpieprasa cita veida pierādījumi. Prasītājam ir atļauts mainīt viņa sākotnējo pieteikumu par pierādījumu iegūšanu, un viņš attiecīgā gadījumā to var darīt savā atbildē vai 10 dienās no dienas, kad viņš tika informēts par apstrīdēšanu. Ja atbildētājs iesniedz pretraspību un prasītājs atbild, atbildētājam ir atļauts mainīt viņa sākotnējo pieteikumu par pierādījumu iegūšanu 10 dienās no dienas, kad viņš tika informēts par atbildi.

Parasti pierādījumu uzklaušanās notiek noslēguma tiesas sēdē. Izņēmuma gadījumā pierādījumus var iesniegt agrāk. Pierādījumi var būt personu sniegtas liecības, ekspertu sniegti pierādījumi vai pierādījumi, kas iegūti tiesas izmeklēšanas laikā. Lai šādus pierādījumus iesniegtu agrāk, jābūt pamatotām bažām, ka lietas faktiskās izskatīšanas laikā varētu būt neiespējami vai ļoti grūti iegūt konkrētu personu liecības vai pārbaudīt konkrētus faktus, veicot ekspertīzi vai pārbaudi.

Kad pieteikumi par pierādījumu iegūšanu ir pieņemti sākotnējā tiesas sēdē (kurā tos var grozīt) un ja tas neskar citu kompetentas tiesas rīkojumu, pēc likumīgo pārstāvju uzklaušanās sasauc noslēguma tiesas sēdi.

Arī liecinieku sarakstu var pievienot vai grozīt ne vēlāk kā 20 dienas pirms noslēguma tiesas sēdes dienas, un otra puse tiek informēta, ka tā, ja vēlas, var izmantot šādu iespēju piecu dienu laikā.

Izņemot gadījumus, kad apstākļi pamato to, ka tiesnesis maina lietas izskatīšanas kārtību, noslēguma tiesas sēdē sākas pierādījumu uzklaušanās, pusēm iesniedzot savus nostājas izklāstus.

Tad, ja pierādījumi ietver filmu vai skaņu ierakstus, tie tiek parādīti/atkaņoti.

Pēc tam mutiskus skaidrojumus var sniegt eksperti, kuri ir uzaicināti ierasties tiesā pēc jebkuras puses vai tiesas lūguma, un tad notiek liecinieku iztaujāšana.

Kad pierādījumi ir iegūti, notiek apspriedes par lietas faktiem. Minētajās apspriedēs advokāti izklāsta *de facto* un *de jure* secinājumus, pie kuriem viņi nonākuši, pamatojoties uz iesniegtajiem pierādījumiem, un katrs advokāts var vienu reizi sniegt atbildi.

Kad noslēguma tiesas sēde ir beigusies, lietu nodod tiesnesim, kurš taīsa spriedumu 30 dienās. Ja tiesa uzskata, ka tai nav pietiekami daudz informācijas, tā var atgriezties tiesas zālē, lai pēc sava ieskata uzklaušītu personas un dotu rīkojumu par nepieciešamajām darbībām, kas jāveic, lai noskaidrotu šaubīgo jautājumu.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Pieteikumu par pierādījumu iegūšanu var noraidīt, ja tas ir iesniegts ārpus termiņa, kas šim nolūkam ir paredzēts tiesību aktos.

Pat savlaicīgi iesniegtu pieteikumu par pierādījumu iegūšanu var noraidīt pilnībā vai daļēji šādos gadījumos: pārsniegts liecinieku skaits attiecībā uz konkrētu procedūras veidu (ir jānoraida liecinieki, kas pārsniedz noteikto skaitu); tiesnesis uzskata, ka pieteikums par pierādījumu iegūšanu ir neatbilstošs vai novēlots; kā liecinieks ir norādīta persona, kas varētu liecināt kā tiesvedības puse; tiek prasīti nostājas izklāsti par negodīgām vai kriminālām darbībām no personas, kura apsūdzēta par minētajām darbībām; vai arī pusei tiek prasīts liecināt par faktiem, kas nav saistīti ar atzīšanos. Citi pierādījumi, kas nav pieņemami, ir pierādījumi saistībā ar valsts vai dienesta noslēpuma izpaušanu vai ierēdņu profesionālās konfidencialitātes ievērošanu, taču šo nosacījumu var atcelt, ievērojot tiesību aktu noteikumus.

Noslēguma tiesas sēdes laikā un pēc tam, kad liecinieks ir nodevis zvērestu, tiesnesis veic pagaidu pārbaudi, lai identificētu liecinieku un noskaidrotu, vai viņš ir radnieks, draugs vai ienaidnieks kādai no pusēm, vai liecinieks ir jebkādā veidā atkarīgs no minētajām pusēm un vai viņš ir jebkādā veidā tieši vai netieši ieinteresēts lietas iznākumā. Ja atbildes liecina, ka tās sniegusī persona nevar būt par liecinieku vai ka tā nav persona, kas iepriekš izvirzīta, tiesnesis

neļauj šādai personai liecināt. Liecināt var tikai personas, kurām nav psihisku traucējumu un kuras ir fiziski un garīgi spējīgas liecināt par pierādāmajiem faktiem, un tiesneša pienākums ir novērtēt par lieciniekiem izvirzīto personu dabisko uzvedību, lai izvērtētu šādu personu sniegto liecību pieņemamību un ticamību.

Sniegtās liecības nepieņem, ja saskaņā ar likumu vai pušu vienošanos sniegtajai liecībai jābūt rakstiskai vai jābūt apliecinātai rakstiski. Liecības nepieņem arī tad, ja attiecīgais notikums ir pilnībā pierādīts ar dokumentiem vai citiem līdzekļiem, kam ir pilns pierādījuma spēks. Liecības nav pieņemamas, ja to pamatā ir jebkāda vienošanās, kas ir pretrunā tādai autentiskai vai privātai dokumentu saturam, kuriem ir pilns pierādījuma spēks, vai papildina šādu dokumentu saturu, neatkarīgi no tā, vai šāda vienošanās panākta pirms dokumenta izstrādes, tā izstrādes laikā vai pēc tā izstrādes.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Ir šādi pierādīšanas līdzekļi:

- a) dokumenti;
- b) atzīšanās;
- c) lietas pušu nostājas izklāsti;
- d) ekspertu ziņojumi;
- e) tiesas veiktās pārbaudes;
- f) liecinieku liecības;
- g) priekšmetu uzrādīšana;
- h) prezumpcijas.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Attiecībā uz pierādīšanas līdzekļu efektivitāti nepastāv atšķirība starp mutiskiem un rakstiskiem pierādījumiem.

Tiesai saistoši ir tikai tie pierādījumi, kam ir iepriekšnoteikts pierādījuma spēks, ievērojot noteiktos nosacījumus un ierobežojumus; šie pierādījumi ir šādi: autentiski vai privāti dokumenti, kuru autentiskums ir noteikts ar atzītiem līdzekļiem (sal. ar Civillkodeksa 362.–387. pantu), atzīšanās (sal. ar Civillkodeksa 352.–360. pantu) un legālās prezumpcijas (Civillkodeksa 349. un 350. pants).

Pārējo pierādījumu novērtēšanu veic saskaņā ar pierādījumu brīvas novērtēšanas principu, nepiemērojot citus noteikumus, izņemot noteikumus par pieredzi, t. i., vispārējos un abstraktos spriedumus par cēloņsakarībām. Pierādījumus izvērtē, ņemot vērā minētos noteikumus un saskaņā ar pārliecību, kas tiesnesim radusies par attiecīgajiem faktiem.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Likums neparedz dažādiem pierādīšanas līdzekļiem atšķirīgas pierādījuma spēka pakāpes.

Pierādījumu brīvu novērtēšanu neveic un dažiem pierādīšanas līdzekļiem ir prioritāte attiecībā pret citiem, ja likums nosaka īpašu svarīguma pakāpi konkrētam pierādīšanas līdzeklim vai ja tas paredz īpašas formalitātes, kas jāizpilda, lai pierādītu tiesisku faktu. Negatīvu tiesisku pierādījumu gadījumos likums aizliedz tiesnesim izmantot lēmuma pieņemšanā konkrētus liecību veidus.

Attiecībā uz pierādījumu iegūšanu, apkopojot liecinieku liecības, uzklauzot ekspertu mutiskus ziņojumus (parasti ekspertus uzklauza tikai noslēguma tiesas sēdē, ja ir nepieciešams sniegt mutiskus paskaidrojumus, jo ekspertu izmeklēšanas rezultātus izklāsta rakstiskos ziņojumos), veicot tiesas pārbaudes, izmantojot izmeklēšanas atskaites un dokumentus, kas likumā noteikti kā tādi, kam nav īpašas nozīmes; tiesa brīvi novērtē visus šādus pierādījumus.

Tiesnesis brīvi spriež par to, cik svarīgs pierādījums ir liecinieka liecība. Tomēr liecinieka liecību nevar izmantot, lai aizstātu tiesību aktos paredzētu dokumentu vai lai iebilstu pret konkrētiem dokumentiem vai papildinātu to saturu.

Ekspertu atbildēs iekļauto pierādījumu spēku brīvi izvērtē tiesa, un tas pats attiecas uz tiesas izmeklēšanas rezultātiem.

Uzskata, ka autentiski dokumenti (t. i., dokumenti, ko rakstiski sagatavojusi kompetentā publiskā iestāde vai ierēdnis atbilstoši savām pilnvarām) pilnībā pierāda faktus, uz kuriem tie attiecas kā šādu institūciju sagatavoti dokumenti, kā arī tajos apliecinātos faktus, pamatojoties uz dokumentāras vienības izpratni (proti, šādi dokumenti parāda, ka pierādījums ir pierādīts un ka to var atspēkot tikai, pierādot pretējo). Privātus dokumentus šādos gadījumos: puse, pret kuru dokuments ir iesniegts, ir atzinusi vai nav apstrīdējusi dokumentos iekļautos parakstus vai rokrakstu vai tikai parakstu; vai puse, neraugoties uz to, ka paraksts vai rokraksts ir atzīts par tās parakstu vai rokrakstu, paziņo, ka tā nezina, vai minētie dokumenti ir viņas dokumenti; vai ja šādus dokumentus uzskata par juridiski un tiesiski autentiskiem, kā arī privātus dokumentus, kuru autentiskumu apliecinājis notārs, var izmantot kā pierādījumus tādiem paziņojumiem, kurus piedēvē to rakstītājam; taču tas neizslēdz iespēju, ka šādi dokumenti tiek apstrīdēti vai tiek iesniegti pierādījumi par to viltošanu. Paziņojumā iekļautos faktus uzskata par pierādītiem tiktāl, ciktāl tie ir pretēji paziņojumu sniegušās puses interesēm. Tomēr paziņojums ir jāvērtē kopumā. Privātiem dokumentiem, kuru autentiskums ir apliecināts saskaņā ar notāru darbību reglamentējošiem tiesību aktiem, ir tāds pats pierādījuma spēks kā autentiskiem dokumentiem, tomēr šādi dokumenti neaizstāj autentiskus dokumentus, ja tiesību akti pieprasa, ka šādi dokumenti nepieciešami, lai konkrēto darbību atzītu par likumīgu.

Ja tiesā ir sniegta rakstiska atzīšanās, tai ir pilns pierādījuma spēks pret personu, kura sniegusi atzīšanos. Atzīšanos, kas tiek sniegta ārpus tiesas autentiska vai privāta dokumenta veidā, uzskata par pierādītu saskaņā ar nosacījumiem, kas attiecas uz šādiem dokumentiem, un, ja atzīšanās ir sniegta otrai pusei vai tās pārstāvim, tai ir pilns pierādījuma spēks.

Atzīšanos, kas tiek sniegta ārpus tiesas un nav noformēta kā dokuments, nevar pierādīt, izmantojot liecinieku gadījumos, kad liecības sniegšana nav atļauta; ja liecības sniegšana ir atļauta, tiesa brīvi izvērtē tās pierādījuma spēku.

Tiesa brīvi izvērtē atzīšanos, kas sniegta tiesā, bet nav noformēta rakstiski, un atzīšanos, kas sniegta ārpus tiesas trešai personai vai kas ietverta testamentā. Atzīšanās nav pierādījums pret personu, kura sniedz atzīšanos, šādos gadījumos: a) ja atzīšanās ir atzīta par nepietiekamu, pamatojoties uz likumu, vai ja tā izteikta, paļaujoties uz faktiem, kuru atzīšana vai izmeklēšana ir aizliegta ar likumu, b) ja tā izteikta, paļaujoties uz faktiem, kas saistīti ar neatņemamām tiesībām, c) ja fakts, par kuru notikusi atzīšanās, ir neiespējams vai acīmredzami nepastāv.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Jā, tas ir paredzēts Portugāles tiesībās.

Ja tiesību aktos pieprasīts sniegt liecību kāda noteikta oficiāla dokumenta formā, šādu dokumentu nevar aizstāt ar citiem pierādīšanas līdzekļiem vai citu dokumentu, izņemot, ja tam ir lielāks pierādījuma spēks.

Ja tiesību aktos pieprasīts veikt kādu īpašu formalitāti, lai pierādītu tiesiska fakta esamību, šo prasību nedrīkst ignorēt.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Visām personām neatkarīgi no tā, vai tās ir vai nav lietā iesaistītās puses, ir pienākums sadarboties patiesības noskaidrošanai. Tām ir jāatbild uz uzdotajiem jautājumiem, jāsadarbojas izmeklēšanas ietvaros, jāiesniedz tas, kas no viņām tiek prasīts, un jāveic norīkotās darbības.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Izņemot tiesvedību, kuras mērķis ir pārbaudīt bērna dzimšanas vai miršanas faktu, šādas personas var atteikties liecināt kā liecinieki:

augšupēji radinieki taisnā līnijā lietās saistībā ar lejupejiem radiniekiem un adoptētāji lietās saistībā ar adoptētajiem bērniem, kā arī otrādi;

vīratēvs/sievastēvs vai vīramāte/sievasmāte lietās, kas saistītas ar viņu znotu vai vedeklu, un otrādi; jebkurš laulātais vai bijušais laulātais lietās, kurās viena no pusēm ir otrs laulātais vai bijušais laulātais; ikviena persona, kura kopā ar kādu no lietas pusēm dzīvo vai ir dzīvojusi neregistrētā partnerībā.

Tiesneša pienākums ir informēt minētās personas, ka viņas var atteikties liecināt.

Liecinieki, kam ir pienākums neizpaust dienesta noslēpumu, ievērot ierēdņu profesionālo konfidencialitāti un neizpaust valsts noslēpumu, var likumīgi atteikties liecināt par faktiem, uz kuriem attiecas šāds noslēpums.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Saskaņā ar iepriekšējo atbildi personām, kuras atsakās liecināt, nepiemēro sodus un neprasa sadarboties ar tiesu, jo atteikties liecināt ir to likumīgās tiesības.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Jā, ir personas, no kurām nedrīkst prasīt liecības.

Tās ir personas, kuras nav spējīgas liecināt psihisku traucējumu dēļ, un personas, kuras fiziski vai garīgi nav spējīgas sniegt liecības par pierādāmajiem faktiem.

Tiesneša pienākums ir izvērtēt to personu spējas, kuras aicinātas uz tiesu liecinieka statusā.

Personām, kuras var liecināt kā lietas puses, ir aizliegts sniegt liecības kā lieciniekiem.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uz klausot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uz klausīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Noslēguma tiesas sēdē liecinieki sniedz liecības personīgi vai ar videokonferences starpniecību, izņemot šādus gadījumus:

ja liecināšana notiek agrākā posmā (to var darīt, ja ir pamatotas bažas, ka varētu būt neiespējami vai ļoti grūti iegūt liecības no konkrētas personas);

ja liecības sniegtas notikusi, nosūtot tiesiskās palīdzības pieprasījumu Portugāles konsulātam;

ja liecības sniegtas personas dzīvesvietā vai darbvietas galvenajā mītnē (priekšrocība, kas piešķirta Republikas prezidentam un ārvalstu diplomātiem pārstāvjiem saskaņā ar savstarpības nosacījumiem);

ja personai nav iespēju ierasties tiesā;

ja tiek izmantota priekšrocība liecināt rakstiski.

Lieciniekam liecības jāsniedz precīzi, norādot iemeslu un apstākļus, pamatojoties uz kuriem viņam ir zināmi fakti. Zināšanu avotu izskaidro pēc iespējas sīkāk, un tam ir jābūt pamatotam.

Izjautāšanu veic tās puses advokāts, kura liecinieku ir uzaicinājusi. Attiecībā uz liecībā ietvertajiem faktiem otras puses advokāts var uzdot jautājumus lieciniekam, lai liecību papildinātu vai precizētu.

Tiesnesis nedrīkst pieļaut, ka advokāti nepieklājīgi izturas pret lieciniekiem un uzdod jautājumus vai izsaka apsvērumus, kas ir nebūtiski, uzvedinoši, maldinoši vai apvainojoši.

Izjautāšanu un konfrontējošo izjautāšanu veic pušu pārstāvji, tas neskar tiesneša prasīto informāciju vai tiesneša uzdotos jautājumus, ko viņš uzskata par būtiskiem patiesības noskaidrošanai.

Tiesnesis pats veic izjautāšanu, ja tas ir nepieciešams tam, lai nodrošinātu liecinieka nosvērtību vai izbeigtu neatbilstošu pretjautājumu uzdošanu.

Pirms liecinieks atbild uz viņam uzdotajiem jautājumiem, viņš var iepazīties ar lietu, prasīt konkrētu lietas dokumentu uzrādīšanu vai iesniegt dokumentus savas liecības apstiprināšanai. Pieņem un lietā iekļauj tikai tādus dokumentus, ko attiecīgā puse nebūtu varējusi sniegt.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Nelikumīgi iegūtas liecības tiesa nedrīkst ņemt vērā.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Jā, papildus iepriekš minētajām pusēm liecībām Portugāles procesuālo tiesību aktos ir arī paredzēta iespēja pusēm iesniegt nostājas izklāstu.

Līdz mutisko prasījumu izklāsta sākšanai pirmajā instancē puses var prasīt atļauju iesniegt nostājas izklāstus par darbībām, kurās tās bijušas personīgi iesaistītas vai par kurām tām ir tiesas ziņas.

Tiesa brīvi izvērtē pušu nostājas izklāstus, izņemot, ja tie ir saistīti ar atzīšanos.

Par to lūdzam skatīt atbildi uz 2.6. jautājumu.

Papildinformācija

Piemērojamie tiesību akti

[📄 Civilkodekss](#)

[📄 Civilprocesa kodekss](#)

Papildinformācija

[📄 Tieslietu ministrija](#)

[📄 Ģenerāladvokāta birojs](#)

[📄 Oficiālais Vēstnesis](#)

[📄 Juridisko dokumentu datubāze](#)

Lapa atjaunināta: 30/04/2018

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Pierādījumu iegūšana - Rumānija

1 Pierādīšanas pienākums

Galvenais juridiskais pamats ir:

Civilprocesa kodeksa (*Codul de procedură civilă*) 249.–365. pants.

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Procesa laikā pausts apgalvojums jāpierāda pusei, kura to paudusi, izņemot noteiktus likumā tieši paredzētus gadījumus. Pieteikuma iesniedzējam jāpierāda savs prasījums. Attiecībā uz atbildētāja celtajām ierunām pierādīšanas pienākums ir atbildētājam. Taču, ja iestājas prezumpcija, pierādīšanas pienākums var pāriet no puses, kurai tas bijis iepriekš, uz pretējo pusi.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Nevienam nav jāpierāda informācija, kas tiesai noteikti jāzina.

Tiek pieņemts, ka tiesa zina Rumānijā spēkā esošās tiesību normas. Tiesību normas, kas nav publicētas Rumānijas oficiālajā izdevumā (*Monitorul Oficial*) vai citos līdzekļos, starptautiskās konvencijas, līgumi un nolīgumi, ko piemēro Rumānijā, bet kas nav iekļauti tiesību aktos, kā arī starptautiskās paražu tiesības jāpierāda ieinteresētajai pusei. Klasificētos dokumentos ietvertus noteikumus var pierādīt un ar tiem iepazīties tikai, ievērojot likumā paredzētos nosacījumus. Tiesa var pēc savas iniciatīvas ņemt vērā ārvalsts likumu, ja uz to tiesā notikusi atsaukšanās. Ārvalsts likums jāpierāda saskaņā ar Civilkodeksa (*Codul civil*) noteikumiem par ārvalsts likuma saturu.

Ja fakts ir vispārināms vai netiek apstrīdēts, tiesa var nolemt, ka konkrētajā lietā tas nav jāpierāda. Pušu starpā pieņemtie lietojumi, uzvedības noteikumi un prakse jāpierāda pusei, kura uz tiem atsaucas. Vietējie noteikumi un kārtība pusei, kura uz to atsaucas, jāpierāda tikai pēc tiesas pieprasījuma. Prezumpcija ir secinājums, ko uz zināma fakta pamata izdara likums vai tiesa, lai konstatētu nezināmu faktu. Juridiska prezumpcija (*prezumția legală*) atbrīvo personu, kura to izmanto savā labā, no tāda fakta pierādīšanas pienākuma, kas saskaņā ar likumu uzskatāms par pierādītu. Juridiska prezumpcija var tikt atspēkota ar pierādījumiem, kas apliecina pretējo, ja vien likumā nav paredzēts citādi.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Pierādījumiem ir jābūt pieļaujamiem un nozīmīgiem no procesa iznākuma viedokļa. Pēc tam, kad tiesa pieļāvusi pierādījumus attiecībā uz konkrētiem faktiem, tā pēc saviem ieskatiem izlemj, vai šie fakti ir pierādīti, izņemot, ja likumā paredzēta cita kārtība.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Pierādījumi ir jāierosina pieteicējam savā pieteikumā vai atbildētājam — savā iebildumā, ja vien likumā nav paredzēts citādi; pretējā gadījumā pierādījumu izmantošanu var aizliegt. Ja ar ierosinātajiem pierādījumiem nepietiek pilnīgai lietas atrisināšanai, tiesa uzdod pusēm tos papildināt. Tiesa pēc savas iniciatīvas var vērst pušu uzmanību uz nepieciešamību pēc papildu pierādījumiem, kā arī var uzdot iegūt papildu pierādījumus, pat ja puses tam nepiekrīt. Puses var lūgt, lai tiek iegūti šādi pierādījumi: dokumenti, ekspertu ziņojumi, liecinieku liecības, izpēte uz vietas, kā arī puses iztaujāšana, ja pretējā puse lūdz šo pusi izsaukt liecības sniegšanai. Jaunais Civilprocesa kodekss regulē arī lietiskos pierādījumus; tam var būt nozīmē dažu kategoriju civillietās (piemēram, laulības šķiršanas lietās).

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Tiesa vispirms izvērtē, vai pušu ierosinātie pierādījumi ir pieņemami, un izdod rīkojumu, kurā norāda pierādāmos faktus, pieļaujamos pierādījumus un pušu pienākumus attiecībā uz pierādījumu iegūšanu. Pierādījumus iegūst tajā pašā sēdē, kurā tie tiek pieļauti, ciktāl tas iespējams. Uz pierādījumu iegūšanu attiecas vairāki būtiski noteikumi: pierādījumus iegūst tiesas noteiktajā secībā; ciktāl tas iespējams, pierādījumus iegūst vienā sēdē; pierādījumus iegūst pirms argumentiem pēc būtības; ciktāl tas iespējams, pierādījumus un pretpierādījumus iegūst vienlaicīgi. Pierādījumus iegūst slēgtā tiesas sēdē (*in camera de consiliu*) tiesā, kas iztiesā lietu, ja vien likumā nav paredzēts citādi. Ja objektīvu iemeslu dēļ pierādījumus var iegūt tikai citur, tos var iegūt tikai tā paša līmeņa tiesa, pamatojoties uz tiesiskās palīdzības lūgumu, vai zemāka līmeņa tiesa, ja konkrētajā teritorijā nav līdzvērtīga līmeņa tiesas.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Pierādījumus var izmantot vienīgi tad, ja tie atbilst noteiktiem nosacījumiem attiecībā uz to likumību (*legalitate*), ticamību (*verosimilitate*), būtiskumu (*pertinență*) un neapstrīdamību (*concludență*). No likumības viedokļa ierosinātajiem pierādījumiem jābūt pierādījumiem likuma izpratnē un tie nedrīkst būt aizliegti ar likumu. No ticamības viedokļa pieprasītie pierādījumi nedrīkst būt pretrunā vispārārtītiem dabas likumiem. No būtiskuma viedokļa pierādījumiem jābūt saistītiem ar tiesvedības priekšmetu, proti, faktiem, kas ir jāpierāda, lai pamatotu pušu iesniegtos pieteikumus vai iebildumus. Lai pierādījumi būtu pieļaujami, tiem jābūt ticamiem un jāveicina strīda izšķiršana.

Tiesa noraida pieteikumu par pierādījumu iesniegšanu, ja dokumenta saturs attiecas uz dzīvi personīgiem, ar personas cieņu vai privāto dzīvi saistītiem jautājumiem, ja dokumenta iesniegšana pārkāptu konfidencialitātes pienākumu vai ja tās rezultātā tiktu uzsākts kriminālprocess pret pusi, puses laulāto vai asinsradnieku vai laulātā radnieku līdz trešajai radniecības pakāpei ieskaitot.

Liecinieku liecības nav pieļaujamas tādu tiesisku darījumu pierādīšanai, kuru vērtība pārsniedz 250 RON un kuriem likums paredz rakstveida pierādījumu formu. Liecinieku liecības ir nepieļaujamas, ja tās ir pretrunā oficiāla dokumenta saturam.

Pierādījumus ierosina pieteicējs pieteikumā vai atbildētājs iebildumā. Pierādījumus, kas nav tikuši šādi ierosināti, tiesa var aicināt iesniegt un pieļaut šādās situācijās: nepieciešamība pēc pierādījumiem radusies prasījuma grozīšanas rezultātā; nepieciešamība pēc pierādījumiem radusies procesa gaitā un puse to nav varējusi paredzēt; puse pamato tiesai, ka pastāv pamatots iemesls, kādēļ tā nevarēja iesniegt pieprasītos pierādījumus noteiktajā termiņā; pierādījumu iegūšana nenoved pie tiesas procesa atlikšanas; visas puses tam tieši piekritušas.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Tiesisku darījumu vai faktu var pierādīt ar dokumentiem, lieciniekiem, prezumpcijām, kādas puses veiktu atzīšanu (pēc savas iniciatīvas vai atbildot uz uzdotu jautājumu), ekspertu ziņojumiem, lietiskajiem pierādījumiem, apskati uz vietas vai citiem likumā paredzētiem pierādīšanas līdzekļiem.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Lieciniekus iesaka puses — pieteicējs pieteikumā vai atbildētājs iebildumā. Pēc liecinieku liecību atļaušanas tiesa izsauc lieciniekus uz klausīšanai.

Ja tiesa uzskata, ka faktu precizēšanai ir nepieciešams iegūt speciālistu atzinumu, tā pēc pušu pieprasījuma vai pēc savas iniciatīvas ieceļ vienu vai trīs ekspertus un izdod rīkojumu, kurā nosaka, par kādiem jautājumiem tiem jāsniedz atzinums un kādā termiņā jāpabeidz darbs. Ekspertu secinājumus fiksē ekspertu ziņojumā. Pēc pušu vai tiesas pieprasījuma, norādot iemeslus, var tikt pieprasīts jauns cita eksperta ziņojums.

Dokumentāru pierādījumu gadījumā katra puse tiesas procesa laikā var iesniegt pienācīgi apliecinātas dokumentu kopijas, ko tā vēlas izmantot. Personai jābūt arī dokumenta oriģinālam un jāspēj pēc pieprasījuma uzrādīt to tiesā, pretējā gadījumā dokuments netiks ņemts vērā. Tiesa var uzdot uzrādīt dokumentu, kas atrodas puses valdījumā, ja dokuments ir tiesvedības pusēm kopīgs, ja puse pati uz dokumentu atsaukusies tiesas procesa laikā vai ja pusei ir pienākums iesniegt dokumentu. Ja dokuments atrodas puses turējumā un nevar tikt uzrādīts tiesā, var iecelt tiesnesi, kura klātbūtnē puses var izpētīt dokumentu tā atrašanās vietā. Ja dokuments atrodas trešās personas turējumā, šo personu var izsaukt kā liecinieku un tai pieprasīt atnest dokumentu. Pierādījumus ievāc tiesa, kam ir jurisdikcija, slēgtā tiesas sēdē. Ja pierādījumi ir jāiegūst citur, tos iegūst īpaši norādīta tā paša līmeņa tiesa vai zemāka līmeņa tiesa, ja konkrētajā teritorijā nav līdzvērtīga līmeņa tiesas. Tiesa, kas pieņem pierādījumus, var neizsaukt puses, ja pierādīšanas līdzeklis to ļauj un puses tam piekrīt.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Pierādīšanas paņēmieni ir vienlīdz spēcīgi, izņemot likumā tieši paredzētus gadījumus.

Puses bieži pieņem apliecinātus dokumentus (*forma autentica*) to nodrošināto priekšrocību dēļ, ieskaitot autentiskuma prezumpciju, kas nozīmē, ka persona, kura atsaucas uz autentisku dokumentu, ir atbrīvota no pierādīšanas pienākuma.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Lai pierādītu tiesisku darījumu, kura vērtība pārsniedz 250 RON, ir pieļaujami tikai dokumentāri pierādījumi, taču ir paredzēti atsevišķi izņēmumi, kad pieļaujamas arī liecinieku liecības.

Attiecībā ar jebkuru personu dokuments tā apliecinātā formā ir galīgs pierādījums par fakta konstatējumu, ko veikusi persona, kura apliecinājusi dokumentu saskaņā ar likumu, kamēr šis dokuments nav pasludināts par nepatiesu. Tomēr pušu paskaidrojumi, kas reģistrēti apliecinātā dokumentā, uzskatāmi par pierādījumiem tikai tik ilgi, kamēr tie nav atspēkoti ar citiem pierādījumiem.

Ja pastāv tiesas ieskatam atstātas prezumpcijas, tiesa uz tām var atsaukties vienīgi tad, ja to pārliecinošais spēks ļauj padarīt apgalvoto fakti par varbūtīgu; šādas prezumpcijas var pieņemt tikai tad, ja saskaņā ar likumu ir atļautas liecinieku liecības.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Sk. atbildi uz 2.11. jautājumu.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Civilprocesa kodeksā nav noteikts, uz kāda pamata liecinieks var atteikties liecināt, bet vienīgi noteiktas personas, kuras nevar uzklaut kā lieciniekus, un personas, kas ir atbrīvotas no pienākuma liecināt. Sk. atbildi uz 2.11. jautājumu.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Lieciniekam, kurš neierodas vai atsakās liecināt, tiesa piemēro naudas sodu. Ja liecinieks neierodas pēc pirmā aicinājuma, tiesa var izdot orderi par personas nogādāšanu tiesā (*mandat de aducere*). Steidzamos gadījumos tiesa šādu orderi var izdot arī par pirmo tiesas sēdi.

Ja persona neierodas vai atsakās atbildēt uz jautājumiem, tiesa to var uzskatīt par pilnīgu atzīšanos vai sākotnēju pierādījumu par labu pusei, kura ierosinājusi uzaicināt liecinieku.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Liecinieki nevar būt šādas personas: asinsradnieki un laulāto radnieki līdz trešajai radniecības pakāpei ieskaitot; laulātie, bijušie laulātie, saderinātie vai faktiskie dzīvesbiedri; jebkuras puses ienaidnieki vai interešu konfliktā esošas personas; personas, kurām ar tiesas nolēmumu atņemtas tiesības pārvaldīt tām piederošo īpašumu (*sub interdicție judecătorească*); un par nepatiesas liecības sniegšanu notiesātas personas. Tiesvedībā par bērna izcelšanos, šķiršanos un citām ģimenes attiecībām tiesa var uzklaut asinsradniekus un otra laulātā radniekus, izņemot leļupējos radniekus.

No pienākuma liecināt ir atbrīvotas šādas personas:

garīdznieki, veselības aprūpes speciālisti, farmaceiti, juristi, valsts notāri, tiesu izpildītāji, mediatori, vecmātes un medmāsas, kā arī citi profesionāļi, kam saskaņā ar likumu jāievēro konfidencialitāte vai dienesta noslēpums — attiecībā uz faktiem, kurus tie uzzinājuši, veicot savus pienākumus vai praktizējot savu profesiju, pat pēc to darba veikšanas beigām;

tiesneši, prokurori un valsts amatpersonas arī pēc to pienākumu pildīšanas beigām — par konfidencialiem apstākļiem, ko tie uzzinājuši savu pilnvaru laikā; personas, kuru atbildes pakļautu šīs personas, to radniekus, laulāto, bijušo laulāto utt. kriminālvajāšanai vai sabiedrības nosodījumam.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklaut liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklaut videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Tiesa uzaicina lieciniekus un nosaka to uzklautišanas secību. Pirms uzklautišanas liecinieks tiek identificēts un dod zvērestu. Katrs liecinieks ir jāuzklaut atsevišķi. Liecinieks vispirms atbild uz tiesas priekšsēdētāja uzdotajiem jautājumiem, bet pēc tam ar priekšsēdētāja atļauju — uz uzaicinājušās puses un pretējās puses uzdotajiem jautājumiem. Liecinieku, kurš nevar ierasties tiesā, var uzklaut viņa atrašanās vietā.

Attiecībā uz liecību audioierakstiem un videoierakstiem juridisku noteikumu nav, bet šādi ieraksti ir pieļaujami. Pēc ieinteresētās personas pieprasījuma, kas iesniegts likumā noteiktajā kārtībā, pēc tam var veikt to transkripciju.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Ja puse, kura iesniegusi dokumentu, uzstāj uz tā izmantošanu arī tad, kad ticis apgalvots, ka tas ir viltots, un šāds apgalvojums nav atsaukts, un ja ir norāde uz viltojuma autoru vai tā līdzdalībnieku, tiesa var apturēt tiesvedību un nekavējoties pārsūtīt iespējami viltoto dokumentu atbildīgajai prokuratūras iestādei ar šim nolūkam sagatavotu ziņojumu, lai viltojumu izmeklētu. Ja kriminālprocesu nevar uzsākt vai turpināt, viltojuma izvērtēšanu veic pati civiltiesa.

No otras puses, tiesa nosaka naudas sodu personai, kura ļaunticīgi apstrīdējusi dokumenta rokrakstu vai parakstu vai audioieraksta vai videoieraksta autentiskumu.

Izvērtējot liecinieku liecības, tiesa ņem vērā liecinieku patiesīgumu un apstākļus, kuros tie uzzinājuši faktus, kas veido to liecību saturu. Ja tiesai procesā rodas aizdomas, ka liecinieks sniedzis nepatiesu liecību vai ticis uzpirkts, tā sagatavo ziņojumu un nodod jautājumu izskatīšanai atbildīgajai prokuratūras iestādei.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Ja kāda no pusēm atzīst fakti, ar ko pretējā puse pamatojusi savu pieteikumu vai iebildumu, atzīšana ir pierādījums. Tiesā veikta atzīšana ir pilnīgs pierādījums pret personu, kura to veikusi; atzīšana tiesai jāņem vērā tās pilnībā — daļas nevar tikt atdalītas cita no citas, ja vien tās nav saistītas ar atsevišķiem, savstarpēji nesaistītiem faktiem. Tiesa var brīvi izvērtēt ārpusstiesas veiktu atzīšanu. Tai piemēro pieņemamības un pierādījumu iegūšanas prasības, kas parastajos tiesību aktos tiek attiecinātas uz citiem pierādījumiem.

Tiesa var piekrist uzaicināt un iztaujāt kādu pusi par tās rīcību, ja tam ir nozīme lēmuma pieņemšanai lietā.

Saistītās saites

<http://www.just.ro/>

Lapa atjaunināta: 27/11/2018

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesen tika atjaunināta oriģinālvalodas [sl](#)

versija. Mūsu tulkotāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlēties.

Jau ir pieejami tulkojumi šādās valodās.

Pierādījumu iegūšana - Slovēnija

1 Pierādīšanas pienākums

Noteikumus par pierādījumu vākšanu un iesniegšanu un pierādījumu vākšanas metodēm civilprocesā nosaka Civilprocesa likums (*Zakon o pravdnem postopku, ZPP*).

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Principā pusēm ir jānorāda visi fakti, kas ir prasību un iebildumu pamatā, un jāiesniedz pierādījumi, kuri šādus faktus apstiprina (*ZPP* 7. un 212. pants). Prasītājiem jāpierāda fakti, kas ir viņu izvirzīto prasību rašanās pamatā, bet atbildētājiem jāpierāda fakti, ar kuriem tiek pamatoti to iebildumi. Materiālās tiesību normas nosaka, kurai pusei ir jāizstāvē un jāpierāda dotais fakts. Par sekām, ko rada nepierādīts fakts, atbild tā puse, kurai saskaņā ar materiālo tiesību normām šis fakts ir jāizstāvē un jāpierāda (*ZPP* 7. un 215. pants).

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Pierādījumu iegūšanas process aptver faktus, kas ir prasību un iebildumu pamatā, zinātniskos un profesionālos noteikumus, kā arī pieredzes apliecinātus noteikumus. Tiesību normas netiek pierādītas, jo uz tām attiecas noteikums, ka tiesai tās jāzina *ex officio* (*jura novit curia*).

Nav jāpierāda fakti, ko puse procesā atzīst tiesas priekšā. Tiesa var likt pierādīt atzītus faktus, ja uzskata, ka puse tos atzinusi, lai aizstāvētu prasību, ko tā nevar aizstāvēt (*ZPP* 3. panta 3. daļa).

Fakti, kurus puse nenoliedz vai noliedz, nepaziņojot noliegšanas iemeslus, uzskatāmi par atzītiem, ja vien faktu noliegšanas iemesls neizriet no citām puses liecībām. Puse var arī novērst atzīšanas pieņēmuma ietekmi, paziņojot, ka neatzīst faktus; tomēr šis nosacījums ir piemērojams tikai attiecībā uz faktiem, kas neattiecas uz puses uzvedību vai izpratni.

Nav jāpierāda fakti, kas ir atzīti un vispārzināmi (*ZPP* 214. panta 1. un 6. punkts).

Tiesa pieņem atzītu faktu, nepārbaudot tā ticamību (*ZPP* 214. panta 1. punkts), ja vien tā neuzskata, ka puse, kas faktu atzinusi, ir darījusi to ar nodomu aizstāvēt prasību, kuru nevar aizstāvēt (*ZPP* 3. panta 3. punkts).

Tiesību aktos noteikti fakti nav jāpierāda; tomēr var pierādīt, ka šie fakti nepastāv, ja vien tiesību aktos nav noteikts citādi (*ZPP* 214. panta 5. punkts).

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Lai pieņemtu lēmumu par prasītāja prasību pēc būtības, nepieciešams augsts patiesības līmenis (materiāls pierādījums), t. i., tiesai jābūt pārliecinātai par faktiem, kas ir juridiski nozīmīgi.

Dažos gadījumos iespējamības demonstrācija ir pietiekama, lai pieņemtu lēmumu, it sevišķi pieņemot pagaidu procesuālos nolēmumus, ar kuriem process nebeidzas un ar kuriem tiesa izšķir pagaidu procesuālos jautājumus. Lai tiesnesis piemērotu īpašu procesuālo noteikumu, par iespējamiem jāuzrāda tiesiski nozīmīgi fakti. Tomēr tiesnesim nevajag būt pārliecinātam par to esību. *ZPP* nenosaka, kādus faktus var uzrādīt par iespējamiem, lai ņemtu vērā konkrētu normu.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Saskaņā ar sacīkstes principu uz vietas galvenokārt puses piesakās iegūt pierādījumus.

Tiesa var arī iegūt pierādījumus *ex officio* (*ZPP* 7. panta 2. punkts), ja tā uzskata, ka pusēm ir nodoms izmantot savas prasības nepieņemamā veidā (*ZPP* 3. panta 3. punkts).

Tiesa iegūst pierādījumus *ex officio* vecāku strīdos, kur tas nav saistīts ar prasību un pat ja prasība nav iesniegta. Tā var arī iegūt pierādījumus, pat ja neviena no pusēm nav iesniegusi pierādījumus un ja tas nepieciešams, lai aizsargātu bērna intereses (*ZPP* 408. pants).

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Tiesa nolemj, kurš pierādījums ir izmantojams, lai konstatētu izšķirošos faktus (*ZPP* 213. panta 2. punkts un 287. pants). Tā pieņem lēmumu par pierādījumiem, ar kuru pieņem vai noraida pušu pieteikumus, un var arī norīkot iegūt noteiktus pierādījumus *ex officio*.

Ja puses pieteikums saistībā ar pierādījumiem ir apstiprināts ar tiesas lēmumu, tad tas tiek īstenots un pierādījumi faktiski pieņemti. Tiesai nav saistošs tās lēmums par pierādījumiem. To var mainīt procesa laikā, un tā var pieņemt pierādījumus, kurus noraidīja iepriekšējā pieteikumā, un iegūt jaunus pierādījumus (*ZPP* 287. panta 4. punkts).

Pierādījumus parasti iegūst galvenajā izskatīšanas sēdē tiesnesis, kas sagatavo galīgo lēmumu (*ZPP* 217. panta 1. punkts). Ja ir pamatoti iemesli, pēc pieprasījuma pierādījumus var iegūt īpašs tiesnesis (*ZPP* 217. panta 1. punkts). Izņēmuma gadījumos ir iespējams arī iegūt pierādījumus, kad galvenā izskatīšana ir pabeigta, ja tiesnešu sastāvs nolemj, ka pabeigtā galvenā izskatīšana ir jāatsāk. Tas notiek, ja nepieciešams papildināt procesu vai noskaidrot specifiskus, svarīgus jautājumus (*ZPP* 292. pants).

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

ZPP īpaši nosaka, ka pierādījumu iegūšanu var atteikt tikai tad, ja pierādījumi ir nenozīmīgi lēmuma pieņemšanai (*ZPP* 287. pants); t. i., pierādījumi neļauj konstatēt tiesiski nozīmīgus faktus. Tomēr *ZPP* nav paredzēti īpaši noteikumi attiecībā uz iespēju noraidīt nepieņemamus pierādījumus vai pierādījumus, kurus nevar praktiski iegūt.

Pusei ne vēlāk kā līdz lietas galvenās izskatīšanas pirmajai sēdei jānorāda visi fakti, kas nepieciešami, lai pamatotu savus prasījumus, sniegtu vajadzīgos pierādījumus, lai konstatētu liecību patiesumu, un paustu savu nostāju par liecībām un pierādījumiem, kurus sniegusi pretējā puse. Tas nozīmē, ka tiesa neņem vērā pierādījumus, kurus puse ir piedāvājusi novēloti. Pusei parasti ir liegta šāda rīcība (*ZPP* 286. pants). Vienīgais izņēmums saistīts ar gadījumiem, kuros puse var pierādīt, ka pirmajā izskatīšanā pierādījumu iesniegšanu kavēja iemesli, kurus nebija iespējams ietekmēt (*ZPP* 286. panta 4. punkts).

Attiecībā uz nepieņemamiem pierādījumiem un pierādījumiem, kurus nevar praktiski iegūt, ir svarīga ievērot *ZPP* 3. panta 3. punktu, kas paredz, ka tiesa neatzīst pušu pieteikumus, kuri ir pretrunā saistošajiem noteikumiem vai morāles normām.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

ZPP atzīst pārbaudes, dokumentus, liecinieku uzklausišanu, ekspertu uzklausišanu un pušu uzklausišanu.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Liecinieki. Ikvienai personai, kas ir uzaicināta kā liecinieks, ir pienākums ierasties [tiesā] un, ja vien tiesību akti nenosaka citādi, sniegt liecību (*ZPP* 229. panta 1. punkts). Lieciniekus uzklausa saskaņā ar puses pieteikumu, kurā jānorāda liecinieka personīgie dati un tas, par ko viņš liecinās (*ZPP* 236. pants). Lieciniekus uzaicina uz tiesu ar īpašu pavēsti; šajā pavēstē liecinieks ir jāinformē par pienākumu sniegt liecību, par nepamatotas neierašanās sekām un par tiesībām uz izdevumu atlīdzināšanu (*ZPP* 237. pants).

Lieciniekus uzklausa galvenās izskatīšanas sēdē. Lieciniekus, kuri vecuma, slimības vai smagu fizisku traucējumu dēļ nevar izpildīt pavēstē noteikto, var uzklausi viņu dzīvesvietā (*ZPP* 237. panta 2. punkts). Katrs liecinieks tiek uzklauss individuāli un neesot klāt pārējiem lieciniekiem, kuriem jāliecina vēlāk (*ZPP* 238. panta 1. punkts). Tiesa informē lieciniekus par to pienākumu teikt patiesību un neko neizlaist; tā arī brīdina par nepatiesas liecības došanas sekām. Liecinieks vispirms pavēsta, ko viņš zina par lietu; tad jautājumus uzdod tiesnesis, kas vada palātu, vai palātas locekļi un puses, kā arī to pārstāvji un pilnvarotie, lai pārbaudītu, papildinātu vai precizētu liecinieka sniegtās liecības. Ja liecinieki sniedz liecības, kas ir pretrunīgas, viņus var konfrontēt ar faktu (*ZPP* 239. panta 3. punkts). *ZPP* vairs neatzīst liecinieku zvērestus.

ZPP nenosaka atšķirīgu procedūru, uzklausi parastos lieciniekus un ekspertus, un šajā sakarā neparedz īpašus procesuālos noteikumus. Liecinieku un ekspertu uzklausišanas procesi neatšķiras.

Dokumenti. Lai gan *ZPP* nedala dažādus pierādīšanas līdzekļus pēc nozīmības, dokumenti tiek uzskatīti par visuzticamākajiem. Tos var iedalīt publiskos un privātos dokumentos. Publiskie dokumenti ir tie, kurus noteiktā formā ir izdevusi valsts iestāde, darbojoties savā kompetences jomā, vai dokumenti, kurus tādā formā izdevusi vietējā pašvaldība, uzņēmums vai cita organizācija, vai fiziska persona, īstenojot tiesību aktos uzticētās valsts iestādes funkcijas (*ZPP* 224. panta 1. punkts). Privātie dokumenti ir visi dokumenti, kas nav publiski. Privātā dokumenta paraksta autentiskumu var apstiprināt valsts iestāde vai juridiska vai fiziska persona, kas īsteno valsts iestādes funkcijas (piem., notārs). Klauzulām, kas apstiprina privāto dokumentu autentiskumu, ir publiska

nozīme, un šādu dokumenta daļu var uzskatīt arī par publisku dokumentu. Publisko dokumentu pierādījuma vērtību atsevišķi nosaka ZPP. Publisks dokuments apliecina tajā minēto faktu patiesumu (ZPP 224. panta 1. punkts). Kamēr ZPP darbojas pēc pieņēmuma, ka publiska dokumenta saturs ir paties, ir pieļaujami pierādīt, ka publiskajā dokumentā ir norādīti nepareizi fakti vai ka publiskais dokuments ir nepareizi noformēts (ZPP 224. panta 4. punkts). Tas ir vienīgais noteikums par pierādījumiem Slovēnijas civilprocesā.

Ārvalstu publiskajiem dokumentiem, kuru autentiskums apstiprināts saskaņā ar attiecīgajiem noteikumiem, ir tāda pati pierādījumu vērtība kā Slovēnijas dokumentiem, ar nosacījumu, ka tiek piemērota savstarpīguma kārtība, ja vien starptautiskā vienošanās nenosaka citādi (ZPP 225. pants).

ZPP arī paredz noteikumus par dokumentu nodošanu (par pienākumu nodrošināt dokumentus), kas ir atkarīga no tā, vai dokuments ir pie puses, uz kuru tas attiecas, pie pretējās puses, pie valsts iestādes vai organizācijas, kas īsteno valsts iestādes funkcijas, vai pie trešās personas (fiziskas vai juridiskas personas).

Eksperti. Tiesa iegūst pierādījumus no ekspertiem, ja ir nepieciešamas tehniskas zināšanas, lai konstatētu un noskaidrotu konkrēto faktu, un ja šādas zināšanas tiesai nav pieejamas (ZPP 243. pants). Civillietu tiesa ieceļ ekspertu ar īpašu lēmumu, pirms iecelšanas uzklaušot pušu viedokļus šajā jautājumā. Ekspertu var iecelt arī tiesnesis, kas vada palātu, vai īpaši pieaicināts tiesnesis, ja tas ir pilnvarots iesniegt šādus pierādījumus (ZPP 244. pants). Ekspertus parasti ieceļ no īpaša tiesas iecelto liecinieku saraksta; uzdevumu var uzticēt arī specializētai iestādei. Par ekspertu var būt tikai fiziska persona. Ekspertiem ir arī pienākums veikt viņiem uzticētos uzdevumus un sniegt savus konstatējumus un viedokli (ZPP 246. pants). Tiesa var piespriest naudas sodu ekspertam, kas neierodas uz tiesas sēdi, lai arī ir pienācīgi uzaicināts; tā var arī uzlikt naudas sodu ekspertam, kas atsakās veikt savus pienākumus, nenorādot pamatotu iemeslu (ZPP 248. panta 1. punkts). Ekspertus tiesa var atbrīvot no viņu pienākumu veikšanas pēc viņu lūguma tikai tad, ja ir iemesli, ar kuriem viņi var pamatot, kāpēc viņi atsakās liecināt vai atbildēt uz atsevišķu jautājumu. Tiesa var arī atbrīvot ekspertu no viņa pienākumiem pēc viņa lūguma citu pamatotu iemeslu dēļ (piem., pārmērīgas darba slodzes dēļ). Šāda iemesla dēļ atbrīvojumu var pieprasīt arī tādas iestādes vai organizācijas pilnvarots darbinieks, kurā eksperts strādā (ZPP 246. panta otrais un trešais punkts). Ekspertam arī var pieteikt noraidījumu tāpat kā tiesnesim; vienīgais izņēmums ir pieļaujams gadījumā, ja kā eksperts tiek uzklaušīta kāda persona, kas jau iepriekš ir uzklaušīta kā liecinieks (ZPP 247. panta 1. punkts).

Eksperta darbs ietver faktu apstiprināšanu un viedokļa paušanu. Tiesa arī lemj, vai ekspertam jāinformē par konstatējumiem un viedokļiem tikai mutiski, vai tie ir jāiesniedz arī rakstiski pirms uzklaušīšanas. Tiesa arī nosaka termiņu, kādā ekspertam ir pienākums sniegt konstatējumus un viedokli. Ja ir iecelts vairāk nekā viens eksperts, tie var sniegt savus konstatējumus un viedokli kopā, ja par tiem vienojas. Ja eksperti nevar vienoties, katrs eksperts informē par saviem konstatējumiem atsevišķi (ZPP 254. pants). Ja ekspertu sniegtā informācija būtiski atšķiras vai arī viena vai vairāku ekspertu konstatējumi ir neskaidri, nepilnīgi vai pretrunīgi, vai ir pretrunā ar izmeklētājiem apstākļiem, un šādas novirzes netiek novērstas, uzklaušot ekspertus no jauna, pierādījumi tiek iegūti atkal no tiem pašiem vai citiem ekspertiem (ZPP 254. panta 2. punkts). Tomēr, ja viena vai vairāku ekspertu viedokļi ir pretrunīgi vai viņu viedokļos ir vērojamas lielas novirzes, vai arī rodas pamatotas šaubas par sniegtā viedokļa pareizību, tiek lūgti citu ekspertu viedokļi (ZPP 254. panta 3. punkts). Ekspertiem ir tiesības uz izdevumu atlīdzināšanu un atlīdzību par viņu darbu (ZPP 249. panta 1. punkts).

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Pierādījumu novērtēšanā piemēro brīvas pierādījumu novērtēšanas principu. Tiesa, rīkojoties saskaņā ar savu pārliecību, pilnīgi un rūpīgi izvērtējot katru atsevišķo pierādījuma sastāvdaļu, visus pierādījumus kopā, kā arī tiesvedībā kopumā gūtos panākumus, lemj, kuri fakti uzskatāmi par pierādītiem (ZPP 8. pants). Slovēnijas civilprocesā tāpēc netiek atzīti "noteikumi par pierādījumiem", sakarā ar kuriem likumdevējs iepriekš abstrakti nosaka konkrētu pierādījumu veidu vērtību. Vienīgais izņēmums ir noteikums par publisko dokumentu izvērtēšanu (sk. 2.5. punktu).

Tomēr praksē tiek piemērots noteikums, ka, piemēram, dokumentāri pierādījumi ir uzticamāki (bet ne stiprāki) par pārējiem pierādījumiem — liecinieku vai pušu liecībām.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

ZPP nav noteikumu, kas paredz, ka noteikti pierādījumi vai to veidi ir obligāti, lai pierādītu konkrētu faktu esību.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Jā. Ikvienam, kas ir uzaicināts par liecinieku, ir pienākums ierasties un sniegt liecību, ja tiesību akti nenosaka citādi (ZPP 229. panta 1. punkts).

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Personu nevar noprotināt kā liecinieku, ja ar liecināšanu tiktu pārkāpts pienākums neizpaust oficiālu vai militāru noslēpumu, ja vien kompetentā iestāde viņu neatbrīvo no tāda pienākuma (ZPP 230. pants).

Liecinieki var atteikties liecināt (ZPP 231. pants):

par jautājumiem, kurus puse ir uzticējusi tiem kā pilnvarotam pārstāvim,

par jautājumiem, kurus puse vai cita persona ir uzticējusi viņiem reliģiskā grēksūdzē,

par faktiem, kuri viņiem ir kļuvuši zināmi kā advokātam vai ārstam, vai strādājot citā profesijā vai veicot citas darbības, kur tiem ir pienākums neizpaust jebkādas faktus, kuri viņiem ir kļuvuši zināmi, strādājot minētajā profesijā vai veicot minētās darbības.

Liecinieki var atteikties atbildēt uz privātiem jautājumiem, ja tam ir pamatojums, it sevišķi, ja atbildot viņi radītu nopietnu apkaunojumu, ievērojamus finansiālus zaudējumus vai veicinātu kriminālvajāšanas uzsākšanu pret sevi vai savu asinsradnieku tiešā līnijā jebkurā pakāpē vai pret sānu līnijas asinsradniekiem līdz trešajai pakāpei, vai pret savu laulāto vai svaini līdz otrajai pakāpei (pat ja laulība jau ir šķīta), vai pret aizbildni vai aizbilstamo, vai adoptētāju vai adoptēto (ZPP 233. panta 1. punkts).

Tomēr risku radīt finansiālus zaudējumus liecinieks nevar izmantot par iemeslu, lai atteiktos liecināt par tiesiskiem darījumiem, kuros tas ir bijis klāt kā pieaicināts liecinieks, par darbībām, ko veicis strīda sakarā kā jebkuras puses juridiskais priekštecis vai pārstāvis, par faktiem attiecībā uz īpašuma attiecībām, kas saistītas ar ģimenes saitēm vai laulību, par faktiem, kuri saistīti ar dzimšanu, laulību vai nāvi, vai kad vien saskaņā ar īpašiem noteikumiem tam ir pienākums iesniegt pieteikumu vai sniegt liecību (ZPP 234. pants). Liecinieks nevar arī atteikties liecināt, lai sargātu komercnoslēpumu, ja noteiktus faktus nepieciešams izpaust, lai gūtu labumu sabiedrībai vai citai personai, ar nosacījumu, ka šis labums ir lielāks par kaitējumu, kas rastos, ja noslēpums tiktu izpausts (ZPP 232. pants).

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Jā. Ja liecinieks, kas ir pienācīgi uzaicināts, neierodas un viņa neierašanās ir nepamatota vai ja tas bez atļaujas pamet vietu, kur bija jānotiek viņa uzklaušīšanai, tiesa var izdot rīkojumu par viņa atgādāšanu piespiedu kārtā uz viņa rēķina un var arī piespriest viņam naudas sodu līdz EUR 1300. Tiesa var šādu naudas sodu uzlikt arī lieciniekam, kurš ierodas tiesā, bet, brīdināts par sekām, atsakās liecināt vai atbildēt uz konkrētiem jautājumiem tādu iemeslu dēļ, kurus tiesa uzskata par nepamatotiem. Otrajā gadījumā, ja liecinieks joprojām nevēlas liecināt, tiesa var viņu apcietināt līdz brīdim, kad viņš ir gatavs liecināt vai kad viņu vairs nav vajadzības uzklaušīt, bet ne ilgāk kā uz mēnesi (ZPP 241. panta 1. un 2. punkts).

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Liecinieks var būt jebkura persona, kas ir spējīga sniegt informāciju par faktiem, kuri jāpierāda (ZPP 229. panta 2. punkts). Tiesības būt lieciniekam nav atkarīgas no rīcībspējas. Bērns vai persona, kas ir atzīta par daļēji vai pilnīgi rīcībnespējīgu, var būt liecinieks, ja spēj sniegt informāciju par tiesiski nozīmīgiem faktiem. Jautājumu par to, vai liecinieks ir spējīgs liecināt, izvērtē tiesa, skatot katru gadījumu atsevišķi.

Puse vai puses juridiskais pārstāvis nevar būt liecinieki; tomēr parasts pārstāvis (*pooblaščenec*) vai starpnieks (*stranski intervenient*) var būt liecinieks.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uz klausot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uz klausīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Attiecībā uz liecinieku uz klausīšanu skatiet iepriekšējo atbildi.

Videokonferences regulmentē ZPP 114.a pants, kas nosaka, ka tiesa var ar pušu piekrišanu atļaut pusēm un to pārstāvjiem lietas izskatīšanas laikā atrasties citā vietā un veikt procesuālās darbības no minētās vietas, ja no vietas, kur notiek tiesas sēde, tiek nodrošināta skaņas un video pārraide uz vietu vai vietām, kur atrodas puses un/vai pārstāvji. Šie paši noteikumi piemērojami attiecībā uz pierādījumu iegūšanu no pusēm, lieciniekiem un ekspertiem.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Kopumā nelikumīgi iegūtos pierādījumus (piem., nelikumīgi noklausītas telefona sarunas) civilprocesā izmantot nevar. Tomēr tiesu prakse izņēmuma kārtā ļauj izmantot šādus pierādījumus, ja ir pamatoti iemesli tā rīkoties vai ja pierādījumu iegūšanai būtu īpaša nozīme, lai īstenotu konstitucionāli aizsargātas tiesības. Šajā gadījumā papildus faktam, ka daži pierādījumi, izšķiroša nozīme ir faktam, vai civilprocesā iesniegtie pierādījumi varētu veicināt cilvēktiesību atkārtotu pārkāpšanu.

Attiecībā uz nepieņemamiem pierādījumiem un pierādījumiem, kas nav praktiski iegūstami, ZPP 3. panta 3. punkts paredz, ka tiesa neatzīst pušu rīcību, kas ir pretrunā saistošajiem noteikumiem vai morāles normām.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Ja liecība ir daļa no kāda veida darbības vai pieteikuma, tas netiks uzskatīts par pierādījumu, bet tam būs puses faktiskā apgalvojuma statuss, par ko pusei jāiesniedz arī pienācīgi pierādījumi. Ja liecība ir ietverts dokumentā, kas iesniegts kā puses apgalvojuma pierādījums, liecībai būs dokumenta statuss. Liecība, ko puse sniedz izskatīšanas laikā, arī tiek uzskatīts par pierādījumu, jo ZPP arī pušu uz klausīšanu atzīst par pierādījumu (ZPP 257. pants).

Saistītās saites

<http://www.pisrs.si/Pis.web/>

<https://www.uradni-list.si/>

<http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/preciscenaBesedilaZakonov>

<http://www.sodisce.si/>

Lapa atjaunināta: 23/11/2015

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Pierādījumu iegūšana - Slovākija

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Noteikuma, saskaņā ar kuru tiesa iegūst pierādījumus tiesas sēžu laikā, pamatā ir Konstitūcijas 48. panta 2. punkts.

Attiecīgā gadījumā var prasīt, lai pierādījumus iegūst cita tiesa, vai arī pierādījumus var iegūt ārpus tiesas sēdes. Parasti tiesa informē tiesvedības puses par pierādījumu iegūšanu ārpus tiesas sēdes piecas dienas iepriekš. Tiesvedības pusēm ir tiesības būt klāt šādā pierādījumu iegūšanā.

Pusēm ir jānorāda pierādījumi, lai pamatotu savus apgalvojumus. Tiesa izlemj, kurus no norādītajiem pierādījumiem tā iegūs.

Izņēmuma kārtā tiesa papildus pušu iesniegtajiem pierādījumiem var iegūt citus pierādījumus, ja tas ir nepieciešams lietas izspriešanai.

Tiesa var nolemt, ka iegūtie pierādījumi ir jāpapildina vai jāiesniedz tai atkārtoti.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Izņēmumu par pierādījumu iegūšanu tiesas sēdes laikā piemēro tad, ja ir izpildīti nosacījumi lēmuma pieņemšanai bez mutiskas tiesas sēdes. Tas nenozīmē, ka šādos gadījumos pierādījumus neiegūst — tos iegūst, bet ārpus tiesas sēdes. Pierādījumu iegūšana pēc būtības ir līdzīga apgalvojuma pierādīšanai.

Minētie izņēmumi cita starpā ietver šādus gadījumus:

lietas izskatīšana pēc būtības, ja tiek veikts vienkāršs prasības priekšmeta juridisks novērtējums;

pušu apgalvotie fakti nav apstrīdēti, un strīda vērtība, neskaitot papildu izdevumus, nepārsniedz 2000 EUR;

pamatojoties uz pušu piekrišanu — ja tiek izdots maksājuma rīkojums, aizmugurisks spriedums vai spriedums par atzīšanu un ja apgalvojums tiek atsaukts.

Turklāt tiesas sēdes nav nepieciešams noteikt tiesvedībā par *in abstracto* izskatīšanu patērētāju lietās, kad tiek pasludināts aizmugurisks spriedums par labu patērētājam, strīdos par diskriminācijas novēršanu ar prasītāja piekrišanu, individuālos darba strīdos un ja tiek ierosināts izdot rīkojumu par steidzamu pasākumu.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Izvērtējot pierādījumus, tiesību akti principā nenosaka tiesai ierobežojumus attiecībā uz to, kā tai būtu jāizvērtē konkrētu pierādījumu patiesums. Tāpēc piemēro diskrecionāras pierādījumu izvērtēšanas principu. Tikai retos gadījumos likums nosaka tiesai konkrētus ierobežojumus pierādījumu izvērtēšanā, piemēram, tiesai jāuzskata par pierādītu jebkurš fakts, attiecībā uz kuru likumā ir ietverta atspēkojama prezumpcija, ja vien tiesvedībā netiek pierādīts pretējais — Civilt kodeksa 133. iedaļa.

Tiesai ir saistoši Eiropas Savienības Tiesas lēmumi. Tai ir saistošs arī Konstitucionālās tiesas lēmums par to, vai konkrēts tiesību akts ir pretrunā Konstitūcijai, likumam vai starptautiskam līgumam, kas ir saistošs Slovākijas Republikai. Tiesai ir saistoši arī Konstitucionālās tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas lēmumi par pamata cilvēktiesībām un pamatbrīvībām. Turklāt tiesai ir saistoši kompetento iestāžu lēmumi, kuros atzīts, ka ir izdarīts noziedzīgs nodarījums vai maznozīmīgs nodarījums, vai cits administratīvs pārkāpums, par kuru soda saskaņā ar īpašiem noteikumiem, tomēr tiesai nav saistoši uz vietas pieņemti lēmumi par naudas sodiem.

Papildus tiesa var izskatīt jautājumus, kas ir citas iestādes lēmumu pieņemšanas kompetencē. Tomēr, ja kompetentā iestāde ir pieņēmusi lēmumu par šādu jautājumu, tiesa ņem vērā šādu lēmumu un iekļauj to sava sprieduma pamatojumā (iepriekšēju lēmumu ņemšana vērā).

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Tiesvedības pusēm ir jānorāda pierādījumi, lai pamatotu savus apgalvojumus. Tiesa izlemj, kurus no norādītajiem pierādījumiem tā iegūs. Tiesa var arī pēc savas iniciatīvas iegūt pierādījumus, kuru pamatā ir publiski reģistri un saraksti, ja šādos reģistros un sarakstos ir norādīts, ka pušu apgalvotie fakti neatbilst patiesībai; citus pierādījumus pēc savas iniciatīvas tiesas neiegūst.

Tiesa pēc savas iniciatīvas var iegūt pierādījumus, lai noskaidrotu, vai ir izpildīti procesuālie nosacījumi un vai ierosinātais lēmums būs izpildāms, kā arī tā var iepazīties ar attiecīgajiem ārvalstu tiesību aktiem.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Tiesa iegūst pierādījumus tiesas sēžu laikā, izņemot gadījumus, kad ir izpildīti nosacījumi, lai lēmumu varētu pieņemt bez mutiskas uz klausīšanas.

Pusēm ir tiesības iesniegt savus apsvērumus par piedāvātajiem pierādījumiem un par jebkuriem iegūtajiem pierādījumiem.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumus?

Tiesa izvērtē pierādījumus pēc saviem ieskatiem, katru pierādījumu atsevišķi un visus pierādījumus attiecībā citu pret citu, vienlaikus rūpīgi apsverot visus jautājumus, kas darīti zināmi tiesvedības laikā. Katra iegūtā pierādījuma ticamību var apstrīdēt, ja vien likumā nav paredzēts citādi.

Konkrētu ierobežojumu attiecībā uz pierādījumu diskrecionāru izvērtēšanu piemēro apelācijas tiesai un tiesai, kas izskata kasācijas sūdzības, gadījumos, kad apelācijas tiesai nav saistoši lietas fakti, kurus noskaidrojusi pirmās instances tiesa. Tādējādi tā var izdarīt atšķirīgu secinājumu par faktiem. Tomēr minētā tiesa nevar atkāpties no pirmās instances tiesas iegūto īpašo pierādījumu izvērtējuma. Tās izvērtējums par pirmās instances tiesas iegūtajiem pierādījumiem var atšķirties tikai tad, ja tā atkārtoti iegūst attiecīgos pierādījumus. Tomēr atšķirībā no pirmās instances tiesas tā var atšķirīgi izvērtēt pierādījumus, ko ieguvusi zemākas instances tiesa ar pieprasījuma saņēmējas tiesas starpniecību.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Visu, kas var palīdzēt pienācīgi noskaidrot konkrēto jautājumu un ir iegūts tiesiskā veidā, izmantojot pierādīšanas līdzekļus, var izmantot kā pierādījumus. Pierādīšanas līdzekļi ietver pušu un liecinieku nopratināšanu, dokumentus, ekspertu ziņojumus, liecinieku-ekspertu liecības un pārbaudes. Ja pierādījumu iegūšanas veids nav īpaši paredzēts, to nosaka tiesa.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Liecinieks ir persona, kura nav tiesa vai tiesvedības puse un kura liecina par faktiem, ko tā uztvērusi, izmantojot savas maņas. Tikai fiziskas personas var būt liecinieki.

Lietās, kas ir civiltiesu kompetencē, bieži ir vajadzīgi ekspertu atzinumi par faktiem, ko izmanto par pamatu lēmumu pieņemšanai par lietas būtību. Ja lēmuma pieņemšana par lietas būtību ir atkarīga no tādu faktu novērtējuma, par kuriem ir vajadzīga eksperta zināšanas, tiesa ieceļ liecinieku-ekspertu. Šādā gadījumā tiesai jāieceļ liecinieks-eksperts pat tad, ja tiesnesim ir eksperta zināšanas, kas ļautu viņam novērtēt tiesvedības priekšmetu kā ekspertam. Šādas zināšanas nevar aizstāt faktu objektīvo novērtējumu, ko veic puse, kura ir nesaisīta ar iestādi, kas lemj par attiecīgajiem faktiem.

Tiesas pamatuzdevums ir pareizi formulēt jautājumus lieciniekam-ekspertam. Tiesai ir jāuzdod lieciniekam-ekspertam tikai jautājumi par faktiem, izvairoties no jautājumiem, kas saistīti ar eksperta atzinuma priekšmeta juridisko novērtējumu.

Tiesa var prasīt, lai liecinieka-eksperta atzinumu no jauna izskata cits liecinieks-eksperts vai zinātniska vai cita iestāde. Šāda otrā atzinuma priekšmets ir iepriekš iesniegtā atzinuma pārskatīšana. Dažkārt to dēvē par "pārskatīšanas atzinumu". Tiesa ekspertu atzinumus izvērtē tāpat kā jebkurus citus pierādījumus.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Tiesa izvērtē atsevišķu pierādījumu ticamību un patiesumu. Tiesību akti nenosaka tiesai ierobežojumus attiecībā uz to, kā tai būtu jāizvērtē konkrēti pierādījumi — tas ir pierādījumu diskrecionāras izvērtēšanas princips. Tomēr tiesas izvērtējuma apsvērumi nav patvaļīgi; tiesai ir jāņem vērā viss, kas ir darīts zināms tiesvedības laikā. Tiesai būtu jāņem vērā šādi fakti un pareizi jānosaka, kā tie ir savstarpēji saistīti. Tajā pat laikā tiesai nav saistoša nekāda atsevišķu pierādījumu nozīmīguma un pierādījuma spēka prioritāte.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Lietās, kurās tiesvedību var uzsākt bez attiecīga ierosinājuma, kā arī tiesvedībā, kas attiecas uz atļauju stāties laulībā, izcelšanās noteikšanu vai noliegšanu, adoptējamību un adopciju, un ar komercrēģistru saistītās lietās tiesai ir jāiegūst papildu pierādījumi, kas vajadzīgi faktu noskaidrošanai, pat ja puses nav piedāvājušas šādus pierādījumus.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Jebkurai fizikai personai, kura tiek uzaicināta uz tiesu, ir jāierodas tiesā un jāliecina kā lieciniekam, tas noteikts Strīdus civilprocesa kodeksa 196. iedaļas 2. punktā. Šādai personai ir pienākums teikt taisnību un neko nenoklusēt. Tiesai jāinformē liecinieks par krimināltiesiskajām sekām nepatiesas liecības sniegšanas gadījumā un par viņa tiesībām atteikties liecināt.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Liecinieki var atteikties liecināt tikai tad, ja tādējādi viņi liecinātu pret sevi vai sev tuvām personām. Tiesa izlemj, vai atteikšanās liecināt ir pamatota. Liecinieki var atteikties liecināt arī tad, ja liecinot viņi pārkāptu grēksūdzes noslēpumu vai pienākumu ievērot tās informācijas konfidencialitāti, kas viņiem atklāta mutiski vai rakstiski kā personām, kurām uzticēta garīgā aprūpe, atbilstoši konfidencialitātes nosacījumam.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Tiesa izlemj, vai atteikšanās liecināt ir pamatota. Tiesas lēmums nav pārsūdzams. Ja, neraugoties uz tiesas lēmumu, liecinieks atsakās liecināt, tiesa var piespriest viņam procesuālu naudas sodu.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Tiesai persona, kura likumīgi pārstāv organizāciju, kas ir civilprocesa puse, vienmēr ir jānopratina kā šāda procesa puse, nevis kā liecinieks (Strīdus civilprocesa kodeksa 185. iedaļa).

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklaušot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklaušīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Pirms liecinieku nopratināšanas tiesai jāpārlicinās par viņu identitāti un jānoskaidro viņu saistība ar pusēm. Turklāt liecinieki ir jāinformē par liecības nozīmīgumu, viņu tiesībām un pienākumiem, krimināltiesiskajām sekām nepatiesas liecības sniegšanas gadījumā, kā arī par viņu tiesībām saņemt liecinieka atlīdzību.

Tiesa aicina lieciniekus loģiskā secībā izklāstīt visu, ko viņi zina par izskatāmo jautājumu. Tad tiesa uzdod lieciniekiem jautājumus, kas ir vajadzīgi viņu liecību papildināšanai un precizēšanai.

Lieciniekiem nedrīkst uzdot tendenciozus vai uzvedinošus jautājumus. Ja tiesvedības pusēm vai lieciniekiem-ekspertiem uzdod šādus jautājumus vai jebkādas jautājumus, kas attiecas uz lietas juridisko novērtējumu, tiesas priekšsēdētājs uzskata šādus jautājumus par nepieņemamiem. Tiesas priekšsēdētājs par jautājumu nepieņemamību lemj rīkojumā, ko neizdod un ko nevar apstrīdēt. Šāds rīkojums ir tikai daļa no tiesas sēdes stenogrammas.

Ar tiesvedības pušu piekrišanu tiesa var rīkot mutisku uzklaušīšanu ar videokonferences vai citu komunikāciju tehnoloģiju starpniecību.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Būtu jāatgādina, ka tiesību akti nenosaka tiesai ierobežojumus attiecībā uz to, kā tai būtu jāizvērtē konkrēti pierādījumi — tas ir pierādījumu diskrecionāras izvērtēšanas princips, kas paredzēts Strīdus civilprocesa kodeksa 191. iedaļā.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Tiesa novērtē pušu un to advokātu, kā arī citu tiesvedībā iesaistītu personu darbības tikai pēc to satura, nevis pamatojoties uz to, kā šīs personas ir nodēvējušas šādas darbības. Pušu darbības reglamentē neformalitātes princips. Pusēm principā ir rīcības brīvība procesuālu darbību veikšanā — pušu liecībām ir vienāds juridisks spēks neatkarīgi no tā vai, tās tiek iesniegtas raksti vai kā mutisks izklāsts, kas ierakstīts protokolā, tomēr tām jābūt formulētām precīzi un tā, lai kļiedētu jebkādas šaubas par to patieso nodomu.

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Pierādījumu iegūšana - Somija

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Prasītājam ir jāpierāda fakti, kas nepieciešami prasības pamatošanai, bet uz atbildētāju gulstas pierādījumu nasta attiecībā uz aizstāvību. Puse, kas neiesniedz pierādījumus, riskē, ka tās prasību pamatojošie fakti tiks atzīti par nepierādītiem.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Vispārpieņemti fakti nav jāpierāda. Nav jāpierāda arī vispārārstīti fakti un fakti, kas tiesai zināmi *ex officio*. Protams, var iesniegt pierādījumus par pretējo.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Šajā sakarā tiesību akti paredz vienīgi noteikumu, ka pēc visu atklāto faktu rūpīgas apsvēršanas tiesai ir jāizlemj, kas lietā uzskatāms par patiesību. Somijā tiek piemērots pierādījumu brīvas novērtēšanas princips, tādēļ svarīga ir atbilstošu pierādījumu iesniegšana tiesā.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Parasti ieinteresētajām pusēm pašām ir jāiegūst pierādījumi, uz kuriem tās vēlas atsaukties. Tiesību aktos ir atļauts arī tiesai izlemt par pierādījumu iegūšanu pēc savas iniciatīvas. Tomēr tiesa nevar uzdot noprotināt jaunu liecinieku vai iesniegt dokumentu pēc savas iniciatīvas un pret abu ieinteresēto pušu gribu, ja izskatāmajā lietā ir iespējama vienošanās ārpus tiesas.

Noteiktās lietās, piemēram, paternitātes lietās, tiesai ir arī pienākums pārliecināties, ka ir iegūti visi nepieciešamie pierādījumi.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Pierādījumus iegūst galvenajā tiesas sēdē.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Tiesa var noraidīt tādu pieteikumu, ja, piemēram, pierādījums ir neatbilstošs vai lieta šajā sakarā jau ir pierādīta. Pieteikumu par pierādījuma iegūšanu var noraidīt arī tad, ja tas ir iesniegts par vēlu.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Dažādi pierādījumu veidi ietver ieinteresēto pušu, liecinieku un ekspertu uzklauššanu, rakstisko liecību un ekspertu atzinumu iesniegšanu un pārbaudi.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Liecinieku un ekspertu mutisko liecību novērtēšana neatšķiras no eksperta sniegta rakstiska atzinuma novērtēšanas. Tomēr no lieciniekiem tiesas rakstiskus ziņojumus nepieņem.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Nē. Tiesai ir rīcības brīvība pierādījumu novērtēšanā.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Nē.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Parasti liecinieks nevar atteikties sniegt liecību.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Ieinteresētās puses laulātais, saderinātais un tiešie augšupējie un lejupējie radinieki, kā arī ieinteresētās puses brāļi un māsas, un viņu laulātie, un ieinteresētās puses adoptētāji un adoptētie bērni ir tiesīgi atteikties sniegt liecību. Turklāt tiesību akti paredz dažādas citas situācijas, kad lieciniekam ir tiesības vai pienākums atteikties liecināt.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Lieciniekam, kas bez tiesiska pamata atsakās liecināt, var likt izpildīt šo pienākumu, piedraudot ar naudas sodu. Ja liecinieks joprojām atsakās liecināt, tiesa var uzdot aizturēt viņu, kamēr viņš vai viņa piekrīt liecināt.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Tiesa var izlemt, vai kā liecinieks uzklaušama (piemēram) persona, kas jaunāka par 15 gadiem, vai persona ar garīgās attīstības traucējumiem. Noteiktas personu grupas, piemēram, ārsti un advokāti, nevar liecināt par jautājumiem, kas attiecas uz viņu amata noslēpumu.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklaušot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklaušīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Parasti liecinieku vispirms noprotina tā puse, kas viņu ir uzaicinājusi. Pēc tam tiesības noprotināt liecinieku ir otrai pusei. Kad pretējā puse liecinieku ir noprotinājusi, tiesa un ieinteresētās puses var uzdot lieciniekam nākamos jautājumus.

Liecinieku var uzklaušīt, izmantojot videokonferenci vai citu piemērotu telekomunikācijas tehnoloģiju, kas nodrošina audiovizuālu saikni starp sēdes dalībniekiem, ja tiesa to uzskata par atbilstošu. Šāda procedūra var tikt izmantota gadījumos, ja, piemēram, lieciniekam ir liegta ierašanās tiesā personīgi vai ja viņa ierašanās radītu nesamērīgus izdevumus, vai tad, ja liecinieks ir jaunāks par 15 gadiem. Dažās situācijās liecinieku var noprotināt arī pa telefonu.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Tiesību aktos nav paredzēti īpaši norādījumi saistībā ar šādiem apstākļiem. Tiesai pēc sava ieskata jāizlemj, kāda nozīme būs šādiem pierādījumiem.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Jā. Ieinteresētās puses var tikt brīvi uzklaušītas liecības sniegšanas nolūkā, un civillietā pēc zvēresta nodošanas viņas var uzklaušīt saistībā ar faktiem, kam ir īpaša nozīme lietas izšķiršanā. Ieinteresētās puses paziņojums, kas sniegts kā liecība, tiks novērtēts pēc tādiem pašiem kritērijiem kā liecinieka sniegts paziņojums.

Saites

 [Pierādījumu iegūšana](#) (Tieslietu ministrija, Somija)

Brošūra: [Liecīnāšana tiesā](#) (Tieslietu ministrija, Somija)

Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Pierādījumu iegūšana - Zviedrija

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Zviedrijas tiesības balstās uz pierādīšanas paņēmieni un pierādījumu pieļaujamības principu. Pēc visu lietā iegūto faktu detalizētas novērtēšanas tiesai jālemj par to, kas ir pierādīts. Tiesas ziņā ir lemt par to, kāda nozīme ir piešķirama pierādījumiem.

Judikatūrā ir iedibinātas zināmas normas par pierādījumu pieļaujamību, tostarp par to, uz kuru pusi gulstas pierādīšanas pienākums. Ārkārtīgi vienkāršots galvenais princips, kuram ir daudz izņēmumu, ir tāds, ka tam pusei, kura kaut ko apgalvo, ir pienākums to arī pierādīt. Ja tiek konstatēts, ka vienai pusei ir vienkāršāk iegūt kāda fakta pierādījumu, pierādīšanas pienākums tiek uzlikts šim dalībniekam. Ja tiek konstatēts, ka pusei ir grūti iegūt pierādījumu par konkrētiem apstākļiem, arī tam var būt nozīme, nosakot, kurai no pusēm ir pierādīšanas pienākums. Piemēram, ja kāds pieprasa parāda samaksu, tad viņam ir jāpierāda, ka viņam ir prasījuma tiesības pret atbildētāju. Ja atbildētājs apgalvo, ka maksājums ir jau veikts, tad pierādīšanas pienākums ir atbildētājam. Tiesvedībā saistībā ar atbildību par zaudējumiem pierādīšanas pienākums parasti ir tai pusei, kas apgalvo, ka tai ir radušies zaudējumi. Tāpat iespējams, ka attiecībā uz atsevišķiem faktiem tiek piemērots apgrieztā pierādīšanas pienākuma princips.

Ja iegūtie pierādījumi nav pietiekami pārliecinoši, tiesa konkrēto apstākli nevar izmantot par pamatu lietas izskatīšanā. Lietās, kurās tiek noskaidrota radušos zaudējumu apmērs, ir piemērojams izņēmums, kas nozīmē, ka gadījumā, ja pierādījumu iegūšana par zaudējumu apmēru nav iespējama vai ir ļoti sarežģīta, tiesa var samērīgā apmērā aplēst zaudējumu apmēru.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Lūdzu, skatīt atbildi uz 1.1. jautājumu.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Noteiktās pierādījumu nozīmīguma prasības ir atkarīgas no konkrētās lietas veida. Civillietās standarta prasība ir tāda, ka jebkurš fakts ir jāapstiprina. Atsevišķās civillietās var būt piemērojamas mazāk stingras pierādījumu prasības. Kā piemēru var minēt patērētāju apdrošināšanas polišu lietas, kad tiek uzskatīts par pietiekamu, ka apdrošinātais notikuma iestāšanās varbūtība drīzāk ir ticama, nekā otrādi.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Puses ir atbildīgas par pierādījumiem. Lietās saistībā ar jautājumiem, kuros puses nevar panākt izlīgumu, tiesa var iesniegt pierādījumus pēc savas iniciatīvas, arī kad neviena no pusēm to nav pieprasījusi. Tādējādi lietās par aizgādību un apmeklējuma tiesībām tiesa var nolemt, ka izmeklēšana jāpapildina ar papildu pierādījumiem. Civillietās, kurās puses var panākt izlīgumu, sauktas par izlīguma lietām, tiesa jaunus pierādījumus lietā pēc savas iniciatīvas iesniegt nedrīkst.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Pierādījumi tiek uzklauti galvenajā sēdē.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Tiesa pierādījumu var noraidīt, ja tam, ko puse cenšas pierādīt, lietā nav nozīmes. Tas attiecas arī uz gadījumiem, kad pierādījumi nav nepieciešami vai pierādījumiem neapšaubāmi nebūtu nekādas ietekmes. Turklāt pastāv normas, kas nosaka, ka rakstiska liecība ir ņemama vērā tikai īpašos izņēmuma gadījumos.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Zviedrijā būtībā ir pieci dažādi galvenie pierādījumu veidi (pierādīšanas paņēmieni). Tie ir šādi:

rakstiski pierādījumi;

liecinieku nopratināšana;

puses nopratināšana;

eksperta nopratināšana;

pārbaude.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Parasti lieciniekam liecība jāsniedz mutiski tiesā. Rakstiskas liecības nav pieļaujamas. Taču, lai liecinieks varētu vieglāk atsaukt atmiņā faktus, ar tiesas piekrišanu viņš var izmantot pierakstus. Puse, kas liecinieku ir pieaicinājusi, uzsāk nopratināšanu (to sauc par tiešo nopratināšanu), ja vien tiesa nenosaka citādi. Pēc tam pretējai pusei ir iespēja veikt liecinieka iztaujāšanu (konfrontējošo nopratināšanu).

Savukārt gadījumā, ja pierādījumus sniedz eksperts, galvenais noteikums ir, ka eksperts sniedz rakstisku paziņojumu. Ja to pieprasa viena no pusēm un tas nav acīmredzami nenozīmīgi, procesa laikā var uzklaut arī eksperta mutiski sniegtos argumentus. Mutvārdu uzklautišana ir nepieciešama arī tad, ja ir būtiski, ka eksperts tiek uzklauts tiesā nepastarpināti.

Ja lēmums lietā pieņemams pēc galvenās tiesas sēdes, piemēram, lai uzklautu liecinieku, tad būtībā rakstiskie pierādījumi un eksperta argumenti būtu sēdes laikā jānolasa skaļi, lai tiesa varētu šos faktus ņemt vērā, taisot spriedumu. Taču tiesa var arī nolemt, ka rakstiskie pierādījumi uzskatāmi par uzklautiem galvenajā tiesas sēdē bez nepieciešamības tos nolasīt skaļi sēdes laikā.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Saskaņā ar Zviedrijas likumiem ir piemērojams pierādījumu pieļaujamības princips. Cita starpā tas nozīmē, ka likumā nav konkrētu principu, kas noteiktu dažādu pierādījumu nozīmīguma pakāpi. Tiesa veic visu attiecināmo apstākļu neatkarīgu novērtējumu un lemj par to, ko lietā var uzskatīt par pierādījumu.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Pierādījumu pieļaujamības princips nozīmē, ka nav tādu noteikumu, kas paredzētu, ka saistībā ar konkrētiem apstākļiem nepieciešami konkrēta veida pierādījumi, lai tie tiktu apstiprināti. Lai noskaidrotu, kas ir ticis pierādīts, tiesa veic vispārēju lietas apstākļu izvērtēšanu.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Saskaņā ar Zviedrijas likumiem pastāv vispārējs pienākums sniegt liecību. Tas nozīmē, ka būtībā personai, kas uzaicināta liecināt, tas ir jādara obligāti.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Personas pienākums liecināt nav spēkā, ja ir jāliecina lietā, kuras dalībnieks ir šīs personas tuvs radnieks. Liecinieks var atteikties sniegt komentārus par konkrētu faktu, ja tādējādi liecinieks būtu spiests izpaust, ka viņš ir veicis krimināli sodāmu vai negodīgu darbību. Noteiktos gadījumos liecinieks var atteikties izpaust profesionālus noslēpumus. Atsevišķu profesiju kategorijām, piemēram, veselības aprūpes darbiniekiem, saistībā ar pienākumu liecināt lietā pastāv zināmi ierobežojumi.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Persona, kura lietā uzklausāma kā liecinieks, tiek uzaicināta ierasties tiesā, un neierašanās gadījumā tai tiek piemērota soda nauda. Ja liecinieks neierodas tiesā, soda nauda tiek piemērota gadījumā, ja lieciniekam nav pamatota neierašanās attaisnojuma, piem., slimības dēļ. Ja liecinieks tiesā neierodas, tiesa var arī lemt, ka liecinieks tiesā jānogādā ar policijas palīdzību. Visbeidzot, tiesai ir iespēja aizturēt personu, kas atsakās liecināt un atbildēt uz jautājumiem bez attaisnojoša iemesla.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Ja persona, kura uzaicināta liecināt, ir jaunāka par 15 gadiem vai arī cieš no garīga rakstura traucējumiem, tiesa spriež par to, vai šī persona uzklausāma kā liecinieks, ņemot vērā konkrētos apstākļus. Skatīt arī 2.9. punktu.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uz klausot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uz klausīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Liecinieka pratināšanu parasti uzsāk tā puse, kas liecinieku ir pieaicinājusi (tiešā nopratināšana). Pēc tam pretējai pusei ir iespēja uzdot jautājumus (konfrontējošā nopratināšana). Pēc nopratināšanas persona, kas liecinieku pieaicinājusi, kā arī tiesa var uzdot papildjautājumus. Tiesa noraida tādus jautājumus, kuriem nepārprotami nav nekādas saistības ar lietu vai kuri ir mulsinoši vai citādi neatbilstoši.

Ir jābūt iespējai, ka puses, liecinieki un citi tiesas sēdes dalībnieki var piedalīties tiesas sēdē attālināti ar videokomunikācijas starpniecību, ja tas nav nepiemēroti. Taču galvenais nosacījums ir tāds, ka dalībniekiem tiesas sēdē jāierodas personīgi.

Liecinieku iespējams nopratināt telefoniski, ja tas ir atbilstoši, ņemot vērā izmaksas, kādas rastos, ja lieciniekam būtu jāierodas tiesā, kā arī liecinieka uzklausišanas sēdes laikā nozīmīgumu.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Pierādījumu pieļaujamības princips nosaka, ka pastāv tikai atsevišķi reti izņēmumi, kad ir aizliegts pielietot noteikta veida pierādījumus. Tas, ka pierādījumi iegūti neatļautā veidā, būtībā neliedz tiesā ņemt vērā šos pierādījumus. Taču tas var būt svarīgi, ja, vērtējot šāda pierādījuma nozīmīgumu, tā vērtība tiek atzīta par nelielu.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Ja par sniegtās informācijas pareizību iestājas puses kriminālatbildība, puse neliecina, bet šādos gadījumos tiek nopratināta pēc tam, kad tā ir nodevusi zvērestu.

Lapa atjaunināta: 05/11/2015

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietvertu vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.